

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక ల్యాండ్

DECCAN LAND, HYDERABAD

VOL 10

పది వసంతాలు

121

ISSUES

నూట ఇరవై ఒకటవ సంచిక

పూర్తి చేసుకున్న దక్కన్ ల్యాండ్

121

❁ కాకతీయుల శాసనాలు

❁ మానవాళి ముంగిట కొత్త ప్రపంచం - మెటావర్స్

❁ తెలంగాణ గిరిజన నృత్యాలు

❁ మన వారసత్వ సంపదను మనమే కాపాడుకుందాం

The land belongs to the future. Let's protect it.

KALPAARANYA GREEN INDIA CHALLENGE

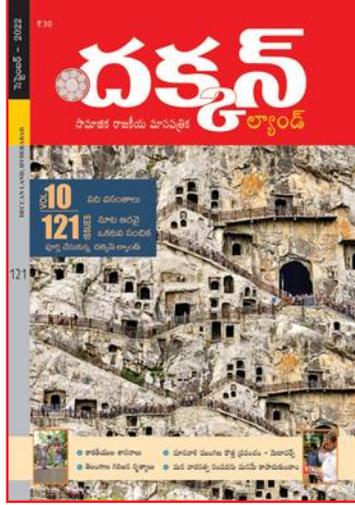
Join JBRAC tree plantation drive

JBR

ARCHITECTURE COLLEGE

HYDERABAD

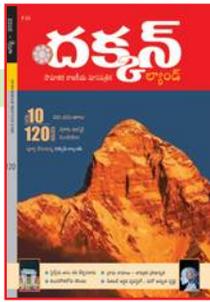

ప్రపంచ పర్యాటకం

పర్యాటక అంతర్జాతీయ దినోత్సవం ప్రజలను కీలక చర్చలకు కేంద్రంగా ఉంచుతుంది. టూరిజం ఎక్కడికి వెళుతోంది? మేము ఎక్కడికి వెళ్లాలనుకుంటున్నాము? మరి మనం అక్కడికి ఎలా చేరుకోవాలి? "లిథింగ్ టూరిజం" థీమ్ దీనిని ప్రతిబింబిస్తుంది. విద్య, ఉద్యోగాలు, గ్రహం మీద పర్యాటక ప్రభావం, మరింత స్థిరంగా అభివృద్ధి చెందే అవకాశాలతో సహా అభివృద్ధి కోసం పర్యాటకాన్ని పునరాలోచించడం గురించి చర్చను ప్రేరేపించడం దీని లక్ష్యం. వాతావరణ చర్యను వేగవంతం చేసేందుకు 450కి పైగా సంస్థలు పర్యాటక రంగంలో వాతావరణ చర్యపై గ్లాస్కో ప్రకటనపై సంతకాలు చేశాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి జనరల్ అసెంబ్లీ టూరిజంపై ప్రత్యేక చర్చను నిర్వహించి, ఈ రంగం యొక్క చారిత్రక ఔచిత్యాన్ని వివరిస్తుంది.

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
 Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

కాశేశ్వరం పంప్ హౌజ్ మునకపై విశ్లేషణ

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో కురిసిన అతి భారీ వర్షాలకు గోదావరి నదిలో వచ్చిన వరద నీరు కాశేశ్వరం ప్రాజెక్టులో భాగంగా నిర్మించిన అన్నారం, కన్నేపల్లి పంప్ హౌజ్ లను పూర్తిగా ముంచేసిన తీరును రచయిత, ఇరిగేషన్ ఓఎన్ డి శ్రీధర్ రావ్ దేశ్ పాండే గణాంకాలతో సహా చాలా చక్కగా వివరించారు. పంప్ హౌజ్ మనకకు ప్రకృతి విపత్తే కారణమని తెలిపారు. ప్రకృతి విపత్తులు సంభవించినప్పుడు రాజకీయాలు పక్కన బెట్టి సమాజం అంతా ఏకతాటిపై నిలబడి ప్రజలను ఆదుకోవాలని కోరడం మంచి నిర్ణయం. చక్కటి విశ్లేషణ గల వ్యాసాన్ని అందించిన దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికకు ధన్యవాదాలు.

-ఎం. శ్రీనివాస్ కరీంనగర్

వణికిన గోదావరి పరీవాహక ప్రాంతాలు

గోదావరికి వందేండ్లలో కనీవినీ ఎరుగని వరద. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మూడున్నర దశాబ్దాల కాలంలో ఎన్నడూ లేనంత గరిష్ట వర్షపాతం. రాష్ట్రాన్ని గుక్కటిపుకోకుండా చేసింది. అలాంటి విపత్తుర పరిస్థితి కాలంలో కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పకడ్బందీగా వ్యవహరించి ఆస్తి, ప్రాణ నష్టాలను గణనీయంగా తగ్గించడం హర్షించదగ్గ విషయం. స్వయంగా రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ నిరంతరం పరిస్థితిని సమీక్షిస్తూ అటు అధికారులను, ఇటు మంత్రులను, నేతలను క్షేత్రస్థాయిలో మొహరింపజేసి ప్రజలకు భరోసా కల్పించారు. ప్రాకృతిక విపత్తులను మనిషి నివారించలేడు. చేయగలిగిందల్లా ముందుజాగ్రత్త మాత్రమే.

-యం.చై.స్వామి ఖమ్మం

నందా దేవి నేషనల్ పార్క్

భారతదేశంలో రెండవ ఎత్తైన పర్వతం నందాదేవి. కాంచనజంగా తర్వాత దేశంలోనే ఎత్తైనది. ప్రపంచంలో 23వ ఎత్తైన శిఖరం. దీని గురించి ఎన్నో విషయాలు తెలియజేసిన రచయిత సువేగాకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

-ఆర్నావ్ హైదరాబాద్

కార్వాన్ సడక్

గోల్కొండకు పురానాపూల్ కు మధ్య ఉన్న వ్యాపార నగరమే కార్వాన్. దీని గురించి రచయిత పరవస్తు లోకేశ్వర్ చాలా విషయాలు తెలియజేశారు. ఆ వ్యాసం చదువుతున్నంత సేపు మనల్ని కార్వాన్ వీధుల్లో నడియాడించేటట్లు వివరణ చేశారు. టోలీమసీదు, కుల్చుంపురా, తాళ్లగడ్డ, మండులగూడ, మేకలమండి, లంగర్ హౌజ్, జాసింగ్ దేవాలయం, గుడిమల్కాపూర్ ఇలా ఆ సడక్ లో వచ్చే వాటి గురించి, వాటి నిర్మాణం గురించి వివరించి అనేక విషయాలు తెలియజేసిన రచయితకు, దక్కన్ ల్యాండ్ కు కృతజ్ఞతలు.

-వెంకటస్వజన్ హైదరాబాద్

నాటి పరిస్థితిని కళ్లకు కట్టిన ఆవుల పిచ్చయ్య

ఇరవయో శతాబ్ది తొలినాళ్లలో 1919 సంవత్సరంలో సూర్యాపేటలో జన్మించిన ఆవుల పిచ్చయ్యది కడు బీదరిక కుటుంబం. పెద్దగా చదువుకున్న వాడు కాకపోయినప్పటికీ సమాజాన్ని, స్థానీయతను అధ్యయనం చేసిన జ్ఞాని వారు. ఆంధ్ర మహాసభల చైతన్యాన్ని, గ్రంథాలయోద్యమం, గ్రంథమాల స్ఫూర్తిని అందుకొని రాయడం, చదవడం నేర్చుకున్న వ్యక్తి. ఆనాటి సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ పరిస్థితులను, భూస్వామ్య విధానం, వెట్టి విధానాలపై ఆలోచన, ఆవేసం జతకలపి వచ్చిన కథాసాహిత్యంలో ఆవుల పిచ్చయ్య కథలు విశిష్టమైనవి.

-బి. కృష్ణ యాదాద్రి భువనగిరి

పది వసంతాల దక్కన్ ల్యాండ్ కు శుభాకాంక్షలు

2012 సెప్టెంబర్ లో ప్రారంభమైన దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికను, ఎన్నో వ్యయప్రాసాలను తట్టుకొని ప్రతి మాసం క్రమం తప్పకుండా వెలువరిస్తున్న సంపాదకులు మణికోండ వేదకుమార్ గారికి అభినందనలు. వారసత్వ సంపద, దక్కన్ హెరిటేజ్, పర్యావరణం, వ్యవసాయం, సాహిత్యం, టెక్నాలజీ, సామాజిక, రాజకీయ అంశాలు ఇలా అనేక విషయాలు మిళితమై అద్భుతంగా ప్రతి నెలా వస్తున్న పత్రిక మన దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక. పది వసంతాలు పూర్తి చేసుకున్న సందర్భంగా దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక యాజమాన్యానికి, సిబ్బందికి ఇవే మా హార్ధిక శుభాకాంక్షలు

-మోహన్ గార్లపాటి హైదరాబాద్

పరిశోధకులకు శుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింప జేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :
 "చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
 Hyderabad - 500 029 Telangana.
 సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com
 website: www.deccanland.com - ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 11 సంఠిక: 1 పేజీలు: 60

సెప్టెంబర్ - 2022

సంపాదకులు
మణికోండ వేదకుమార్

9848044713
editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు
కట్టా ప్రభాకర్

సర్క్యులేషన్
హెచ్. మోహన్లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు
సయ్యద్ ఖైజర్ భాష
9030626288

ఫోటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవరీపేజీ

లాంగ్ మెన్ గ్రోటోస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజమాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

Mobile: 9030626288

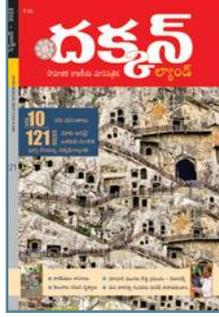
Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website : www.deccanland.com

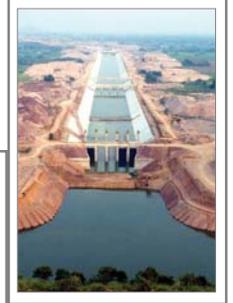
కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు
సలహాలు, సూచనలు అందించిన
వివిధ రంగాల నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజిల్లో...

సోయిలేని
రాతలు,
విమర్శలు

తెలంగాణ
గిరిజన
సృత్యాలు

పేర్వారం జగన్నాథం	డా తిరునగరి	6
కాలం.. ఒక నిర్ధారిత చరిత్ర... (ఎడిటోరియల్)	ఎం. వేదకుమార్	7
గొప్ప విజయము	అల్లం నారాయణ	9
మాణిక్య మహాప్రభువు 'మహాబూబ్ అలీ షాషా'	పరవన్ను లోకేశ్వర్	10
జాకారం శివాలయం ఆవేదన	ఈమని శివనాగిరెడ్డి	13
తెలంగాణ బ్రాండ్ మన దక్కన్ ల్యాండ్	అంబటి వెంకన్న	15
మానవాళి ముంగిట మరో కొత్త ప్రపంచం - మెటావర్స్	పుట్టా పెద్దబిలులేసు	19
ప్రపంచ పర్యాటక దినోత్సవం	కట్టా ప్రభాకర్	23
సోయి లేని రాతలు, విమర్శలు	శ్రీధర్ రావు దేశిపాండే	25
కాకతీయుల శాసనాలు - సమగ్ర పరిశీలనం	డా బిన్నూరి మనోహరి	29
సంస్కృతీ వాహకులు గుర్రపు పటం కథ కళాకారులు	డా గడ్డం వెంకన్న	33
చరిత్ర మన పరిసరాలకు అంకితమైన రోజు	దక్కన్ న్యూస్	36
న్యాయం జరిగినట్టు అన్నింటిని	మంగారి రాజేందర్ (జింబో)	37
తెలంగాణ గిరిజన సృత్యాలు	ద్యావనపల్లి సత్యనారాయణ	39
మన వారసత్వ సంపదను మనమే కాపాడుకుందాం!	ఇందిరా ప్రయదర్శిని	43
ఓజోన్ పొరను రక్షించుకుందాం	దక్కన్ న్యూస్	46
తెలంగాణలో కొత్త గడ్డెగల్లు (చరికొండ) శాసనం	శ్రీరామోజు హరగోపాల్	47
పెను ప్రమాదంలో భూగోళం! - 'ఐరాస'	డా లచ్చయ్య గాండ్ల	49
మునగ తిన్నవారికి ఆరోగ్యం - పండించిన వారికి లాభం	అనబోయిన స్వామి	53
బాలల తాతా బాపూజీ	డా వి.ఆర్. శర్మ	55
దయా హృదయం (కథ)	సంగనభట్ల చిన్న రామకీష్యయ్య	57
పుస్తక సమీక్ష	బాలచెలిమి	58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చపుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

పేర్వారం జగన్నాథం

అభ్యుదయ కవితోద్యమ తరువాత తెలుగు సాహితీలో ఆకర్షించినవారు చేతనా వర్తకపులు. మనిషి ఆత్మానుభూతి నుంచి సమాజ చైతన్యంలోకి ప్రయాణిస్తున్నాడనే స్పృహతో వీరు కవిత్వం రాశారు. దీనిని చేతనా వర్తమానిగా పిలిచారు. తెలంగాణకు చెంది, ఓరుగల్లు నేలకు చెందినవారు సుప్రసన్న, పేర్వారం జగన్నాథం, సంపత్కుమార, వేనరెడ్డి. చేతనావర్తకవిగా సుప్రసిద్ధులైన పేర్వారం జగన్నాథం గారు ప్రధానంగా అధిక్షేప కవి.

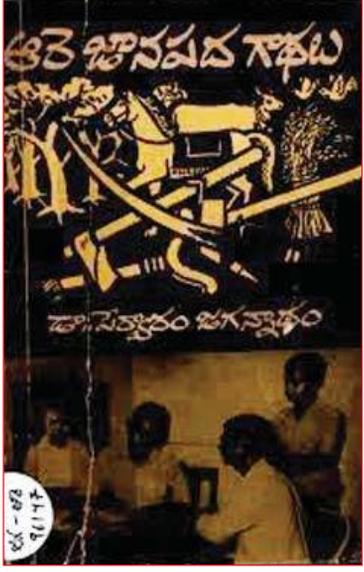
పఠాభి ఫిడేలు రాగాలు డజన్, కవితా సంపుటిని రచించి అధిక్షేప కవిగా ప్రసిద్ధులయ్యారు. పఠాభి తరువాత వెంటనే గుర్తుకు వచ్చే కవి పేర్వారం జగన్నాథం గారు. పఠాభి తరువాత వ్యంగ్యాన్ని సందర్భోచితంగా ప్రయోగించి 'జెరా, అనిపించిన కవి పేర్వారం. పఠాభి నగర జీవనాన్ని వన్నువుగా స్వీకరించి వ్యంగ్యంగా, అధిక్షేపాత్మాకంగా వచన కవిత్వం రచించి సఫలీకృతులయ్యారు. పేర్వారం సమాజం ప్రజల ఆశల్ని కలల్ని ఎలా విచ్చినంచేసిందో తమ కవిత్వంలో శక్తివంతంగా ప్రదర్శించారు.

ఆధునిక వచన కవితలో ఇంతటి వ్యంగ్యాన్ని, అధిక్షేపాన్ని రంగరించిన కవి పేర్వారం జగన్నాథంగానే అంటే అతిశయోక్తి కాదు. స్వతంత్రభారతదేశంలో పెరిగిన దోపిడి, లంచగొండితనం, అవినీతి ఈ కవిని కలచివేసినై. సునాయాసంగా సంపన్నులు కావడానికి రాజకీయ రంగప్రవేశం ఒకటే మార్గం అని భావించిన వాళ్ళను చూసిన తరువాత తన కవితలో వ్యంగ్యాన్ని ప్రతిష్టించడం అవశ్యమని ఆయన భావించారు. రాజకీయ వాతావరణాన్ని, కుహనా సంస్కారాన్ని చూసి పేర్వారం గుండెలో అగ్నిపర్వతాలు బ్రద్దలైనై.

ఆయన వక్రోక్తి, ని ఆశ్రయించి రచించిన కవిత్వం వృషభపురాణం, కవిత్వానికి దేశ సంక్షేమాన్ని కోరి సందేశం ఇవ్వడం ఎంత ముఖ్యమో, అభివృద్ధి మార్గానికి చెందిన శిల్ప నైపుణ్యం కూడా అంతే ముఖ్యం. 'దేశాన్ని జాతినీ మానవతనూ విస్మరించిన కవిత్వం నేల విడిచిన సాము లాంటిది. కేవలం నినాదాల్ని వల్లిస్తూ కవిత్వమని బుకాయించకుండా రమణీయంగా వ్యంగ్య విలసితంగా చెప్పడమే నా లక్ష్యం' అన్నారు పేర్వారం జగన్నాథంగారు. పేర్వారం జగన్నాథం గారు ప్రస్తుతం జనగామ జిల్లా, రఘునాథపురం మండలంలోని ఖిలా షాపురంలో 23-8-1934 నాడు జన్మించారు. శ్రీమతి సయ్యమ్మ, సంతాజీ ఆయన జననీ జనకులు. ప్రాథమిక విద్యను

స్వగ్రామంలో, ఉన్నతపాఠశాల విద్యను హనుమకొండలో అభ్యసించారు. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుండి తెలుగు సాహిత్యంలో ఎం.ఎ. పూర్తి చేశారు.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి అనుబంధంగా ఉన్న వరంగల్ అప్పి సైన్స్ కళాశాలలో తెలుగు ఉపన్యాసకులుగా చేరారు. తరువాత వరంగల్ పోస్టుగ్రాడ్యుయేట్ సెంటరులో పనిచేశారు. అదే కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయంగా అవతరించింది. అక్కడి నుండి ప్రొఫెసరుగా పదవీ విరమణ చేశారు.

ఉద్యోగ జీవితంలో కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయం అధ్యక్షుడుగా, పాఠ్యప్రణాళికా సంఘ అధ్యక్షుడుగా కాకతీయ అధ్యయన కేంద్రం డైరెక్టరుగా, ఆం.ప్ర. సాహిత్య అకాడమీ సహాయ కార్యదర్శిగా, ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ఉపాధ్యక్షుడిగా, పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వైస్ చాన్సలర్ గా ఆయన పనిచేశారు.

పేర్వారం మాతృభాష అరెభాష ఐనా విద్యార్థి దశ నుంచే ఆయన సాహిత్యంపట్ల మక్కువ పెంచుకున్నారు.

హైస్కూలులో చొల్లెటి నరసింహశర్మ గారు తెలుగు అధ్యాపకులుగా రచనవైపు దృష్టిని మళ్ళించారు. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో ఎం.ఎ. చదివేకాలంలో ఆచార్య దివాకర్ల

వేంకటాపధాని, కురుగంటి సీతారామయ్య, చెలచుచ్చర్ల రంగాచార్యులు, ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనం, బిరుదురాజు రామరాజు గార్లు అధ్యాపకులు. ఆ సాహితీమూర్తుల బోధన, స్ఫూర్తి జగన్నాథంగారిని కవిగా, సాహితీమూర్తిగా తీర్చిదిద్దనై. విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థిగానే జగన్నాథం గారు రచించిన కవితాసంపుటి. సాగరసంగీతం, ఎందరో సాహితీపరుల ప్రశంసలనందుకుంది.

పేర్వారం రచనలు

సాగర సంగీతం (1960); చేతనావర్తం (1,2, భాగాలు) (1967-1970); వృషభపురాణం (1984); ఎస్.ఇ.ఆర్.టి., మైసూర్ వారికి ప్రాంతీయ కళాశాలలో పాఠ్యగ్రంథంగా నిర్ణయించబడింది.

గరుడపురాణం (1995), సాహిత్యవలోకనం - సాహిత్యవాసి సంపుటి; సాహిత్యవలోకనం - సాహిత్యవ్యాస సంపుటి (1982), సాహితీపసంతం, (వ్యా సంపుటి) (1992), ఆరి జానపద గాథలు

(తరువాయి 8వ పేజీలో)

కాలం... ఒక నిర్ధారిత చరిత్ర

కాలం కేవలం సమయసూచిక కాదు. అది ఒక నిర్ధారిత చరిత్ర.

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ఈ సంచికతో 11వ సంవత్సరంలోకి అడుగుపెడుతుంది. ఈ పది సంవత్సరాల సమయంలో ప్రధాన మీడియాకు భిన్నంగా, ప్రత్యక్షమైన పత్రికగా సమాజం పట్ల జర్నలిజం నిర్వర్తించవలసిన బాధ్యతలను నిబద్ధతతో నిర్వహించింది.

సామాజిక సంక్షోభాలూ, సంక్లిష్టతలూ ముసురులా కమ్మి అన్ని రంగాలనూ కుదిపేస్తున్న సమయంలో ప్రజలకు అవగాహన కల్పించి, చైతన్య పరిచి, ఆచరణ వైపు నడిపించవలసిన ప్రధాన మీడియా తన కర్తవ్యానికి దూరమవుతున్నప్పుడు ఆలోచనను భర్తీ చేయడానికి దక్కన్ ల్యాండ్ ఆవిర్భవించింది. ఈ పది సంవత్సరాల సంచికలను ఒకసారి పరిశీలిస్తే మొదటి సంచిక నుంచి ఇప్పటి వరకు ప్రజాసంక్షేమమే ధ్యేయంగా పనిచేస్తున్న తీరు అర్థమవుతుంది. ప్రతి అక్షరం ప్రజల పక్షంగా నిలిచింది. మేధోపరమైన రచనలను అందించింది. రాజ్యాంగ స్పృహ, ఫెడరల్ విధాన ఆచరణ ఆవశ్యకత, ప్రపంచపరిణామాలను అర్థం చేసుకోవాల్సిన పద్ధతిని తెలియజేసే విశ్లేషణాత్మక వ్యాసాలను అందించింది.

కరోనా విపత్తర కాలంలో కూడా పత్రికను నిర్విఘ్నంగా వెలువరించింది. విపత్తుల నేపథ్యం, మానవజీవన రంగాలన్నిటిలో దాని ప్రభావం, వివిధ వ్యవస్థలను భిన్నాభిన్నం చేసిన తీరు, వాటిని నివారించడానికి తీసుకోవాల్సిన చర్యలు. వీటిని గురించి వివిధరంగాల మేధావులు, సాంకేతిక నిపుణుల ఇంటర్వ్యూలను సంవత్సరం పాటు ప్రతినెలా ప్రచురించింది.

పర్యావరణం, పురావస్తు, వారసత్వ సంపద పరిరక్షణ ఆవశ్యకత, శతాబ్దాలనాటి శాసనాలు, సాంకేతిక విజ్ఞానం, జీవవైవిధ్యం, దక్కన్ చరిత్ర, సాహిత్యం, సాంస్కృతిక కళారంగం, కుల వృత్తులు, సామాజిక న్యాయం వంటి మౌలిక అంశాలకి ప్రాధాన్యతయిస్తూ విలక్షణ పత్రికగా గుర్తింపు పొందింది. అవసరమైన వేళ పలు ప్రత్యేక సంచికలు వెలువరించింది.

తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్ర ఆవశ్యకతను గుర్తించడంలోనూ, అది సాధించే ఉద్యమంలో తనవంతు పాత్రను నిర్వర్తించడంలోనూ, విజయం సాధించాక నూతన తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేస్తున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ప్రజలకందించడంలోనూ దక్కన్ ల్యాండ్ ముందున్నది.

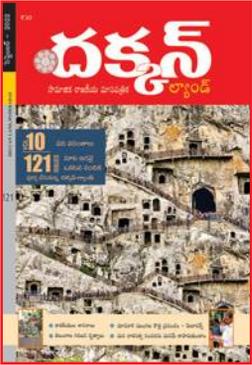
పట్టణ, నగర ప్రాంత మేధావులతో పాటు గ్రామీణ స్థాయి సామాజిక కార్యకర్తల వరకూ దక్కన్ ల్యాండ్ చేరుతున్నది. విలక్షణ పత్రికగా ప్రముఖుల ప్రశంసలతో పాటు, విశ్వాసాన్ని సంపాదించుకున్నది.

రచయితలు, మేధావులు, న్యాయ, సాంకేతిక శాస్త్ర నిపుణులు, వాగ్గేయకారులు, చిత్రకారులు, చరిత్రకారులు, పర్యావరణ, పురావస్తు శాస్త్రజ్ఞులు, బుద్ధి జీవులు, శాసన పరిశోధకులు అందించిన రచనా సహకారం విలువైనది. వారికి ఆత్మీయ ధన్యవాదాలు.

గత సంచికల నుంచి విలువైన రచనలను, ఈ పది సంవత్సరాల దక్కన్ ల్యాండ్ కృషిని వివరించే, విశ్లేషించే వ్యాసాలను ప్రతినెలా వరసగా ప్రచురిస్తే బావుంటుందని ఆభిప్రాయపడుతున్నాం.

దాచుకోవాల్సిన విలువైన, ప్రయోజనకరమైన పత్రికను పదికాలాలపాటు నిలుపుకుండాం. ఎప్పటిలా మీ సహకారాన్ని కోరుతున్నాం...

వైకాపా.యం
(మణికోండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

(6వ పేజీ తరువాయి)

(1986); ఆరె జానపద గేయాలు (1957); ఆరె జానపద సాహిత్యం - తెలుగు ప్రభావం - సిద్ధాంతం.

పేర్వారం జగన్నాథంగారు ప్రతిష్ఠాత్మక పురస్కారాలనెన్నో అందుకున్నారు. ఆచార్యులుగా దక్షణ భారత విశ్వవిద్యాలయాలలో జరిగిన సదస్సులలో పత్రాలు ఎన్నో సమర్పించారు. పేర్వారం అనేక పత్రికలలో ప్రచురించిన రచనలు పరిశీలించారు.

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలోనే గొప్ప అధిక్షేప రచన వ్యవభవురాణం అని పేరు పెట్టడంలోనే వ్యంగ్యం కనిపిస్తుంది. పార్కురికి సోమనాధుని బసవపురాణం, ఈ పేరు పెట్టడానికి ప్రేరణ. సమాజ సంస్కరణ ధ్యేయంగా బసవపురాణం రచన సాగింది. పేర్వారం వ్యవభవురాణం. రాజకీయాలను, నాయకులను ఎత్తిపొడిచే, విమర్శించే వ్యంగ్యకవిత్వం. ప్రజల్ని పీడించే ఆబోతుల వ్యంగ్యప్రదర్శనం.

రాజకీయ వ్యవభం గూర్చి చెబుతూ

‘మరునాడు పొద్దుపొడవకముందే

వైతాళికలు నిదురులేవగా

బుద్ధగమలో బౌద్ధమతం స్వీకరించి

అశోకసమ్రాట్టు సమాధిపై

పూలగుచ్చం సమర్పించి

రాజధానికి తరలివస్తూ

దారిలో కనపడ్డ గోవుల్ని

పపద్యశీలకు పంపింది.’ అని వాడిగా వ్యంగ్యంగా చెబుతారు.

తెలంగాణాలో ప్రజల్ని పీడించిన నాయకులు, రజాకార్లు, స్వాతంత్ర్యానంతరం రాజ ప్రముఖ బీరుదులు, ఉన్నత పదవులతో సత్కరింపబడడాన్ని చూసి ఈ కవి

పూర్వాశ్రమంలో వారు

పక్కా రజాకారు

ప్రస్తుతం వారొక మంత్రి గారికి

భావమరిది

వారి పెద్ద కుమారుడు

ఖాదీబోర్డుకధ్యక్షుడుగా

ఇటీవలే నామినేటెడ్, అంటూ మేడిపండ్ల

పొట్టలు చీల్చారు

నమ్మినవాళ్ళను మోసగించే వారిని పేర్వారం మందలించిన

వైనం. ఆయన ధర్మాగ్రహాన్ని వెల్లడిస్తుంది.

ఇక ముందెప్పుడూ

విశ్వాసంలేని కుక్కల్ని పెంచుకొని గుర్రుపెట్టి నిద్రపోకండి

చుట్టూ దొంగలున్నారు జాగ్రత్త, అన్న పంతుల్ని చదవగానే

ఆ దొంగలవరో పాఠకులు గ్రహిస్తారు.

జగన్నాథంగారికి పేరు తెచ్చిన కవిత ‘స్వయంవరం’.

‘విదాసత్యవంతుడుకాదు’

అందుకే నేను సావిత్రిలా నటించలేను.

యముడు మునుపటంత ధర్మరాజు కాదు

తెగించి వెంటబడితినా

యమునితో లేచి

స్త్రీ సమస్యలపట్ల ఆయనకున్న అవగాహనను పై పంక్తులలో మనం గమనించవచ్చు.

వ్యవభవురాణంలోని ప్రతి కవితలో పేర్వారం వ్యంగ్యవస్తు వైభవాన్ని సహృదయాలు గుర్తిస్తారు. సమకాలీన సమాజానికి సంబంధించిన వస్తువును ఎన్నుకోవడంలోనూ దాన్ని దనదైన బాణిలో శక్తివంతంగా వ్యక్తీరించడంలోనూ ఆయన నైపుణ్యం కన్పిస్తుంది. పేర్వారం వారు కావ్యకర్తేకాదు, సాహితీవంధుబృందం వంటి సాహిత్యసంస్థను హన్మకొండలో స్థాపించి ఎందరో సాహితీపరులను ప్రోత్సహించారు. సదస్సులోద్భవించారు.

వివిధ రచయితల సాహిత్యవాస్తు సంపుటలను ప్రచురించారు. వానిలో అభ్యుదయ కవితా ఇతర ధోరణుల వంటి మంచి వ్యాస సంపుటలను ప్రచురించింది మరోసాహిత్య గ్రంథం. ఆయన ప్రచురించిన దశీయ కవిత ప్రస్థానం. పేర్వారం చక్కని పరిశోధకుడు ఆయన పిహెచ్డీ సిద్ధాంత గ్రంథం ‘ఆరెజానపదం సాహిత్యం తెలుగు ప్రభావం’ ఆచార్య రవ్వా శ్రీహరి గారితో కలిసి సిద్ధం చేసిన గ్రంథం. ఆరెభాషా నిఘంటువు చిరకాలం నిలిచే గ్రంథం.

అభ్యుదయ కవిత్యానంతర ధోరణులు ఆయన సంపాదకత్వంలో వెలువడిన ప్రసిద్ధ సాహితీవేత్తల వ్యాససంకలనం. సాహితీపరులకు సర్వకాలాలకు రిఫరెన్స్ గ్రంథం.

తెలంగాణాలో దాదాపు ఐదు దశాబ్దాలపాటు సాహిత్యసంస్థల ద్వారా, కళీ వేదికల ద్వారా, ఎందరినో కవులుగా సాహితీప్రవ్వులుగా, విమర్శకులుగా వెలుగులోనికి తెచ్చారు. ఆధునిక యుగంలో తెలంగాణంలో సాహిత్య వైతనను రావడానికి కారణభూతులుగా పేరొందారు. ఆయన నిండుమానంబు నవనీత సమానం.

గ్రేట్ ఇండియన్ సర్కస్, వంటి కవితలను పేర్వారం మాత్రమే రచించారు. ప్రాపంచిక అనుభవాలను ఇంత సహేతకంగా సమగ్రంగా ఆవిష్కరించిన కవులు అరుదు. ఇంత సరళ సుందరంగా చెప్పినవారు అరుదు.

‘మానవ ప్రవృత్తుల మౌలిక స్వపాలన వెలికితీయడంలోనూ సర్వమానవ సహౌదర జీవనాశయానికి అవరోధంగా ఉన్న సంఘర్షత శక్తుల్ని వెలువరించడంలోనూ పేర్వారం కవిగా కొనసాగించిన కృషి అసాధారణమైంది. అన్న డా॥ పి.వి.రమణ మాటలు అక్షర సత్యాలు.

విశ్వశ్రేయస్సే లక్ష్యంగా జీవనానుభవాలను అధిక్షేపరీతిలో అభినవంగా ఆవిష్కరించిన విశిష్ట కవి తెలంగాణ ముద్దుబిడ్డ ఆచార్య పేర్వారం జగన్నాథం తెలుగు సాహిత్యలోకానికి ప్రాతఃస్మరణీయులు.

(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన

‘తెలంగాణ తేజోమూర్తులు’ నుంచి)

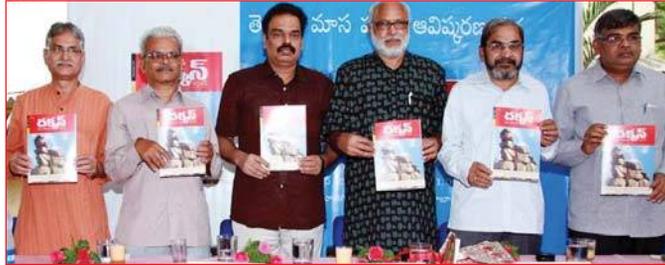
-డా॥ తిరునగరి

గొప్ప విజయము

సరిగ్గా పదిసంవత్సరాలు. తెలంగాణ ఉద్యమం చివరి దశ 2009 డిసెంబర్ కి తెలంగాణ ప్రకటన వచ్చి, వెనుకంజ వేసిన సంక్షోభకాలం. తెలంగాణ మళ్ళీ క్రాస్ రోడ్స్ లో నిలబడింది. ఉద్యమం ఉవ్వెత్తున జరగవలసిన సందర్భంలో ఉన్నది. అలాంటి సంక్షుభిత సందర్భంలో మానవత్రికగా 'దక్కన్ ల్యాండ్' ఆవిర్భవించింది. తెలంగాణ ఉద్యమకారుడు, ప్రజాప్రంట్ నాయకుడు మణికోండ వేదకుమార్ ఈ పత్రికను స్థాపించి, సంపాదకుడిగా ఉన్నారు. అప్పుడు సందిగ్ధ సందర్భంలో ప్రారంభమయిన ఆ 'దక్కన్ ల్యాండ్' నిర్విఘ్నంగా, నిర్విరామంగా, పది సంవత్సరాలు పూర్తి చేసుకోవడం ఒక గొప్ప విజయం.

తెలంగాణలో పత్రికలు తక్కువ. అవి పదేళ్లు నడవడం అరుదు. వదేళ్లు కూడా తెలంగాణ స్పృహ, తెలంగాణ చైతన్యంతో పత్రిక నడవడం అసాధ్యం. ఆ అసాధ్యాన్ని సుసాధ్యం చేసిన వేదకుమార్ కు

ప్రత్యేక అభినందనలు. తెలంగాణ గురించి విస్తృత ప్రజాభిప్రాయాల వేదికగా ఇది నిలిచింది. తొలి సంచిక ఆవిష్కరణ సందర్భం ఇంకా గుర్తున్నది. ప్రత్యేక తెలంగాణ సాధన విషయాల చర్చించే ఒక వేదికగా ప్రారంభమై, అనంతర కాలంలో తెలంగాణ కల సాకారమైన అనంతరం తెలంగాణ పునర్నిర్మాణ ప్రక్రియను చిత్రించిన పత్రికగా నిలిచింది. ఈ పదేళ్ల ప్రయాణంలో తెలంగాణ రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక పరిస్థితులు మీద విశ్లేషణలు, అవగాహనలు కల్పిస్తూ అనేక రచనలు ప్రచురించింది. లబ్ధ ప్రతిష్టలతో తెలంగాణ వాదులు, రచయితలు, కథకులతో కొత్త ఒరవడితో పత్రికను తీర్చిదిద్దింది. అంతకు ముందు మణికోండ వేదకుమార్ అధ్యయన కేంద్రం ద్వారా తెలంగాణకు సంబంధించిన అన్ని రంగాల ప్రముఖులతో ప్రసంగాలు ఏర్పాటు చేశారు. వాటి నుంచి వచ్చిన ఆదరణ, ప్రేరణ గడ్డుకాలంలో కూడా ఒక పత్రిక అవశ్యంగా నడపాలని భావించి, తెలంగాణ, దక్కన్ పీఠభూమి సంస్కృతీ, సంప్రదాయాలు, జీవన విధానాలు, ఇక్కడ మరుగన పడిన ప్రదేశాలు, పర్యావరణం, సమస్త రంగాల, సకల జీవనాల ప్రతిబింబంగా పత్రికను రూపుదిద్దాలని భావించి అట్లాగే పదేళ్లు నడిపారు.

తెలంగాణ ఉద్యమ సందర్భంలో పత్రిక ఉద్యమ వేదికగా నడిచింది. తెలంగాణ ఎదుర్కొంటున్న వివక్షను, నిర్బంధాన్ని వేదనను, ఒక ప్రాంతం ఆధిపత్యాన్ని అది ప్రశ్నించింది. అనంతరం అది మిషన్ కాకతీయ, మిషన్ భగీరథ, రైతు ప్రాయోజిత కార్యక్రమాలు,

సంక్షేమ, ప్రాజెక్టులు, శిథిలాల మీద నిర్మితమయిన కొత్త తెలంగాణను చిత్రిస్తూ పత్రిక వచ్చింది.

దక్కన్ పీఠభూమి లాంటి ఒక ఒంటరి సమాజంలో రూపు దిద్దుకున్న ప్రత్యేక సంస్కృతిని పత్రిక ఎత్తి చూపింది. హైదరాబాద్ గంగా జమునా తహజీబ్, సమభావన సంస్కృతి ఇక్కడ పరిధవిల్లిన సామరస్యం, భాషా సహిష్ణుతలు ఇవన్నీ కూడా దక్కన్ ల్యాండ్ వస్తువులయ్యాయి. జీవన ప్రేమలు, మానవ సంబంధాలు, ఆరాం జిందగీ, అనదగిన వ్యాపార లౌల్యతలు లేని, సాదాసీదా జీవితాలను

ప్రేమించిన హైదరాబాద్ నమూనా తెలంగాణ జీవితాలకు చిత్రిక పట్టింది. వ్యవహార విజయాల కన్నా, జీవన విజయాలకు ప్రాధాన్యత నిచ్చే తెలంగాణ జీవితాలకు ప్రతి బింబంగా పత్రిక పదేళ్లు నడిచింది.

పత్రిక ఏ మౌలిక భావాల కోసం ఏర్పడిందో, ఏ దక్కనీ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు తెలంగాణ ప్రయోజనాల కోసం ఏర్పడిందో, ఆ ప్రయోజనాలకు, ఆ మౌలిక సూత్రాలకు భిన్నంగా వర్తమానం రూపు కద్దున్నది. దరిదాపు రెండున్నర దశాబ్దాలుగా ప్రశాంతంగా ఉన్న హైదరాబాద్ ను ఇప్పుడు విచ్చిన్న రాజకీయాలు కలుషితం చేసే పరిస్థితులు వచ్చాయి. ఏ సమభావన సంస్కృతీ ప్రతీకగా తెలంగాణ వెలుగొందిందో? ఆ సమభావన, సామరస్యతలను దెబ్బతీసే ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. తెలంగాణ ప్రయోజనాల కోసం తెలంగాణ వాదంలో ప్రారంభమయిన పత్రిక అనంతర కాలంలో తెలంగాణ పునర్నిర్మాణ ప్రక్రియ ప్రతిభావంతంగా చిత్రించింది. భవిష్యత్ లో కూడా తెలంగాణ జీవన మాధుర్యాన్ని కాపాడే సామరస్య సహజీవనాన్ని కాపాడడానికి కలం ఎత్తి పట్టాలని హైదరాబాద్ విచ్చిన్నతక్తుల బారినపడకుండా కాపాడుకోవడానికి ముందుకు రావాలని సేవ్ హైదరాబాద్ అధ్యక్షుడు కూడా అయిన వేదకుమార్ కు విన్నపం.

పదేళ్లపాటు పత్రిక నడిపినందుకు మీకు ప్రత్యేక అభినందనలు. భవిష్యత్ భరోసా కల్పించేందుకు మీకు విన్నపం.

నమస్తే...

- అల్లం నారాయణ

తెలంగాణ మీడియా అకాడమీ చైర్మన్

మాణిక్య మహాప్రభువు

‘మహాబూబ్ అలీ పాషా’

నయాపూల్ దాటాక ఎడమవైపున్న నాయబ్ హోటల్ పక్క సందులోకి మళ్లితే చత్తాబజార్ వస్తుంది. అక్కడి సిటి సివిల్ కోర్టు వెనక భాగాన ఉన్నదే పురానీ హవేలీ. ఐదవ కులీ కుతుబ్ షాకు (1580-1612) ప్రధానమంత్రిగా పనిచేసిన మీర్ మోమిన్ అస్త్రాబాదీ నివాసమే ఈ హవేలీ. ఇది అవతలి వారికి కనబడకుండా ఉండటం కోసం దీని చుట్టూ ఒక మైలు దూరం వర్షలాకారంలో ఎత్తైన ప్రహారీ గోడను నిర్మించారు. రెండవ నిజాం మీర్ అలీ ఖాన్ తన కుమారుడు, మూడవ నిజాం అయిన సికిందర్ జా (1803-1829) కోసం ఈ హవేలీని ఖరీదు చేసాడు కాని, సికిందర్ జా అందులో కాక మోతీగల్లీలోని చౌమహల్లా ప్యాలెస్ లో నివసించటం వలన ప్రజలు దీనిని “పురానీ హవేలీ” అని పిలువసాగారు. ఐదవ నిజాం అట్టలుద్దెలా ఇందులోనే జన్మించాడు. ఆయన కుమారుడైన ఆరవ నిజాం మీర్ మహబూబ్ అలీ పాషా (1866-1911) దీనిని అధికార నివాసంగా ఉపయోగించుకున్నాడు.

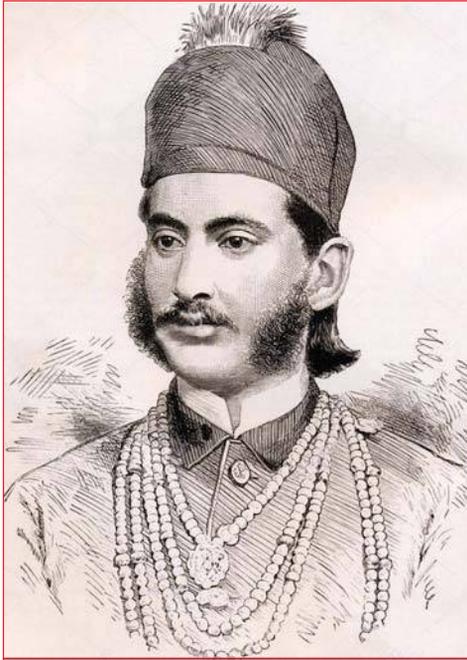
ఈ పురానీ హవేలీలో మొత్తం పదకొండు భవనాలు ఉన్నాయి. ఇందులోని ప్రధాన భవనం “బారాదరి” (పన్నెండు ద్వారాల భవనం). దీనిని ఆరవ నిజాం నిర్మించాడు. ఇండో యూరోపియన్ శిల్పకళకు ఈ భవనం ఒక ప్రతిబింబం.

ప్రస్తుతం ప్రజల సందర్శనార్థం ఈ బారాదరిని మ్యూజియంగా మార్చారు. మిగిలిన భవనాలను 1971లో 8వ నిజాం మీర్ బర్మాత్ అలీఖాన్ “ప్రిన్స్ ముఖరంజా ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్టుకు” అప్పగించగా ప్రస్తుతం అక్కడ పలు విద్యా సంస్థలు నిర్వహింపబడుతున్నాయి.

ఆరవ నిజాం జీవితమంతా ఈ పురానీ హవేలీతో ముడిపడి ఉంది. అందులోని ప్రతి రాయి, రప్పా ఆయన జీవితాన్ని కథలు కథలుగా చెప్పుతాయి. గాన పాఠక మహాశయుల్లారా కొన్ని కథలను ఆలకించండి.

× × ×

1869లో మూడు సంవత్సరాల వయసులోనే తండ్రి హఠాన్మరణం వలన మహబూబ్ అలీ పాషా “బాలరాజు”గా సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు. దివాన్ సర్ సాలార్ జంగ్ గారు ఒక చేయి, బ్రిటిష్ రెసిడెంటుగారు మరొక చేయి పట్టుకుని తప్పటదుగులు వేస్తున్న ఆ బాలరాజును “మన్నద్”వైపు నడిపించి దానిపై కూచో బెట్టారు. ఆ బాలుడు నామ్ కే వాస్తే నవాబు కాని యంత్రాంగాన్ని, మంత్రాంగాన్ని నడిపించింది మాత్రం దివాన్ గారే. ఆయన కొండంత అండదండలతో, చల్లని ఛత్రచ్ఛాయలలో ఆ బాలరాజు దిన దిన బలప్రవర్ధమానుడై. తన పదిహేడవ ఏట సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు. సర్ సాలార్ జంగ్ తర్వాత ఆరవ నిజాంగారికి మహారాజా కిషన్ పర్షాద్ గారు దివాన్ గా నియమితులైనారు.

ఆరవ నిజాం మీర్ మహబూబ్ అలీ (పాషా)

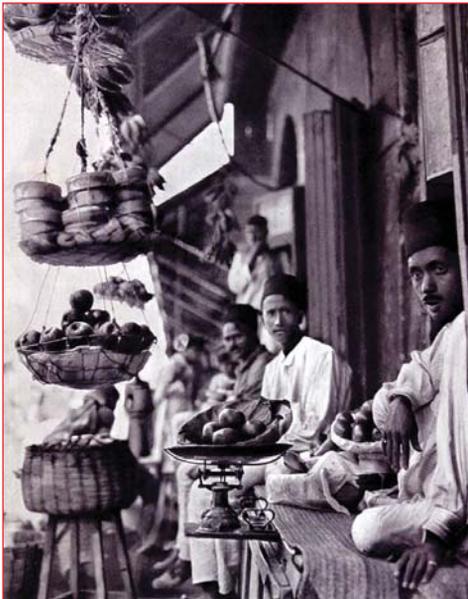
ఒకసారి నవాబుగారు మారుమూల గ్రామాలలో పర్యటిస్తున్నప్పుడు ఒక నిరుపేద బ్రాహ్మణుడు కనిపించి తనకు విడుగురు కూతుర్లని, వారి పెళ్లిళ్లు చేయలేక పోతున్నానని, ఆర్థిక సహాయం చేయమని ప్రార్థించాడు. నవాబుగారు తన శేర్షానీ జేబులు తడుముకుని ఉన్నదంతా ఆ పేదకు దానం చేశాడు. అతను ఆ రూపాయలను లెక్కపెట్టాడు. అవి కనీసం రెండు వందలు కూడా లేవు. “ఇవి ఏ మూలకు కూడా సరిపోవు మహాప్రభూ” అని మళ్లీ మొరపెట్టుకున్నాడు. “నీ అదృష్టంలో ఉన్నదంతే” అని నవాబుగారు విచారం వెలిబుచ్చారు. వెంటనే ఆ బ్రాహ్మణుడు గడుసుగా “దేవరా నేను నా అదృష్టంలో ఉన్నదేదో అడగలేదు. మీ అదృష్టంలో ఉన్నదాంట్లో నుండి కొంత దానం చేయమని అడిగాను” అన్నాడు. నవాబుగారు ఆ సమయస్ఫూర్తికి సంతసించి 14,000 రూపాయలు జారీ చేయమని తన వెంట ఉన్న అధికారులను ఆదేశించాడు.

ఆయన దాతృత్వం అలా ఉండేది.

తను కేవలం మట్టిమనిషినన్న ఎరుక, జ్ఞానం మహబూబ్ అలీ పాషాకు స్పష్టంగా ఉండేది. అందుకే కాబోలు దారిలో వెళ్లుతున్నప్పుడు శవయాత్ర కనిపిస్తే చాలు తన వాహనం దిగి కాసేపు కొంచెం దూరం నడిచి తానెన్నడూ చూడని, కనీసం పేరు కూడా తెలియని ఆ అనామక శవపేటికను మోసేవాడు. అది మనిషి లక్షణం. ఆ మంచుపల్లకిని మోయటం అంటే, ఆ మనిషి ఆఖరియాత్రలో పాల్గొని నాలుగు అడుగులునడిచి, ఆఖరిసారిగా వీడ్కోలు చెప్పటం అంటే ఆ ఒక్క చనిపోయిన మనిషినే కాదు మొత్తం మానవత్వాన్నే గౌరవించటం. విశ్వమానవ సంస్కృతి అంటే అదే. సకల మానవులను ప్రేమించిన మహబూబ్ అతను.

హిందువులు, ముస్లింలు నాకు రెండు కండ్లు అన్న ఆ మహబూబ్ బ్రటిష్ రెసిడెంటుకు రాసిన ఒక లేఖలో ఇలా అన్నాడు. “పుట్టుకతో నేను మహమ్మదీయుడను. సున్నీమతమునకు చెందిన వాడను. అయినను నేను రాజును గనుక ఏ మతమునకు చెందిన వాడను గాను. అన్ని మతములకు చెందిన వాడనై ఉన్నాను. రాజు అన్ని మతములకు మతరక్షకుడుగా, మత పోషకుడిగా ఉండాలి గనుక నేను అన్ని మతములకు నమానుడను. నారాజ్యమును నాలుగు సుబాలుగా విభజించి నలుగురు సుబేదారుల ద్వారా పరిపాలిస్తున్నాను. వారిలో ఇద్దరు హిందూ సుబేదారులు. నా ప్రజలలో నాకెప్పుడు ప్రియముగాని అప్రియముగాని కాదు. కావున మీరు కూడా ఎటువంటి పక్షపాతము, ద్వేషముగాని లేక ప్రజాహితముగా రాజ్యపాలనము చేసినచో మీకెవ్వరును ద్వేషులుండజాలరు”.

చివరి రోజులలో అనేక కారణాల వలన నవాబుగారి ఆరోగ్యం క్షీణించసాగింది. కుటుంబంలో వారసత్వంపై చికాకులు ఎక్కువైనాయి. మీర్ ఉస్మాన్ అలీఖాన్ ఎడల ఆయన సుముఖతను గమనించిన మరోరాణి తన మూడు సంవత్సరాల కొడుకు సలాబత్ జాను వారసుడిగా ప్రకటించమని పోరసాగింది. మొఘల్ వంశ సంప్రదాయం ప్రకారం జ్యేష్ఠకుమారుడే సింహాసనానికి వారసుడు కావాలని ఆసఫ్ జాహీ వంశంలో నిబంధన ఏమీ లేనందున నవాబుపై వత్తిడులు అధికమైనాయి. ఇంటిపోరు భరించలేక ఆయన అలిగి తన అధికార నివాసభవనం పురానీ హవేలీని వదిలి ఒంటరిగా ఫలక్ నుమా ప్యాలెస్ కు వెళ్లి బాధలతో అధికంగా త్రాగటం ప్రారంభించాడు. అప్పటికి ఏడవ నిజాం మీర్ ఉస్మాన్ అలీఖాన్ వయస్సు ఇరవై నాలుగు సంవత్సరాలు.

‘బజార్’ అలనాటి అంగడి దృశ్యం

నవాబుగారికి అప్పటికే కాలేయ వ్యాధి ముదరటం వలన హకీం పర్యవేక్షణలో వైద్యం జరుగుతుంది. పత్యం ఉంది కావున పడని పదార్థాలు తినరాదని, త్రాగరాదని హకీం కఠినంగా హెచ్చరించాడు. అందులో ముఖ్యం మద్యం. నవాబుగారు ఆ సలహాను పాటించక మానసిక వత్తిడుల నుండి దూరం కావటానికి ప్రతిరోజు మూడు సీసాల విస్కీని మంచి నీళ్లలా సేవించి తనను తాను విద్వంసం చేసుకోసాగాడు.

పవిత్ర రంజాను మాసం మొదలై ఆ రోజు మూడవరోజు, మొహబూబ్ గారి బ్రతుకు నావ సుదీర్ఘ ప్రయాణం తర్వాత నెమ్మది నెమ్మదిగా మునగసాగింది. డాక్టర్లు పెడవి విరిచారు. ఉదయం వదకొండు గంటల ప్రాంతంలో యువరాజు మీర్ ఉస్మాన్ అలీఖాన్ తన అధికార నివాసం కింగ్ కోర్టునుండి హడావుడిగా వచ్చి తండ్రి దగ్గర కూచున్నాడు. నవాబ్ మహబూబ్ అలీ పాషా తన కనురెప్పల్ని బలవంతంగా తెరిచి కొడుకు వైపు సూటిగా సుదీర్ఘంగా చూసాడు. ఆ కనుకొలుకులనుండి ఏ అవ్వక సందేశాన్ని ఏ ఆఖరి సందేశాన్ని అందించాడో ఎవరికి తెలుసు? ఆ తర్వాత ఆ కన్రెప్పలు శాశ్వతంగా మూత పడినాయి.

ఒక వైభవోజ్వల మహాయుగం అంతరించి కాలం తెర వెనకకు నిల్చుమించింది. హైద్రాబాద్ రాజ్య ప్రజలు ఏనాటికీ మరిచిపోని మాణిక్య మహాప్రభువు మీర్ మహబూబ్ అలీ పాషా, ఈ భూమి మీద సంచరించే భగవంతుని నీడ శాశ్వతంగా మాయ మయ్యింది. అనేక మందికి అనేక రూపాలలో తన బహుముఖ వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రదర్శించి, ఒకరాజుగా, రాజనీతివేత్తగా, దైవభక్తి పరాయణుడిగా, కవిగా, మానవతావాదిగా, మహాప్రేమికుడిగా, హిందూ ముస్లిం లిద్దరూ నారెండు కనులు అని చాటి మత సహనాన్ని పాటించిన మహాప్రభువుగా, ఎముకలేని చెయ్యని కీర్తించబడిన అన్నదాతగా, దీనబంధువుగా ఆయన తన ప్రజల హృదయాలలో శాశ్వతంగా నిలిచిపోయాడు. మనిషి మాయమైనా ఆ మంచితనం మాత్రం భూమ్మీద నిలిచిపోయింది.

తండ్రి పాదాలపైబడి బోరున విలిపిస్తున్న కొడుకు మీర్ ఉస్మాన్ అలీఖాన్ ను పెద్దలు బలవంతంగా లేపి కింగ్ కోర్టికి పంపించి వేశారు.

మీర్ మహబూబ్ అలీ “పాషా” ఇక లేరన్న వార్త నగరం నలుమూలలా కార్చిచ్చులా వ్యాపించింది. ఎంతో మంది నవాబులు

తమ ముఖాలను దస్తీలలో దాచుకుని వెక్కివెక్కి ఏడ్చారు. మూడు సంవత్సరాల క్రితమే (1908) నగరంలో వరదలు వచ్చినప్పుడు, నగరం పీనుగుల పెంట అయినపుడు భోరున కురుస్తున్న వర్షంలో నవాబుగారు చత్రీ క్రింద నడుస్తూ, తడుస్తూ తమలో ఒకడిగా తమ మధ్య తిరుగుతూ, తమకు ధైర్యం చెబుతూ, అన్నపానీయాల సరఫరాలకు అధికారులకు ఆదేశాలిస్తూ, బాధితులు తల దాచుకోవడానికి తన పురానీ హవేలీ తలుపుల్ని బార్లాగా తెరిచిన తమ ప్రియతమ “పాషా”ను జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ సామాన్య ప్రజలు దుఃఖావేశంతో తమ తలలు బాదుకుని దుస్తులు చింపుకున్నారు. స్త్రీలు తమ గాజుల్ని గోడకేసి కొట్టుకుని పగులకొట్టుకున్నారు. రెండు చేతులతో తమ తలలు ఎదలు బాదుకుంటూ “ఇక ఈ భూమీడికి ఇటువంటి మహాప్రభువు రాడని” సుదీర్ఘంగా శోకించారు.

దివంగత రాజుగారి మృత దేహాన్ని ఫలక్ నుమా ప్యాలెస్ నుండి చౌమహల్లా ప్యాలెస్ కు తీసుకువెళ్లే ఊరేగింపు ప్రారంభమైంది. ఆ శవపేటిక వాహనం జహానుమా, అలియాబాద్, లాల్ దర్వాజా చౌరాస్తా, శాలిబండా, చార్మినార్, లాద్ బజార్ వీధుల నుండి తరలిస్తుంటే ప్రజలు అలలు అలలుగా కదిలి వచ్చి తమ శ్రద్ధాంజలిని ఘటిస్తూ ఆ వాహనం అంచుల్ని ముట్టుకుని, ముద్దుపెట్టుకుని భోరున విలపించారు. తమ ప్రియతమ ప్రభువుని చివరిసారిగా కండ్లారా చూసుకున్నారు. ఆ వాహనం చార్మినార్ దగ్గరికి రాగానే నగరంలో జళప్రళయం వచ్చినప్పుడు రాజుగారు నీళ్లలో మోకాళ్లలోతుల్లోకి దిగి హారతి పళ్లెం పట్టుకుని వేద మంత్రాలతో ముచికుండా నది మాతను పూజచేసి నదీ, వరదనీరు ఎలా వెనుకకు తగ్గినదీ, జ్ఞాపకం వచ్చి హిందువులు వెక్కివెక్కి దుఃఖించారు. ఎందరో ముసలమ్మలు అయ్యోబిడ్డా అయ్యో కొడుకా అంటూ తమ స్వంత కొడుకు చనిపోయినట్లు ఏడ్చారు.

ఎంతో మంది ముస్లిం స్త్రీలు తాము బురఖాలు ధరించలేదన్న సంగతి మరిచి “యా అల్లా యా అల్లా” అంటూ పార్థివ దేహాన్ని తీసుకెళ్తున్న వాహనంపై తమచేతి గాజుల్ని బద్దలుకొట్టుకుని పగిలిన ఆ ముక్కలను చెల్లాచెదురుగా గాలిలోకి విసిరేసారు. మగవారంతా తండ్రిని కోల్పోయిన కొడుకుల్లా విలపించారు.

శవపేటిక వాహనం చౌమహల్లాకు చేరుకుంది. ఆ పార్థివదేహాన్ని దర్బారు హాలులో పెట్టారు. రాజుగారిని ఆఖరిసారిగా

సర్వాంగ శోభితంగా జిలుగువెలుగు దుస్తులలో బంగారు నగలు, ముత్యాల హారాలతో అలంకరించారు. ఆ తర్వాత ఆశ్రీ సలాములు ప్రారంభమైనాయి. ముందు కుటుంబ సభ్యులు, తర్వాత పాయగా నవాబులు, ఉమా ఏ ఉజ్జి ఉన్నత వంశాల వారు, వివిధ ఉన్నతాధికారులు వారి సిబ్బంది నివాళులు అర్పించారు. ఆ తర్వాత అందర్నీ పంపించి ఆఖరి స్నానం చేయించే కార్యక్రమం అయ్యింది. అప్పుడు అక్కడ రాజుగారి కుటుంబ సభ్యులు, దివాన్ గారు, పాయగా వంశపు వృద్ధులు మాత్రము ఉన్నారు. సాంప్రదాయక స్నానం దైవ ప్రార్థనలు ముగియగానే ఆ పార్థివశరీరాన్ని పవిత్రమైన పట్టుబట్టలలో చుట్టారు.

శవయాత్ర రాజనివాసం ప్రధాన ద్వారం నుండి వెళ్లటం సాంప్రదాయకంగా నిషేధం కావున చౌమహల్లా వెనుక భాగాన మక్కామసీదువైపున్న గోడను పగులగొట్టి దారిని ఏర్పరిచారు. అలా మహాభినిష్క్రమణం మొదలయ్యింది. రాజపరివారం తమ ప్రియతమ ప్రభువుని బుజాలపైకి ఎత్తుకుని అంతిమయాత్రగా బయలుదేరారు. మక్కామసీదుకు చేరుకున్నారు. భక్తి ప్రపత్తులతో సాయంకాలం ప్రార్థనలు పూర్తయినాయి.

మక్కామసీదు జననమూహాలతో శోకనముద్రంలా మారిపోయింది. మసీదు ప్రాంగణం సరిపోక అటుఇటు రెండు వైపుల ప్రధానరోడ్ల మీద కనుచూపువేరా అశ్రునిక్ష జనవాహినులు. రాత్రి పడకొండు గంటలకు అంత్యక్రియలకు సంబంధించిన నమాజులు పూర్తయినాయి. ఆ పవిత్ర మక్కామసీదు ఆవరణలోనే అనంతశయనంగా పెనువిశ్రాంతిలో ఉన్న తనపూర్వీకుల ఒడిలోకి, తన తాత తండ్రుల ఒడిలోకి ఆయన కూడా నెమ్మదిగా జారుకున్నారు. ఆసఫ్ జా వంశానికి చెందిన ఆరవ నిజాం నవాబ్ సర్ మీర్ మహబూబ్ అలీ ఖాన్ బహద్దూర్ ఫతేజంగ్ 1911లో చివరి మజిలీకి చేరుకున్నారు. అప్పటికి అతని వయస్సు 45 సంవత్సరాలు.

అల్లా అతనిని క్షమించుగాక!

(షహర్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు - గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

-చరవస్తు లోకేశ్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbggroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

నలభై అడుగుల ఆలయపునర్నిర్మాణానికి నాలుగు దశాబ్దాలా?

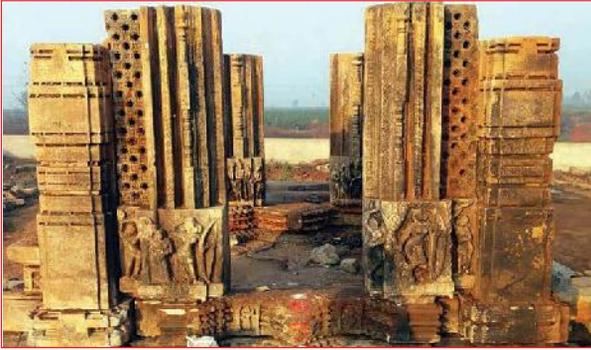
(జాకారం శివాలయం ఆవేదన)

మనదేశంలోనే ఎత్తైన, సువిశాలమైన తంజావూరులోని రాజరాజేశ్వరాలయ నిర్మాణానికి కేవలం 15 ఏళ్లు పట్టింది. కోణార్క్‌లోని ప్రపంచస్థాయి సూర్యాలయ నిర్మాణానికి కూడా 15 ఏళ్లే పట్టింది. ఇవి రెండూ ఎప్పుడో వెయ్యేళ్ల నాడు, 800 ఏళ్ల నాడు, ఆధునిక పరికరాలు ఏమీ లేనపుడు, నిర్మాణ స్థల ఎంపిక, రాతి గనుల ఎంపిక, శిల్పుల ఎంపిక, పథక రచన, ఆలయ విడిభాగాలు, వాటిపై రమణీయ శిల్పాలు, ద్వారాలు, స్తంభాలు, గోడలు, దూలాలు, కప్పు, పైన శిఖరం, ముందు మహామండపాలు, ఇలా అన్నీ కొత్తగా చెక్కి అపురూప ఆలయాలుగా తీర్చి దిద్దటానికి కేవలం 15 ఏళ్లు మాత్రమే పట్టింది.

మరి, కేవలం 40 అడుగుల పొడవు, 20 అడుగుల ఎత్తున్న గర్భాలయం, అర్ధమండపం, మహామండపం మాత్రమే ఉన్న మునుపటి వరంగల్, ఇప్పటి ములుగు జిల్లా, జాకారంలోని శివాలయ పునర్నిర్మాణానికి 40 ఏళ్లు పడుతుందా అన్నది చిక్కు ప్రశ్న. ఇక

అసలు విషయానికొద్దాం. 1990లో నేను, మునుపటి మహబూబ్ నగర్ జిల్లా కొల్లాపురం తాలూకా సోమశిల గ్రామంలో, శ్రీశైలం ప్రాజెక్టు జలాశయం ముంపుకు గురైన చాళుక్య - విజయనగర మధ్య కాలాలకు చెందిన 15 దేవాలయాలను అదేవూళ్లో ఎగువ ప్రాంతానికి తరలించి పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమంలో తలమునకలై ఉన్నాను. హైపవర్ కమిటీ పట్టించుకొని ఈ ఆలయాలను పరిరక్షించాలని అప్పటి పురావస్తు ప్రదర్శనశాల శాఖ, సంచాలకులు, డా.వి.వి.కృష్ణశాస్త్రిగారు నిర్ణయించి, ప్రభుత్వాన్ని ఒప్పించారు. ఆ పని 1983లో ప్రారంభమైంది. 1989-90లో పునర్నిర్మాణ పనులు దాదాపు పూర్తి కావస్తున్నాయి.

వరంగల్ జిల్లా జాకారం వద్ద గల రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖ రక్షిత కట్టడమైన కాకతీయ గణపతి దేవుని కాలానికి చెందిన ఒక చక్కటి శివాలయం శిథిలమైందనీ, దాన్ని ఊడదీసి, ఆధునిక పునాదులపై పునర్నించాలని, ఆ పనిని మీకే అప్పగించామనీ, వెంటనే

అక్కడికి వెళ్లాలని ప్రధాన కార్యాలయం నుంచి పిలుపొచ్చింది. అది ఎండాకాలం. కొల్లాపూర్ తాలూకు, జటప్రోలు నుంచి శంకరరెడ్డి, వెంకటస్వామి బృందాన్ని తీసుకొని, వరంగల్ కార్యాలయంలోని ఎస్.ఎస్. రంగాచారి సహకారంతో జాకారం చేరుకున్నాం. ఆలయం, ఊరిబయట పొలాల్లో ఒంటరిగా ఉంది. రోడ్డు పక్కన పట్టు పరిశ్రమ వారి కాలని. ఆ ఇళ్లలో ఒక ప్రభుత్వ రెసిడెన్సియల్ పాఠశాల నడుస్తుంది. ఒక్క ఇళ్లు కూడ ఖాళీ లేదు. అబ్బాపురం పోయే దారిలో ఒక పెద్ద చింతచెట్టు ఉంది. దానికిందే సామానుతో సహా మా బస. దానికిందే వంటా వార్నూ, పడక.

జాకారం శివాలయం చూడముచ్చటగా ఉంటుంది. నక్షత్రాకారపు ఉపవీరం (ఇదే ఎత్తైన ప్రదక్షిణాపథం), దానిమీద గుర్జాలయం, అర్ధమండపం, మూడు వైపులా ప్రవేశద్వారాలతో రాతికిటికీలతో మూసిన గోడభాగం గల మహా(రంగ) మండపం, ముందు అటూఇటూ ఏనుగు శిల్పాలు, నడుమ ఎత్తైన మెట్ల వరుస. ఆలయం, అధిష్ఠానం పాదవర్గం, ప్రస్తరం (కప్పు) వరకు రాతి కట్టడం, ఆపైన ఇటుక, సున్నంతో నిర్మించిన విమానం పడిపోయి, ఆలయం చుట్టూ పడి ఉన్న ఇటుకలు, సున్నపుగార. గర్జాలయ, అర్ధమండప, మహామండప ప్రవేశ ద్వారాలపై కాకతీయ కళకు అద్దం పడుతున్న శిల్పాలు, కప్పురాళ్లపై శిల్పం ఆలయం ముందు గల చింత చెట్టు కిందగల వినాయక శిల్పం, గర్జాలయంలో నామమాత్రంగా మిగిలిన

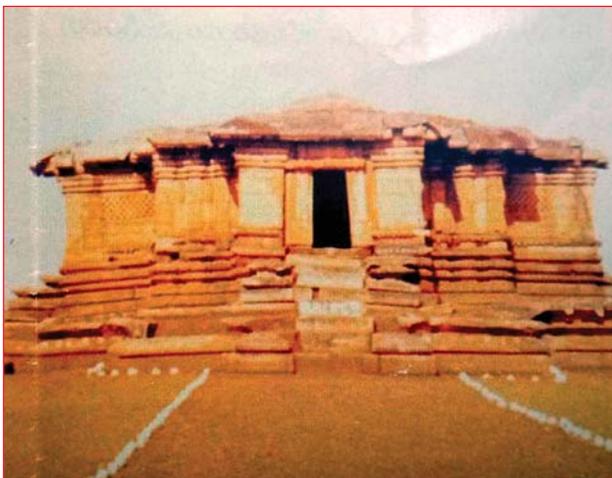
శివలింగం, ఈ ఆలయం క్రీ.శ.13వ శతాబ్ది మధ్య కాలానికి చెందినదని చెప్పటానికి ఆధారాలు. ఇక్కడ ఒక్క శాసనం కూడా లేదు.

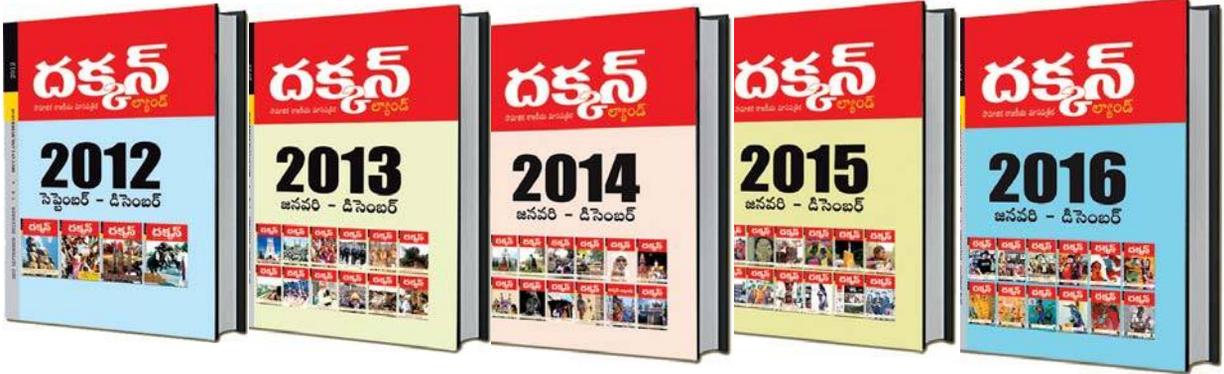
జాకారం శివాలయం పూజారిగా పందికుంటకు చెందిన ఒక మంచి మనిషి ఉండేవాడు. అతడు మాకు అన్ని విధాలా సహకరించాడు. అలా నెలరోజుల పాటు ఆరుబయటే పడుకొని, ఆలయ విడి భాగాలపై, నంబర్లు వేసి, ఊడదీసే పనిని 1990 జూన్ లో కొంత వరకు పూర్తి చేశాం. 1999లో మరోసారి, మిగిలిన భాగాన్ని ఊడదీశాం. ఆ తరువాత దాదాపు 10 ఏళ్లు నిధులు లేక పనులు నిలిచిపోయాయి. 2004లో నేను డెపుటీషన్ పై నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టూరిజం హాస్పిటాలిటీ సంస్థకు వెళ్లాను. ఆ తరువాత మిగిలిన పనులను పురావస్తుశాఖ చేపట్టింది. ఆధునిక పునాదులపై మళ్లీ నిర్మించే పని కప్పు వరకూ వచ్చి ఆగిపోయింది. గోడలు, దూలాలపై కప్పు పడితే జాకారం శివాలయానికి పూర్తి ఆకారం చేకూరి, వి.వి.కృష్ణ శాస్త్రిగారి ఆశయం సిద్ధించి, కాకతీయ వారసత్వ కట్టడాన్ని పరిరక్షించుకోగలిగామన్న తృప్తి మిగులుతుంది. మిగిలిన పని త్వరలోనే పూర్తైతుందని ఆశిద్దాం. అంతకంటే ఏమీ చేయలేం!

-ఈమని శివనాగిరెడ్డి-స్థపతి

m : 9848598446

e : nagireddy@malaxmi.in

తెలంగాణ బ్రాండ్ మన దక్కన్ ల్యాండ్

“ఉత్తములు ఎప్పుడు ఎదుటివారిలో మంచితనాన్నే చూస్తారు”

- గౌతమబుద్ధుడు

మనిషి విషపూరిత ఆలోచనలతో సంచరిస్తున్న ప్రస్తుత తరుణంలో ప్రాచీన జానపద కళలను గురించి పట్టించుకునే వాళ్ళెవరు. వాటిని గురించి మాట్లాడే వాళ్ళెవరు, రాసేవాళ్ళెవరు? పురాతన కట్టడాల ప్రాముఖ్యతను గురించి చెప్పే వాళ్ళెవరు. వాటి సంగ్రహ కోసం అహర్నిశలు పాటుపడే వాళ్ళెవరు? ప్రకృతిని గురించి, పర్యావరణ సంరక్షణ గురించి నేటి నమాజానికి కనీస అవగాహన కలిగించేవాళ్ళెవరు? ఇట్లాంటి ఎన్నో ప్రశ్నలకు సమాధానమే దక్కన్ ల్యాండ్ మాస పత్రిక. తెలంగాణ ఉద్యమకారుడు. పర్యావరణ ప్రేమికుడు అయిన యం. వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో 2012 సెప్టెంబర్ నుంచి వెలువడుతున్న ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పత్రిక దశాబ్దకాలాన్ని పూర్తిచేసుకొని నేటికీ విజయవంతంగా కొనసాగుతున్నది. ఈ సందర్భంగా పత్రికకు సంబంధించిన ఓ నాలుగు మాటలు మీతో పంచుకునే అవకాశం కలిగినందుకు ఆనందపడు తున్నాను.

ప్రతి వ్యాపారమయమై, ప్రకృతి కలుషితమైతున్న సమయంలో తన పత్రిక ద్వారా, ప్రపర్తన ద్వారా మానవ విలువల్ని కాపాడే ప్రయత్నం చేస్తున్న మహర్షి వేదకుమార్. నిజానికి ఒకరిని సంతోష పెట్టడానికి మించిన గొప్ప వ్యక్తిత్వం ఏముంటది. జీవితం శాశ్వతం కానప్పుడు జీవించినంత కాలం మంచిని గడిచే మార్గంలో పయనించడమేగా అసలైన జీవితం. ఎప్పుడైనా ఎక్కడైనా మనం చేసే పనిని ప్రేమించడానికి మించిన విజయం ఏముంటది. సవాళ్ళను ధీటుగా ఎదుర్కోవడానికి మించిన సంతోషం ఏముంటది. అందుకే ఆయనెప్పుడు నిత్యకృషిపలుడై కనిపిస్తాడు. నిండైన ఆత్మవిశ్వాసంతో అడుగులేస్తాడు. ఒక మనిషి స్వరూపము, స్వభావమూ రెండూ గొప్పవే అయినప్పుడు వాళ్ళు చేపట్టిన ప్రతిది కళాత్మకంగాను, ఆ ఇల్లు కళాకారుల నిలయంగాను శోభిల్లుతుందనడానికి నిదర్శనమే వేదకుమార్ సార్ జీవితం అనిపిస్తది. దక్కన్ ల్యాండ్ తెలంగాణ ఉద్యమం కీలకదశకు చేరుకున్న సమయంలో మొదలైన పత్రిక. ఉద్యమానికి ఊతమిచ్చిన పత్రిక. ప్రత్యేక తెలంగాణకు ప్రాణమైన పత్రిక. పాటను పతాకస్థాయిలో నిలబెట్టిన పత్రిక. పాట ప్రత్యేకతను చాటిచెప్పిన పత్రిక. విద్యార్థి ఉద్యమాన్ని గుర్తించిన పత్రిక.

అమరుల త్యాగాలను ఆకాశానికెత్తిన వత్రిక. ప్రకృతిని పరిరక్షించుకోవాలన్న తపనతో అక్షరయుద్ధం చేస్తున్న అసలు సిసలైన పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్.

తెలంగాణ పోరాటంలో ఎన్నో పత్రికలు పెద్దఎత్తున పని చేసినయి. రాష్ట్ర ఆకాంక్షలకోసం స్థాపించబడిన పత్రికలు రాష్ట్ర ఆవిర్భావంతో అంతర్ధానమైనయి. నేను కూడా ఉద్యమసమయంలో ‘వర్ణి’ అనే పేరుతో వెలుపరించిన త్రైమాసపత్రిక ఆగిపోయింది. ఇట్ల ఎన్నో పత్రికలు కొంతకాలానికి కనుమరుగై పోయినయి.

ఒకప్పుడు సమాజం పట్ల ఎంతో బాధ్యతాయుతంగా పనిచేసిన పత్రికల్లో ఇప్పుడది కొరపడింది. మనిషి విపరీత ధోరణివల్ల అక్షరం గతి తప్పుతున్నది. అయితే నైతికత కలిగిన వ్యక్తులు ఏ రంగంలో పనిచేస్తున్నా వాళ్ళు తమ బాధ్యతను విస్మరించరని, వృత్తిద్రోహాన్ని తలపెట్టరనే నమ్మకం కొంత ఆత్మ స్థైర్యాన్ని కలిగిస్తది.

మంచి స్వభావం, ఉన్నత వ్యక్తిత్వం కలిగిన వేదకుమార్ సార్లో సాన్నిహిత్యం కూడా మనలో కొంతమార్పును తీసుకొస్తది. అప్పటిదాక మనం చూసింది, మనకు తెలిసిందే గొప్పదనే బ్రుమల్లో బతికే మనకు ఓ కొత్త ప్రపంచం కనిపిస్తది. వేదకుమార్లో ఒకసారి పరిచయం ఏర్పడినవాళ్ళు ఆ జర్నీని అట్లా కొనసాగిస్తూనే ఉంటారు. ఆ కోవకు చెందిన సార్ అభిమానుల్లో నేను ఒకణ్ని. ఒకరోజు వేదకుమార్ సార్ హైద్రాబాద్ లో ఏర్పాటు చేసిన సభ కోసం వచ్చినప్పుడు ఒక చిత్రమైన సంఘటన చోటు చేసుకుంది. నిజానికి రాస్తే అది ఓ మంచి కథ అయితది. కాని ఆ విషయాన్ని ఎందుకో ఇక్కడ చెప్పాలని అనిపిస్తుంది. ఆ రోజు సాయంకాలం సభాసంతరం సడన్ గా సార్ ఎందుకో నా చెప్పుల వైపే చూస్తున్నట్లు అనిపించింది. అటు ఇటు తిరుగుతూ మళ్ళీ నా చెప్పులనే గమనిస్తున్నాడు. ‘సార్ నేను వెళ్తాను’ అని చెప్పే లోపల ‘అంబటి కార్లో కూర్చో’ అన్నాడు. సప్పుడుజేయకుండ పోయి కార్లో కూర్చున్నా. అంతే కార్ సేలింగ్ క్లబ్ ముందు ఆగింది. అక్కడ ఇంకా చాలా పెద్దవాళ్ళు, జర్నలిస్టులు, వివిధ సంస్థల చైర్మన్లు, కవులు చాలామందే ఉన్నారు. అందరు లోపలికి వెళ్ళిపోయిండ్రు, నేను తప్ప. కారణం నా చెప్పులే. నేను వేసుకున్న ఆ స్లిప్పర్ మోడల్ చెప్పులతో ఆ హెంటులోకి పర్మిషన్ లేదట. నాకు అప్పుడు అర్థమైంది. సార్ ఎందుకు

పదేపదే నా చెప్పుల వైపు చూసిందో. అంతలోనే వేదకుమార్ సార్ వచ్చి వాళ్ళకు ఏదో సర్ది చెప్పి లోపలికి తీసుకుపోయిండు. తర్వాత కొంత అదనపు బిల్ కూడా పే చేయవలసి వచ్చింది. నాకైతే సార్లో ఇట్లాంటి అనుభవాలు అనేకం. సరే ఆ సంగతి ఎట్లున్నా మొదట దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక ఉద్యమ లక్ష్యాలను పతాక శీర్షికలుగా మార్చింది. తెలంగాణలో గతపాలకులు జరిపిన విధ్వంసాన్ని, దోపిడిని ఎండగట్టడం మొదలు పెట్టింది. తెలంగాణ ఎట్ల తెచ్చుకోవాలో, వనరుల్ని ఎట్ల రక్షించుకోవాలో ఇక్కడి సంస్కృతిని ఎట్ల కాపాడుకోవాలో విషయనిపుణలతో చర్చలు జరపడం, ఇంటర్వ్యూలను ప్రచురించడం ద్వారా ఉద్యమకారులకు మరింత అవగాహన కల్పించినట్లయింది.

తెలంగాణ పాటలతో 'ఒక్కొక్కపాటేసి' నంకలనాన్ని తీసుకురావడం, టి.ఆర్.సి. చర్చ ఆధ్వర్యంలో పాట మీద చర్చ: కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేయడమే కాకుండా ఒకదశలో ఉద్యమానికి పాటే నాయకత్వం వహించిందని తేల్చిచెప్పిన పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్. ఈ పత్రికలో 2016 మే, నుంచి అలుగెల్లినపాట శీర్షికన తెలంగాణ కవి గాయకుల జీవిత విశేషాలను పరిచయం చేసే అవకాశం నాకు కల్పించిన దక్కన్ ల్యాండ్ సంపాదకులు వేదకుమార్ గారికి ఈ సందర్భంగా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు. ఈ శీర్షిక ద్వారా వెలువడిన ఆ

రాగాలు తీసినం. ఎడతెగని సోకాలు బెట్టినం. భవిష్యత్ కరువును ఊహించి ఇయ్యాల కాశేశ్వరం వంటి ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం చేసుకొని, కాలడ్డమేస్తే నీళ్ళు నిలబడేటట్టు చేసుకున్నం. ఇవన్నీ నిజం కాదా? మనకండ్లముందు ఇన్ని జరిగినా కవులెప్పుడు ప్రతిపక్షంలోనే ఉండాలి. పత్రికలెప్పుడు ప్రజలపక్షమే ఉండాలి. నిజమే అయితే కావచ్చు, కాని ప్రభుత్వమే ప్రజలపక్షమై సకల వృత్తిదారులకు చేయూతనిస్తున్నప్పుడు, చేనేత వంటి ఇతర కళారంగాలకు ఊపిరై నిలబడ్డప్పుడు, వ్యవసాయాన్ని పండుగ చేసి, రైతుకు భరోసా ఇస్తున్నప్పుడు, విద్యావనతులు పెంచి ఉద్యోగాలు కల్పిస్తున్నప్పుడు, అన్ని స్థాయిల ఉద్యోగులకు ఎక్కడా లేని విధంగ జీతాలు పెంచి జీవితాలలో వెలుగు నింపుతున్నప్పుడు, అన్ని వర్గాల ప్రజలు ఆనందంగా బతికే ప్రణాళికలు రచిస్తున్నప్పుడు కవులు, పత్రికలు ఎటువైపుండాలన్నది ప్రశ్నే కాదేమో?

మంచిని పెంచకపోతే, మార్పును గ్రహించకపోతే మనం మనుషులం ఎట్లయితం. ఉత్తగనే బట్టగాల్సి మీదేసిసట్టు ఏవేవో పత్రికలు, ఛానళ్ళను అడ్డంపెట్టుకొని ఏదంటే దానికి సై అనాల్సా? గుడ్డెద్దు చేలబడ్డట్లు ఎటుబడితే అటు పోవాలూ, ఆలోచనాపరులు సైతం డూడూ బసవన్నలై జనాన్ని అయోమయానికి గురిచేస్తుంటే అసలు వాస్తవం ఏదో ప్రజలకు చెప్పాల్సిన బాధ్యత పత్రికలకు లేదా? అంటే ఖచ్చితంగా ఉన్నది. అట్లాంటి పని చేసిన, చేస్తున్న పత్రికే దక్కన్ ల్యాండ్, పత్రికలైనా, ప్రసారమాధ్యమాలైనా, పార్టీలైనా, వ్యక్తులైనా గాడితప్పుతున్న దేన్నయినా ఎప్పటికప్పుడు సున్నితంగా విషయాన్ని అవగాహన కలిగించే పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్, అప్పుడప్పుడు ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి సుతిమెత్తగా చురకలు అంటించి ఒక ప్రత్యేకశైలితో సాగిపోతున్న పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్.

స్త్రీలు, పిల్లలు, పెద్దలు, వృద్ధులు, కవులు, కళా కారులు, రచయితలు, మేధావులు, సంస్కృతి, సాహిత్యం, రాజకీయం అంశం ఏదైనా నిపుణుల అభిప్రాయాలతో ప్రత్యేక కథనాలు ప్రచురించి ఆదర్శవంతమైన సమాజం కోసం ఆరాటపడుతున్న పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్. కొండలు, గుట్టల సంరక్షణ, పర్యాటక కేంద్రాలు, పుణక్షేత్రాలు విశిష్టతలు, అడవులు, ఆదివాసీలు, పురాతన గుళ్ళు, గోపురాలు, శాసనాల సమాచారాన్ని పురాతత్వ లోలోతుల్ని ప్రజలకు అందించడంలో దక్కన్ ల్యాండ్ కృషి ఎనలేనిది. వివిధ రంగాల్లోని ప్రముఖుల పరిచయాలు, దక్కన్ సినిమా చరిత్ర వంటి ఆహ్లాదకరమైన ఎన్నో అంశాలను కథనాలుగా అందించిన ఘనత దక్కన్ ల్యాండ్. ఎన్నికల సమయంలో పత్రికలు ఎట్లుండాలి. ప్రజలు ఎట్లుండాలి. ఓటు చైతన్యాన్ని పెంచడానికి ఎవరేంచేయాలి? వంటి ఎన్నో అంశాలతో దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక సమగ్రంగ రూపుదిద్దు కున్నది. నిరంతరం తెలంగాణ సంస్కృతిని ఇక్కడి జీవనవిధానాన్ని కండ్ల ముందుంచుతూ, వాటి సంరక్షణ కోసం పరిశోధించే విధానాన్ని గనుక మనం గమనించినట్లయితే దక్కన్ ల్యాండ్ తెలంగాణ బ్రాండ్ అనిపిస్తది.

అయితే ఈ కథనాలు, అంశాలు ఇతర పత్రికల్లో ఉండవని కాదు, కాని దక్కన్ ల్యాండ్లో వచ్చే ప్రతిది దాచుకోదగినవిగా ఉంటాయి. హైద్రాబాద్ మహానగర విశేషాలు, సందర్శనస్థలాలు, మూసీనది విశిష్టతలను గురించి కేవలం పత్రికలో రాసి వదిలేయకుండా వాటిని

వ్యాసాలన్నింటిని నేను 2020లో అదే 'అలుగెల్లినపాట' పేరుతో ప్రస్తుతంగా ప్రచురించినాను.

రాష్ట్ర ఆకాంక్షలతో మొదలైన పత్రిక 2014లో తెలంగాణ ఆవిర్భావం అనంతరం కూడా 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాన పత్రిక తన బాధ్యతను విస్మరించలేదు. కేసీఆర్ ప్రభుత్వం చేపడుతున్న సంక్షేమ పథకాలు, ప్రాజెక్టుల గురించి ప్రజలకు అందించడంలో ముందున్నది. ఆసర పెన్నన్ను, కళ్యాణలక్ష్మి, రైతుబంధు, దళితబంధు వంటి ఎన్నో పథకాలతో సకలజనులకు న్యాయం జరిగేవిధంగా, విద్యార్థులు, ఉద్యోగులు, మేధావులు, ఉద్యమంలో భాగస్వాములైన ప్రతి ఒక్కరికి తెలంగాణ ప్రతి ఫలాలు అందేటట్లు కొనసాగుతున్న పాలన గురించి ఎవరైనా ఓ నాలుగు మంచి మాటలు మాట్లాడితే తప్పేమున్నది? పత్రికలైనా, పార్టీలైనా, ప్రజాసంఘాలైనా, కవులు, రచయితలవరైనా మంచిని మంచని ప్రచారం చేస్తే ఎవరికి ప్రమాదమో, ఎవరి ఆశలు భగ్గుమైతయో అర్థంకాదు.

అయ్యాల రాసుకున్న పాటలను ఇయ్యాల మారిన పరిస్థితులకు అన్వయించుకోవాల్సిన అవసరం లేదా? అనాడు చెర్లల్ల నీళ్ళు లేవు, బావులల్ల నీళ్ళు లేవు. వాగు ఎండిపోయిందని గోసపడ్డం. గొంతెత్తి

గురించి ప్రజలకు అవగాహన కలిగేవిధంగా సభలు, సమావేశాలు నిర్వహించిన ఘనత వేదకుమార్ సారి. చార్మియార్, గోల్కొండ, సాలార్జంగ్ మ్యూజియం వంటి ఇతర చారిత్రక కట్టడాలను సందర్శించడం, ఆ గొప్పతనాన్ని, చారిత్రక వాస్తవాన్ని నలుగురితో ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో పంచుకోవడం ఆయనకు మహదానందం. చారిత్రక విశేషాలు, అవశేషాలను గురించి ఎవరు చెప్పినా, ఎక్కడ మాట్లాడిన వేదకుమార్ అమితమైన సంతోషాన్ని అనుభవిస్తాడు. ఆలోచిస్తాడు. ప్రకృతిని ఆస్వాదించడంలో, పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించడంలో ఉన్న ఆనందం ఆస్తులు కూడబెట్టడంలో ఉండదన్న సత్యాన్ని గ్రహించినవాడు. గనుక ఏ విధమైన సంఘటనలకు తావీయకుండా పత్రికను పదికాలాల పాటు పదిలపరుచుకోవడం అంశాలకే ప్రాధాన్యత కల్పిస్తాడు. పత్రిక వెలువడిన నాటి నుంచి వాటిని ఇయర్లవైజ్ బుక్స్ గా ఖైండింగ్ చేయించి అందించడం మంటే వాటిలో ఎంత విలువైన సమాచారం నిక్షిప్తం చేసి ఉంటాడో మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ఈ రోజుల్లో పుట్టగొడుగులా పుట్టుకొచ్చే పత్రికలు ఓ వైపు, వెబ్ మ్యాగజిన్స్, యూట్యూబ్ చానల్స్ మరోవైపు. పత్రికల నిండా చెత్తాచెదారం పేరుకొపోతున్న ప్రస్తుత సందర్భంలో మంచిని, మానవ సమాజానికి పనికొచ్చే పత్రికను వెతికి పట్టుకోవడం కొంచెం కష్టమే. స్వేచ్ఛకొద్ది ఎవరు ఏం రాస్తున్నారో, ఏం ప్రచారం చేస్తున్నారో అర్థంగాని పరిస్థితి. అక్షరం ఆయుధమే. కాదనలేం. దానికి ఆ విలువ ఎప్పటికీ ఉంటది. కాని ఆయుధాన్ని ఎవరికి వాళ్ళు వాడుకునే పద్ధతి భిన్నమైనది. అక్షరజ్ఞానమైనా, ఆయుధవిద్యయినా అందరికీ ఒక్కటేరూగా అబ్బదు. చెడు తొందరగా వ్యాపిస్తది. ఎక్కువమందిని ఆకర్షిస్తదనేది జగమెరిగిన సత్యం. బహుశా కొన్ని పత్రికలు, ఛానెళ్ళు ఈ సూత్రాన్నే అమలు చేస్తున్నాయేమో అనిపిస్తది. ఇట్లాంటి సందర్భంలో కూడా దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక తన లక్ష్యాన్ని వీడలేదు.

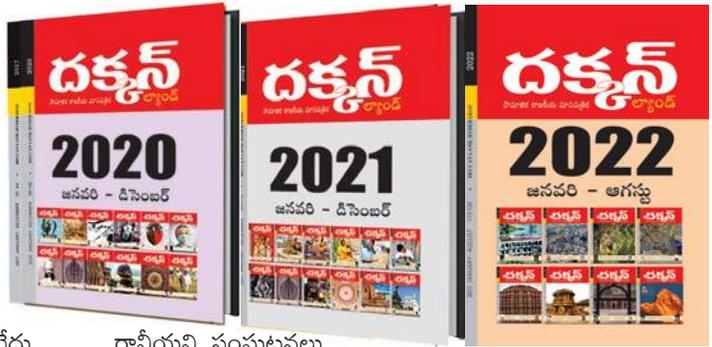
అక్షరాన్ని ఎప్పుడు వ్యాపారాత్మకం చేయలేదు.

పత్రికలు చదివేవాళ్ళ సంఖ్య తగ్గిపోయిందేమో కాని, సమాచారం తెలుసుకోవాలన్న మనిషి కుతూహలంలో ఎలాంటి మార్పులేదు. కుప్పలు తెప్పలుగా వచ్చి పడుతున్న పత్రికలు, ఛానెళ్ళ వల్ల ఏది చదవాలో, ఏమి చూడాలో తెల్పుకోలేని స్థితిలో పాఠకులు గందరగోళానికి గురైతున్నారు. అండ్లనే అరచేతిలో వైకుంఠం అన్నట్టు ఈ సెల్యూన్ ఒకటి. మానవ సమాజం కుసున్న కానించి లేవకుండా ఎటువైపు పరుగులు తీస్తుందో అర్థం కాదు. పత్రికలో, విషపత్రికలో తెలుపదు గాని ఇట్లాంటి పరిస్థితులలో వాటన్నింటినీ అధిగమించి సామాజిక చైతన్యం కోసం పాటుపడున్న పత్రికలు లేకపోలేదు. అట్లాంటి వాటిలో ప్రథమస్థానం దక్కన్ ల్యాండ్.

మంచి విషయం జనాలకు అంత తొందరగా చేరకపోవచ్చు కానీ, క్రమంగా దాని ప్రభావం సమాజంపై ఉంటుంది. పెరిగిన సాంకేతికత కారణంగా టీవీలు, ఇతర సామాజిక మాధ్యమాల వల్ల రేపటి దినపత్రికలో చూడవలసిన వార్తలన్ని ఈ రోజే చూస్తున్నము. అయినప్పటికీ దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికను అగ్రస్థానంలో నిలబెట్టిన ఘనత వేదకుమార్. “ఆంధ్రులు ఆరంభశూరులన్న సంగతేమోగాని, తెలంగాణ బిడ్డలు తెగువగల్ల వీరులు అనేది మాత్రం అనేకసార్లు

రుజువైంది. దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక స్థాపించిన నాటి నుంచి నిరాటంకంగా పదిసంవత్సరాల కాలంలో ఎన్నో అద్భుతమైన విషయాలను పాఠకులకు అందించింది. ప్రజలను చైతన్యపంతులను చేసింది. పత్రికను చూడగానే ముందుగా మనని ఆకర్షించేవి. ఆ అద్భుతమైన ముఖచిత్రాలు, అందమైన పేయింటింగ్స్, ఫోటోగ్రాఫ్స్, కార్టూన్స్. ఆ చిత్రాలు ఎప్పటికీ మనని వెంటాడుతూనే ఉంటాయి. అవే కాకుండా మానవీయతను పెంపొందించే విధంగా, ప్రకృతిని పరిరక్షించుకునే విధంగా పాఠకులను ఉత్తేజపరిచే వేదకుమార్ సంపాదకీయాలు పత్రికకు ప్రత్యేక ఆకర్షణగా నిలిచినయని చెప్పుకోవచ్చు.

మనందరం ఎప్పటికీ మర్చిపోలేని విషయం ఏదంటే ఈ మాసపత్రికను కఠిన ఓ కుదుపు కుదిపేయడం. కంటికి కనపడని అతిచిన్న వైర్స్ అన్ని సంస్థలను, వ్యవస్థలను నిర్వీర్యం చేసి మొత్తం ప్రపంచాన్ని దాని గుప్పిట్లో బంధించిందంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఈ కఠిన కష్టకాలంలో బంధువులు, స్నేహితులే కాదు, కన్నవాళ్ళు, కడుపుల పుట్టినవాళ్ళు కూడా ఒకరినొకరు చూసుకోలేని దయనీయ స్థితి దాపురించింది. ఎటుచూసినా కుప్పలు తెప్పలుగా శవాలు. సామాజిక దహనాలు హృదయవిదారకమైన దృశ్యాల్లే. శవాలను గ్రామాలకు సైతం

రానీయని సంఘటనలు

కోకొల్లలు. ఒకటని కాదు కరోనా బీభత్సం గురించి ఎంత మాట్లాడుకున్నా తక్కువే. ఇట్లాంటి సందర్భంలో దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక ప్రజలకు అవగాహన కల్పించడంలో చేసిన కృషి అనిర్వచనీయమైనది.

వేదకుమార్ సార్ సామాజిక విలువల్ని పాడుగొలిపే ప్రయత్నంలో, పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించే క్రమంలో, గతస్మృతులను జ్ఞాపకం చేయడం కోసం, మానవీయ విలువల్ని పెంపొందించడం కోసం ఒక పత్రికను స్థాపించి పదిసంవత్సరాలపాటు నిరాటంకంగా కొనసాగించడం అనేది అంత చిన్న విషయమేమీ కాదు. ఇట్లాంటి అరుదైన పత్రికను కాపాడుకోవలసిన బాధ్యత మనందరి మీద ఉన్నది. ఆ వారసత్వాన్ని అందిపుచ్చుకోవాల్సిన అవసరం కూడా ఉన్నది. దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ఈ పదిసంవత్సరాల ప్రస్థానంలో ఎన్నో ఒడిదుడుకులు ఎదుర్కొన్నప్పటికీ, దేనికీ తలొగ్గక తాను అనుకున్న విధంగా పత్రికను నడిపించడం సంపాదకులు వేదకుమార్ కే సాధ్యమైంది. ఈ సంద్భంగా పత్రికా ప్రచురణలో భాగస్వాములైన సిబ్బందికి, వ్యాసకర్తలకు ప్రతిఒక్కరికీ పేరుపేరునా అభినందనలు, శుభాకాంక్షలు.

-అంబటి వెంకన్న,

m : 94927 55448

e : varji.ambati@gmail.com

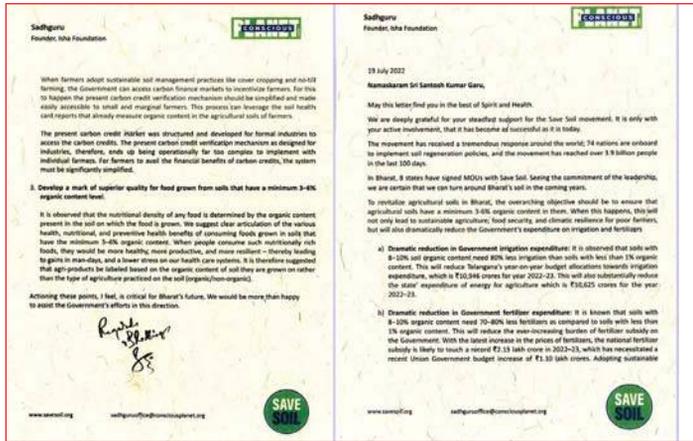

రాజ్యసభ సభ్యులు జోగినిపల్లి సంతోష్ కుమార్ కు సద్గురు జగ్గీ వాసుదేవ్ లేఖ

దేశంలో 52% వ్యవసాయ భూములు నిస్సారమైనట్టు సద్గురు జగ్గీవాసుదేవ్ తెలిపారు. దేశంలో మట్టి క్షీణత తీవ్రమైన సమస్యగా మారినది. ఈ విపత్కర పరిస్థితుల్లో మనం మన నేలను కాపాడుకోకపోతే.. దేశంలో వ్యవసాయ సంక్షోభం సంభవించే ప్రమాదం ఉందన్నారు. ఈ విషయంపై “గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్” సృష్టికర్త, రాజ్యసభ సభ్యులు జోగినిపల్లి సంతోష్ కుమార్ కి రాసిన లేఖలో “సేవ్ సాయిల్ మూమెంట్” సాధించిన ప్రగతిని సద్గురు వివరించారు.

ఈ జరిలమైన నేలనిస్సార సంక్షోభ సమస్యకు పరిష్కారం చూపించేందుకు తాను యూరప్ లో మొదలుపెట్టి సెంట్రల్ ఆసియా, మిడిల్ ఈస్ట్, ఇండియా లలో 100 రోజుల్లో 30 వేల కిలోమీటర్లు బైకె ర్యాలీ చేసి 3.9 బిలియన్ల ప్రజలకు “సేవ్ సాయిల్” సందేశం చేరవేసినట్టు లేఖలో ఆయన తెలిపారు. నేలను కాపాడేందుకు “దేశంలో రైతులు వ్యవసాయంలో 3-6% సేంద్రియ పద్ధతులను అనుసరించేలా చేయడం”. రైతులకు “కార్బన్ క్రెడిట్ ఇన్సెంటివ్స్” అందించేందుకు కృషిచేయడం, “పండిన పంట పోషకాల ఆధారంగా కాకుండా.. అవి పండించిన నేలలోని సేంద్రియ లెక్కల ఆధారంగా లేబుల్ చేయడం” అనే మూడు ఆశయాలతో ముందుకు సాగుతున్నట్టు.. అందుకోసం దేశంలోని వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలతో చర్చలు జరుపుతున్నట్టు సద్గురు తెలిపారు. అంతేకాదు, “సేవ్ సాయిల్” మూవ్ మెంట్ ను మరింత ముందుకు తీసుకుపోయేందుకు ఎంపీ సంతోష్ కుమార్ నుంచి మరింత

సహకారం అశిస్తున్నట్టు లేఖలో తెలిపారు. సద్గురు లేఖపై స్పందించిన సంతోష్ కుమార్.. “సేవ్ సాయిల్” మూమెంట్ అద్భుతమైన కార్యక్రమమని.. అందుకే హైదరాబాద్ లో సద్గురు నిర్వహించిన “సేవ్ సాయిల్” కార్యక్రమంలో “గ్రీన్ ఇండియా ఛాలెంజ్”ను భాగం చేసినట్టు తెలిపారు. మట్టిని కాపాడాలంటే మొక్కలు నాటడం ఒక్కటే పరిష్కారమని ఈ సందర్భంగా సంతోష్ కుమార్ తెలిపారు.

- దక్కన్ న్యూస్,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

మానవాళి ముంగిట మరో కొత్త ప్రపంచం

@ మెటావర్స్

ప్రస్తుతమున్న సాంకేతిక పరిజ్ఞాన సహాయంతో మనం ఎవరినైనా కలవాలంటే వాయిస్ కాల్, ఛాటింగ్ లేదా వీడియో కాల్ ద్వారా కలవడం జరుగుతుంది. అలా కాకుండా టెక్నాలజీ సహకారంతో మనం వారి ఎదురుగా ప్రత్యక్షమైతే ఎలా ఉంటుందో ఆలోచించండి! మన పని ఒత్తిళ్ళ కారణంగా కాసేపు మానసిక ఉత్సాహం కొరకు మొబైల్ తీసి సామాజిక మాధ్యమాలలోకి ప్రవేశించిన విధంగానే, ఒక వర్చువల్ హెడ్ సెట్ను మన కళ్ళకు ఎదురుగా అమర్చుకొని మనం కోరుకున్న ప్రదేశంలోకి వెళ్ళి కాసేపు వర్చువల్ గా విహారానికి వెళ్లి వస్తే ఎలా ఉంటుంది. ఉద్యోగాల కొరకు కార్యాలయాలకు వెళ్ళకుండా మన ఇంట్లో నుండే వర్చువల్ విధానంలో విధులు నిర్వర్తించడం, మనకు కావాల్సిన వస్తువును కొనుక్కునేందుకు షాప్ కు వెళ్ళాల్సిన అవసరం లేకుండా ఇంట్లో నుండే వర్చువల్ గా ఆ షాప్ కు వెళ్ళి షాపింగ్ చేసి ఆ వస్తువులను మన ఇంటికి తెప్పించుకుంటే అద్భుతంగా ఉంటుంది కదూ! ఇదంతా ప్రస్తుతానికి కల్పనగా కనిపిస్తున్నప్పటికీ, ఈ కల్పన, వాస్తవరూపం దాల్చడానికి మరెంతో కాలం పట్టదని సాంకేతిక నిపుణులు చెబుతున్నారు. ఫేస్ బుక్ తన పేరును 'మెటా'

అన్న సంకేతరూపంలోకి మార్పు కోవడాన్ని, ఇందుకు దృష్టాంతం చూపుతున్నారు. ఇలా మానవాళి ముంగిట మరో కొత్త ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరించే ఆ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని 'మెటావర్స్' అని వ్యవహరిస్తున్నారు. అసాధ్యాలను సుసాధ్యం చేస్తూ మానవాళికి సరికొత్తగా పరిచయ మవుతున్న మెటావర్స్ టెక్నాలజీ గురించి మనం కూడా తెలుసుకుందామా!!

అసలేమిటి మెటావర్స్...!!

మెటావర్స్ అనగా ఒక వర్చువల్ ప్రపంచమని చెప్పవచ్చు. ఇంకా ఆన్ లైన్ లో ఆడే గేమ్ లలో విభిన్న పాత్రలతో మనం గేమ్ లను ఎలా ఆడతామో, మెటావర్స్ లో కూడా మనం వర్చువల్ ప్రపంచంలోని పాత్రలతో రకరకాలైన విధులు నిర్వర్తించవచ్చు. సాంకేతికంగా చెప్పుకున్నట్లయితే మెటావర్స్ అనేది

అగ్ మెంటెడ్, వర్చువల్ మరియు మిక్స్ డ్ రియాలిటీ యొక్క సమ్మేళనమని సాంకేతిక నిపుణులు చెబుతున్నారు. డిజిటల్ క్యారెక్టర్ లతో యూజర్స్ నిజమైన అనుభవాన్ని పొందగలిగే ఒక ఇంటరాక్టివ్ స్పేస్ గా మెటావర్స్ ను ఉపయోగించవచ్చు. మెటావర్స్ యొక్క వర్చువల్ లేదా మాయా ప్రపంచంలో జరిగే క్రియలన్నీ

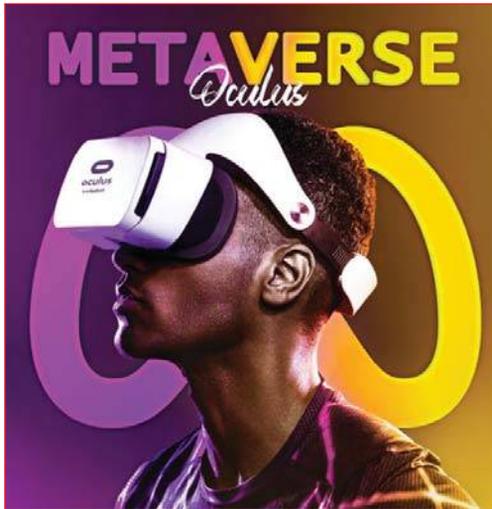
భౌతికంగా వాస్తవం కాదు, కానీ వర్చువల్ ప్రపంచంలో నిజమైన అనుభూతిని పొందగలిగితే దగ్గర అనుభవాన్ని ఆస్వాదించవచ్చు. ఉదా॥ మనం భౌతిక ప్రపంచంలో స్నేహితుడి ఇంటికి వెళ్ళినట్టే, మెటావర్స్ లో కూడా స్నేహితుని ఇంటిని సందర్శించవచ్చు. అయితే అలాంటి అనుభూతి కొరకు మనం వీఆర్ హెడ్ సెట్ ఉపయోగించాల్సి ఉంటుంది.

మెటావర్స్ అన్న పదం ఎలా ఆవిర్భవించింది!

మెటావర్స్ అన్నపదం "మెటా" అన్న గ్రీకు పదం నుండి ఉద్భవించింది. మెటా అనగా "అంతకు మించి" లేదా "దాటి" అని అర్థం! యూనివర్స్ నుండి "వర్స్" అన్న పదాన్ని తీసుకొని మెటావర్స్ అన్న పదాన్ని సృష్టించారు.

మెటావర్స్ అన్న పదాన్ని తొలిసారి ఎవరు వాడారు!!

నీల్ స్ట్రీఫెన్ సన్ అన్న అమెరికన్ రచయిత, తాను రచించిన "స్నో క్రాస్" అన్న సైన్స్ కాల్యునిక నవలలో తొలిసారిగా "మెటావర్స్" అన్న పదాన్ని ఉపయోగించారు. ఈ నవలలో మనుషులు ప్రత్యేకమైన అద్దాలు ధరించి, డిజిటల్ అవతారాలుగా హెచ్ డీ

వర్చువల్ వాతావరణంలోనే ఒకరినొకరు కలుసుకుంటారు. ఇలాంటి భావనతోనే 2018లోనే "రెడీ ప్లేయర్ వన్" అనే సినిమా కూడా వచ్చింది. ఎర్నెస్ట్ క్లైవ్ రాసిన పుస్తకం ఆధారంగా తీసిన ఈ సినిమాలో ప్రజలు రోజులో ఎక్కువ భాగం వీఆర్

హెడ్సెట్లతోనే గడుపుతూ ఒయాసిస్ అనే విశాలమైన కాల్పనిక వాస్తవ ప్రపంచంలోకి అడుగుపెడతారు. ఆ కల్పనే నేడు వాస్తవరూపం దాల్చబోతోంది. కాల్పనిక వాస్తవ ప్రపంచంలో వాస్తవంగా విచారించేలా చేయనుంది.

ప్రధానంగా మెటావర్స్ అనేది 3వ తరం (వెబ్-3.0) ఇంటర్నెట్ ఆధారంగా ఒక విస్తరించిన వాస్తవికత (Extended Reality)గా చెప్పవచ్చు. ఈ విస్తరించిన వాస్తవికత అనేది అగ్మెంటెడ్, వర్చువల్ మరియు మిక్స్డ్ రియాలిటీల సమ్మేళనంగా సాంకేతిక నిపుణులు అభివర్ణిస్తున్నారు. ఈ నేపథ్యంలో మొదటితరం (వెబ్-1.0), రెండవ తరం (వెబ్-2.0), మూడవ తరం (వెబ్-3.0) ఇంటర్నెట్లు మరియు అగ్ మెంటెడ్, వర్చువల్, మరియు మిక్స్డ్ రియాలిటీల గురించి తెలుసుకుంటే మెటావర్స్పై మరింత సమగ్రమైన అవగాహన కలుగుతుంది.

మొదటితరం ఇంటర్నెట్ (వెబ్ 1.0)

మొదటితరం ఇంటర్నెట్ 1991 నుండి 2004 వరకు కొనసాగింది. ఇందులో వెబ్సైట్ దెవలపర్ల కంటెంట్ సృష్టికర్తలు. ఇవి చాలా వరకు కంటెంట్ అవసరమైన వారికే ఉపయోగ పడేవి. ఆయా సంస్థల సమాచారం, కంపెనీల ప్రకటనల వంటి వాటికే పరిమితమయ్యేవి. అన్నీ అక్షరాలు లేదా దృశ్య రూపంలో ఉండేవి. అంటే డేటాబేస్ తో కాకుండా నిశ్చలపైక్చర్ వ్యవస్థ నుండే కంటెంట్, డేటా అందుబాటులో ఉండేది. దీంతో వెబ్సైట్ల చూడడానికి మాత్రమే వీలయ్యేది. బయటివాళ్ళు వీటిలో పాల్గొనేందుకు వీలుకాదు. అందువల్ల అప్పట్లో ట్విటర్, ఫేస్ బుక్, వాట్సాప్ వంటి సామాజిక మాధ్యమాలు, యూట్యూబ్ ప్రసారాలు లేవు.

రెండవ తరం ఇంటర్నెట్ (వెబ్-2.0)

ఓరియల్ మీడియా ఉపాధ్యక్షుడు డేల్ డవర్నీ ఈ దశకు వెబ్-2.0 అని పేరు పెట్టాడు. అసతి కాలంలోనే ఇది బాగా ప్రాచుర్యం పొందింది. ప్రస్తుతం మనం ఎక్కువగా వినియోగిస్తున్న అంతర్జాల రూపం ఇదేనని చెప్పవచ్చు. సమాచారాన్ని చదువుకోవడానికే కాదు, రాసుకోవడానికి అంటే పాలుపంచుకోవడానికి వెబ్-2.0 వీలు కల్పించింది. వినియోగదారులను ప్రేక్షకుల స్థాయి నుండి కంటెంట్ ను సృష్టించి అప్లోడ్ చేయగల స్థితికి చేర్చింది. ఫేస్ బుక్, ట్విటర్ వంటి సామాజిక మాధ్యమాలు, ఉబర్, ఓలా సేవలు, అమెజాన్ వంటి ఈ కామర్స్ వెబ్సైట్లు, యాపిల్ న్నీ ఈ దశలోనే ఉద్భవించాయి. మనసులో ఏ ఆలోచన వచ్చినా, వెంటనే ప్రపంచంతో పంచు కుంటున్నామన్నా,

వీడియో అప్లోడ్ చేస్తున్నామన్నా అంతా వెబ్-2.0 మహిమేననడం ఎంత మాత్రం సత్యదూరం కాదు. దీని ప్రధాన ఉద్దేశ్యం అంతర్జాలంలో ప్రజలకు భాగస్వామ్యం కల్పించడం మరియు తేలికగా వాడుకోవడానికి వీలు కల్పించడమని చెప్పవచ్చు.

మూడవతరం ఇంటర్నెట్ (వెబ్-3.0)

అధైరమ్ కంపెనీ సహ వ్యవస్థాపకులు “గేవిన్ ఉడ్” 2014లో తొలిసారి వెబ్-3.0 గురించి ప్రస్తావించారు. వెబ్-3.0 అధునాతన దశ, ఇప్పటిప్పుడే అభివృద్ధి చెందుతోంది. దీని పని తీరును ఇప్పటికే మనం చవిచూస్తున్నామని కూడా చెప్పవచ్చు. ఉదా! మనం ఏదైనా ఒక ఇ-కామర్స్ సైటులో ఒక వస్తువును కొంటే వెంటనే వెబ్సైట్ అల్గారిథం రంగంలోకి దిగుతుంది. ఇంతకు ముందు ఆ వస్తువుతో పాటు ఫలానా మరొక వస్తువు కూడా కొన్నారని సిఫారసు చేయడం గమనించవచ్చు. అంటే వెబ్సైట్ తనకు తాను నేర్చుకుంటూ మరింత తెలివిని సముపార్జిస్తోందని చెప్పవచ్చు. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే

వెబ్-3.0 వెనుక ఉన్న సిద్ధాంతం ఇదే. పెద్ద టెక్నాలజీ కంపెనీలు, క్రిస్టోకరెన్సీ ఔత్సాహికులు, భారీ పెట్టుబడి సంస్థల మూలంగా 2021లో ఇది బాగా ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చింది.

వెబ్-3.0 బ్లాక్ చైన్, కృత్రిమ మేధ వంటి అధునాతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాలతో పనిచేస్తూ అంతర్జాల ప్రపంచాన్ని వికేంద్రీకరిస్తుందని, బడా సంస్థల ఆధిపత్యాన్ని తగ్గిస్తుందని

భావిస్తున్నారు. ఎందుకంటే ఇందులో దెవలపర్లు ఒకే సర్వరు మీద ఆధారపడరు. అలాగే ఒకే డేటాబేస్ లో తమ సమాచారాన్ని స్టోర్ చేయరు. వెబ్ 3.0కి సంబంధించిన యాప్స్ బ్లాక్ చైన్ పరిజ్ఞానం, వ్యక్తిగత నోడ్స్ కు (సర్వర్లు) సంబంధించిన వికేంద్రీకృత నెట్ వర్క్ ల మీద పనిచేస్తాయి. ఈ మూడో తరం యాప్స్ ను డీయాప్స్ (డీసెంట్రలైజ్డ్ యాప్స్)గా పిలుచు కుంటున్నారు. వెబ్-3.0 అత్యంత నాణ్యమైన సేవలు అందించడంతో పాటు, వ్యక్తిగత సమాచారం గోప్యంగా ఉంచుతుంది. మెటావర్స్ సాంకేతికత వెబ్-3.0 ద్వారానే నిర్వహించడం జరుగుతుంది. మూడవతరం ఇంటర్నెట్ (వెబ్-3.0) అగ్ మెంటెడ్, వర్చువల్ మరియు మిక్స్డ్ రియాలిటీల యొక్క సమ్మేళనమని చెప్పవచ్చు. ఈ నేపథ్యంలో వాటి గురించి కూడా తెలుసుకుందాం.

అగ్మెంటెడ్ రియాలిటీ!

దృశ్యరూపక సాంకేతిక ఉపకరణాలను ఉపయోగించడం ద్వారా, శరీరంలోని వివిధ అవయవాలు తగురీతిలో స్పందించడం తద్వారా వాస్తవ భౌతిక ప్రపంచపు (Real Physical World Ex-

perience) అనుభవాన్ని పొందేందుకు అగ్ మెంటెడ్ రియాలిటీ తోడ్పడుతుంది. వాస్తవ ప్రపంచ అనుభవాలను మరింత మెరుగైన రీతిలో అందించేందుకు వర్చువల్ సమాచారం (Virtual Information)తో పాటు వాస్తవ ప్రపంచ వాతావరణాన్ని (Real World Environment) కూడా అగ్ మెంటెడ్ రియాలిటీలో ఉపయోగిస్తారు.

స్మార్ట్ఫోన్ ను ఉపయోగించి చదవడానికి అగ్ మెంటెడ్ రియాలిటీని యాక్సెస్ చేయడంతో పాటు, వినియోగదారులు వాస్తవ ప్రపంచంలో తమ ఉనికిని నియంత్రించ వచ్చు.

వర్చువల్ రియాలిటీ

ఇది సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించడం ద్వారా కాల्పనిక ప్రపంచ అనుభవాలను మెరుగుపరుస్తుంది. ఇది ఒక వర్చువల్ లేదా కృత్రిమ వాతావరణాన్ని సృష్టించి అందులో వినియోగదారులను లీనమయ్యేలా చేస్తుంది. హెడ్ సెట్ ను ఉపయోగించడం ద్వారా దీనిని యాక్సెస్ చేయవచ్చు. మరియు వినియోగదారులు కంప్యూటర్ సిస్టమ్ ఆధారంగా నియంత్రించబడతారు.

మిక్స్డ్ రియాలిటీ

వాస్తవ ప్రపంచంలో డిజిటల్ ఉపకరణాలను ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా వర్చువల్ ప్రపంచమైన అంతర్జాలంలోకి వాస్తవ ప్రపంచాన్ని విలీనం చేయడాన్ని మిక్స్డ్ రియాలిటీగా చెప్పవచ్చు.

వినియోగదారులు వీఆర్ హెడ్ సెట్స్, ఏఆర్ గ్లాసెస్ మరియు స్మార్ట్ఫోన్స్ ద్వారా సమావేశాల నిర్వహణ, పనుల కొరకు మరియు గేమింగ్ తదితర అంశాల కొరకు వర్చువల్ గా కలుసుకోవచ్చు. అంతే కాకుండా సోషల్ మీడియా, ఆన్లైన్ గేమింగ్ తదితర అంశాలను మిశ్రితం చేసుకొనే డిజిటల్ రియాలిటీగా మిక్స్డ్ రియాలిటీని చెప్పవచ్చు.

మెటావర్స్ - అనువర్తనాలు :

- i) కోవిడ్ - 19 మహమ్మారి సమయంలో ప్రత్యక్షంగా హాజరై విధులు నిర్వహించడం కన్నా, ఇంటి నుండి పని చేయడానికే అధిక ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరిగింది. ఇంటి నుండి పనిచేసే సంస్కృతికి మెటా వర్స్ ను ఒక చక్కటి సాధనంగా ఉపయోగించవచ్చు.
- ii) ఒక వ్యక్తి ఆడుకోవడానికి, పని చేసుకోవడానికి, ఇతరులతో వర్చువల్ గా అనుసంధాన మయ్యేందుకు మెటావర్స్ తోడ్పడుతుంది.

- iii) మెటావర్స్ ద్వారా వర్చువల్ గా జరిగే వర్క్ ఈవెంట్లు, కాన్ఫరెన్స్లు, వర్చువల్ వెకేషన్ మరియు ఎంటర్టైన్మెంట్ ఈవెంట్లకు హాజరు కావచ్చు.
- iv) ఒక వ్యక్తి భౌతిక ఆస్తులను ఏ విధంగా కల్గి ఉన్నారో, అదేవిధంగా వర్చువల్ గా మెటావర్స్ ద్వారా ఆస్తుల క్రయ, విక్రయాలు నిర్వహించవచ్చు.

- v) క్రిప్టోకరెన్సీల వాణిజ్యానికి కూడా మెటావర్స్ తోడ్పడుతుంది.
- vi) మెటావర్స్ ద్వారా వినియోగదారులు వర్చువల్ ప్రాపర్టీని కూడా సృష్టించవచ్చు.

సవాళ్లు :

i) మౌళిక సదుపాయాలు

- మెటావర్స్ కొరకు విస్తృత స్థాయిలో హార్డ్వేర్, సాఫ్ట్వేర్ మరియు కంటెంట్ వంటి వనరులు అవసరం. ఈ వనరులను సృష్టించడానికి భారీ స్థాయి పెట్టుబడులు కావాలి. ఇవన్నీ ఒకే కంపెనీతో నిర్మించబడడం అసాధ్యం.

- మెటావర్స్ ను అమలులోకి తెచ్చేందుకు ప్రస్తుతమున్న మౌళిక సదుపాయాలు సరిపోవు. దీని కొరకు సాంప్రదాయ ఇంటర్నెట్ కన్నా విస్తృతమైన మరియు సంక్లిష్టమైన ప్రమాణాలు (Standards) కల్గిన ఇంటర్నెట్ అవసరం.
- గూగుల్, అమెజాన్ లాంటి బలమైన, పెద్ద కంపెనీలు ఏకతాటిపైకి వచ్చి పెట్టుబడులు పెడితే మెటావర్స్ పరిజ్ఞానం అందుబాటులోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది.

ii) సకిలీల సృష్టి :

- మెటావర్స్ దాదాపు వర్చువల్ ప్రపంచం కాబట్టి, దానిని వినియోగించే వారికి సంబంధించిన ముఖలక్షణాలు, వీడియోలు మరియు వాయిస్ల యొక్క ఫోర్జరీకి అధిక అవకాశాలుంటాయి.
- వర్చువల్ ప్రపంచంలో ఒక వ్యక్తి యొక్క వివరాలను ఫోర్జరీ చేసే వారిని గుర్తించడం కూడా చాలా కష్టం.

iii) సమాచార గోప్యత మరియు భద్రత :

- మెటావర్స్ ను ఎవరైనా ఉపయోగించాలనుకుంటే వారి వ్యక్తిగత గుర్తింపు కొరకు, లేదా వాణిజ్య ప్రకటనల కొరకు, విభిన్న మార్గాలలో వ్యక్తులను ట్రాక్ చేయడానికి (ఉదా: ధరించగలిగే పరికరాలు, మైక్రోఫోన్లు, హృదయ మరియు శ్వాస కోశ వ్యవస్థల మానిటర్లు) విస్తృత స్థాయిలో సమాచారాన్ని సేకరించడం జరుగుతుంది. ఇలాంటి

పరిస్థితిల్లో ఏదో ఒక దశలో భద్రతా ఉల్లంఘనలు జరిగితే, అది వినియోగదారుల యొక్క గోప్యతకు హాని కలిగించే ప్రమాదం ఉంది.

- మెటావర్స్ ద్వారా వర్చువల్ లావాదేవీల కేంద్రాలలో, ఆర్థిక లావాదేవీలను నిర్వహించే టపుడు, అలాంటి వాటికి భద్ర కల్పించడం చాలా సంక్లిష్టమైన విషయంగా సాంకేతిక నిపుణులు అభిప్రాయపడుతున్నారు.
- ఇలాంటి పరిస్థితిల్లో మెటావర్స్ ద్వారా ఆర్థిక లావాదేవీలు నిర్వహించడం సురక్షితమేనన్న భరోసా వినియోగదారుల్లో కల్పించడం కొరకు భగీరథ ప్రయత్నం చేయాల్సి ఉంటుంది.

పెద్ద సవాలని చెప్పవచ్చు.
vi) వాస్తవికతతో సంబంధాన్ని కోల్పోవడం :

- ముందే చెప్పుకున్నట్లు మెటావర్స్ లో అగ్ మెంటెడ్, వర్చువల్ మరియు మిక్స్డ్ రియాలిటీలు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. వినియోగదారులు అందులో లీనమై ఉండాలి.
- ఈ విధంగా లీనం కావడం వల్ల వ్యక్తులు తాము ఉంటున్న ప్రదేశం మరియు సమయానికి సంబంధించిన అంశాలు కూడా వక్రీకరించ బడవచ్చు. అనగా తాము ఏ సమయంలో ఎక్కడ ఉన్నామో కూడా తెలుసుకోలేని పరిస్థితి లోకి వెళ్ళవచ్చు. తద్వారా వారు వాస్తవ ప్రపంచంతో సంబంధాన్ని కోల్పోవచ్చు.

iv) నియంత్రణ మరియు చట్టపరమైన సమస్యలు :

- మెటావర్స్ ద్వారా విభిన్న రకాల డౌమైన్ల నుండి విభిన్న రకాల స్థాయిల్లో వినియోగదారులు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పనిచేయడానికి అవకాశం ఉంటుంది. కాబట్టి వీరందరినీ నియంత్రించడం కూడా తలకు మించిన భారంగా మారుతుంది.
- న్యాయ అధికార పరిధిని గుర్తించడం, చట్టాలను రూపొందించడం కూడా సంక్లిష్టమేనని ఆయా రంగాల నిపుణులు భావిస్తున్నారు.
- మెటావర్స్ ను ఏ విధంగా నియంత్రించాలన్న అంశానికి సంబంధించిన అధికార పరిధి విషయంలో విభిన్న దేశాల మధ్య విభేదాలు పొడనూపే అవకాశాలను తోసిపుచ్చలేము.

vii) ఇతరాలు

మెటావర్స్ లో నైతిక పరిశీలన (Censorship), కమ్యూనికేషన్ల నియంత్రణ, పన్నుల నివేదన (Tax Reporting), అంతర్జాల అరాచకత్వం (online Radicalization) నివారణ లాంటి ఎన్నో సమస్యలున్నాయి.

వివరిగా : మెటావర్స్ అనేది అనేక అవకాశాలు మరియు సవాళ్లతో ప్రస్తుత మరియు రాబోవు తరాలను ఊరిస్తున్న ఒక సరికొత్త విప్లవమని చెప్పవచ్చు. ఒకవైపు మెటావర్స్ ఎలాంటి అవాంతరాలు మరియు అవరోధాలు లేని పరస్పర చర్యలను విభిన్న స్థాయిలలో సాకారమయ్యేట్లు చేస్తుండగా, మరోవైపు దీని ద్వారా జరిగే విభిన్న చర్యలు సురక్షితంగా జరిగేందుకు గానూ పలురకాల ధృవీకరణ వ్యవస్థల (verification systems)ను అభివృద్ధి చేయాల్సి ఉంటుంది.

v) యాజమాన్య మరియు ఆస్తిపరమైన హక్కులు :

- మెటావర్స్ ద్వారా వాస్తవ ప్రపంచ విలువను కలిగి ఉండే విభిన్న రకాల వర్చువల్ వస్తువులు, ఆస్తులు కొనుగోలు మరియు అమ్మకాలను నిర్వహించవచ్చు. ఉదా॥ విభిన్న రకాల డిజిటల్ ఆస్తులు, బోకెన్లు.
- కళలు, సంగీతం, వీడియోలు వంటి వర్చువల్ ఆస్తులు, వాస్తవ ప్రపంచ విలువను కలిగి ఉంటాయి. ఇలాంటి వస్తువులపై యాజమాన్య హక్కులు లేదా ఆస్తులను మంజూరు చేయడం, ధృవీకరించడం మరియు నిరూపించడం కూడా

ఈ సాంకేతిక విప్లవాన్ని అందిపుచ్చుకోవడంలో మనం ప్రారంభదశలో ఉన్నప్పటికీ, దీనిలో భాగస్వాములయ్యేందుకు వినియోగదారులు దీనిపట్ల స్పష్టమైన అవగాహన మరియు బాధ్యాయుత వైపు ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. అప్పుడే మెటావర్స్ ద్వారా సురక్షితమైన మరియు మెరుగైన ప్రయోజనాలను పొందగలమనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

-పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు,

m : 9550290047

e : obu.jmd@gmail.com

సెప్టెంబర్ 27న

ప్రపంచ పర్యాటక దినోత్సవం

“ప్రపంచవ్యాప్తంగా అన్ని అభివృద్ధి స్థాయిలలోని దేశాలలో, అనేక మిలియన్ల ఉద్యోగాలు, వ్యాపారాలు బలమైన, అభివృద్ధి చెందుతున్న పర్యాటక రంగంపై ఆధారపడి ఉన్నాయి. సహజ, సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని రక్షించడంలో, భవిష్యత్ తరాలు ఆనందించడానికి వాటిని సంరక్షించడంలో పర్యాటకం కూడా ఒక చోదక శక్తిగా ఉంది”

- మిస్టర్ జారబ్ పోలోలికాస్పిలి

పర్యాటక అంతర్జాతీయ ఆచార దినోత్సవం ప్రజలను కీలక చర్చలకు కేంద్రంగా ఉంచుతుంది. టూరిజం ఎక్కడికి వెళ్తోంది? మేము ఎక్కడికి వెళ్లాలనుకుంటున్నాము? మరి మనం అక్కడికి ఎలా చేరుకోవాలి?

“రిథింకింగ్ టూరిజం” థీమ్ దీనిని ప్రతిబింబిస్తుంది. విద్య, ఉద్యోగాలు, గ్రహం మీద పర్యాటక ప్రభావం, మరింత స్థిరంగా అభివృద్ధి చెందే అవకాశాలతో సహా అభివృద్ధి కోసం పర్యాటకాన్ని పునరాలోచించడం గురించి చర్చను ప్రేరేపించడం దీని లక్ష్యం.

ప్రపంచ పర్యాటక దినోత్సవమును ప్రతి సంవత్సరం సెప్టెంబరు 27న జరుపుకుంటారు. 1980 నుండి ఐ.రా.స ప్రపంచ

పర్యాటక సంస్థ ఈ వేడుకలను సెప్టెంబరు 27న నిర్వహిస్తుంది. ఈ తేదీని 1970లో ఒక రోజున ఎంపిక చేశారు. UNWTO విధానాల ననుసరించి ఈ రోజును స్వీకరించడం జరిగింది. ఈ విధానాన్ని అవలంబించడాన్ని ప్రపంచ పర్యాటకంలో ఒక మైలురాంబుగా భావిస్తారు. ఈ రోజు యొక్క ఉద్దేశ్యం అంతర్జాతీయ సమాజంలో

పర్యాటక పాత్ర మీద అవగాహన పెంచడం. అది ప్రపంచవ్యాప్తంగా సామాజిక, సాంస్కృతిక, రాజకీయ, ఆర్థిక విలువలను ఎలా ప్రభావితం చేసిందో చూపటం. 1997 అక్టోబరులో ఇస్టాంబుల్, టర్కీలో జరిగిన UNWTO సర్వ ప్రతినిధి సభ పన్నెండవ సమావేశంలో, ప్రతి సంవత్సరం ప్రపంచ పర్యాటక దినోత్సవ వేడుకలలో సంస్థ భాగస్వామిగా వ్యవహరించడానికి ఒక ఆతిథేయ దేశాన్ని కేటాయించాలని నిర్ణయించబడింది.

పర్యాటకంపై పునరాలోచన

2022 ప్రారంభంలో అంతర్జాతీయ పర్యాటకుల రాకపోకలు 2021లో నమోదైన స్థాయి కంటే రెండింతలు ఉన్నాయి. కొన్ని ప్రాంతాలలో, రాకపోకలు ఇప్పటికే మహమ్మారి ముందు లేదా అంతకంటే

ఎక్కువ స్థాయిలో ఉన్నాయి. మిగిలిన ప్రయాణ పరిమితుల ఎత్తివేత, పెరుగుతున్న వినియోగదారుల విశ్వాసంతో పాటు, రంగం యొక్క పునరుద్ధరణకు ముఖ్యమైన డ్రైవర్లు, ప్రపంచవ్యాప్తంగా అనేక మిలియన్ల మంది ప్రజలకు ఆశ, అవకాశాలను తెస్తుంది.

పర్యాటకం వైపు మళ్లడం అభివృద్ధికి కీలకమైన స్తంభంగా

గుర్తించబడటం, పురోగతి బాగా జరుగుతున్నందున ప్రపంచ పర్యాటక దినోత్సవాన్ని జరుపుకుంటారు. మే 2022 మొదటి సారిగా ఐక్యరాజ్యసమితి జనరల్ అసెంబ్లీ టూరిజంపై ప్రత్యేక చర్చను నిర్వహించి, ఈ రంగం యొక్క చారిత్రక ఔచిత్యాన్ని వివరిస్తుంది. ప్రతి ప్రపంచ ప్రాంతంలోని ప్రభుత్వాలు, అంతర్జాతీయ సంస్థల ఎజెండాలో ఇప్పుడు పర్యాటకం ఉంది. అదే సమయంలో గమ్యస్థానాలు, వ్యాపారాలు సవాళ్లు, బాధ్యతలను ఎదుర్కోవడానికి ముందస్తుగా అనువుగా ఉంటాయి.

టూరిజంలో వాతావరణ చర్యపై గ్లాస్కో ప్రకటన

- గ్లాస్కో డిక్లరేషన్ అనేది పర్యాటక రంగంలో వాతావరణ చర్యలను వేగవంతం చేయడం, రాబోయే దశాబ్దంలో ఉద్ధారాలను సగానికి తగ్గించడం, 2050కి ముందు వీలైనంత త్వరగా నికర జీరో ఉద్ధారాలను చేరుకోవడం కోసం ప్రపంచ లక్ష్యాలకు మద్దతు ఇవ్వడానికి బలమైన కట్టుబాట్లను పొందడం గురించి మరింత ఆవశ్యకతకు ఉత్తేజకరం.
- వాతావరణ చర్యను వేగవంతం చేసేందుకు 450కి పైగా సంస్థలు పర్యాటక రంగంలో వాతావరణ చర్యపై గ్లాస్కో ప్రకటనపై సంతకాలు చేశాయి.
- సంతకం చేయడం ద్వారా, సంస్థలు గ్లాస్కో డిక్లరేషన్లో వివరించిన కట్టుబాట్లను అమలు చేయడానికి అంగీకరిస్తాయి.
- 2030 నాటికి ఉద్ధారాలను సగానికి తగ్గించి, 2050కి ముందు వీలైనంత త్వరగా నికర జీరోకు చేరుకోవడానికి ప్రపంచ నిబద్ధతకు మద్దతు ఇవ్వండి.
- సంతకం చేసిన 12 నెలలలోపు వాతావరణ కార్యచరణ ప్రణాళికలను అందించి వాటిని అమలు చేయండి.
- టూరిజంలో వాతావరణ చర్యను వేగవంతం చేయడానికి,

సమన్వయం చేయడానికి డిక్లరేషన్ (కొలత, డీకార్బనైజ్, రీజెనరేట్, కొలాబరేట్, ఫైనాన్స్) యొక్క ఐదు మార్గాలతో ప్రణాళికలను పొందుపర్చడం.

- మధ్యంతర, దీర్ఘకాలిక లక్ష్యాలకు వ్యతిరేకంగా పురోగతిపై, అలాగే తీసుకుంటున్న చర్యలపై వార్షిక ప్రాతిపదికన బహిరంగంగా నివేదించబడును.
- వాతావరణ చర్యను వేగవంతం చేయడంలో పర్యాటక రంగంలోని ప్రతి ఒక్కరికీ పాత్ర ఉంది. అందువల్ల పర్యాటక పాఠాదారులందరూ (చట్టపరమైన సంస్థలు) గ్లాస్కో డిక్లరేషన్పై సంతకాలు చేయవచ్చు. గమ్యస్థానాలు (జాతీయ, స్థానిక ప్రభుత్వాలు), వ్యాపారాలు (వసతి ప్రొవైడర్లు, టూర్ ఆపరేటర్లు, నరఫ రాదారులు మొదలైనవి) సహాయక సంస్థలు (NGOలు, వ్యాపార సంఘాలు, విద్యాసంస్థలు మొదలైనవి) ఇనిషియేటివ్లో సంతకం చేయవచ్చు.

గ్లాస్కో డిక్లరేషన్ ఆన్ క్లెమేట్ యాక్షన్ ఇన్ టూరిజం రాబోయే దశాబ్దంలో వాతావరణ చర్యలకు సంబంధించిన స్పష్టమైన, స్థిరమైన రంగ-వ్యాప్త సందేశాన్ని, విధానాన్ని నిర్వచించింది. ఇనిషియేటివ్ వారి కట్టుబాట్లను మెరుగ్గా అమలు చేయడానికి జ్ఞానం, వనరులను పంచుకోవడం ద్వారా అందులో

సంతకం చేసిన వారికి మద్దతు ఇస్తుంది. వాతావరణ కార్యచరణ ప్రణాళికలను అభివృద్ధి చేయడానికి, అమలు చేయడానికి గమ్యస్థాన స్థాయిలో పనిని ప్రోత్సహించడం. మద్దతు ఇవ్వడం. కట్టుబాట్లను అమలు చేయడంలో పురోగతిని ట్రాక్ చేయడం, బహిరంగం చేయడం. అంతర్జాతీయ గుర్తింపు, దృశ్యమానతను అందిస్తుంది.

- కట్టా ప్రభాకర్

m : 8106721111

e: akumarkatta@gmail.com

సోయి లేని రాతలు, విమర్శలు

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో కన్నేపల్లి, అన్నారం పంప్ హౌజ్ లు నీట మునిగిన తర్వాత చాలా మంది ప్రాజెక్టుపై అక్కసుతో కూడిన వ్యతిరేకతను ప్రదర్శిస్తూ వ్యాసాలు రాస్తూనే ఉన్నారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం తీసుకున్న ప్రతీ సాగునీటి కార్యక్రమాన్ని విమర్శించడమే పనిగా పెట్టుకున్నవీరు గతంలో మిషన్ కాకతీయపై కూడా “కమీషన్ కాకతీయ” అంటూ విషం గక్కిన అంశాన్ని తెలంగాణ ప్రజలు మరచిపోలేదు. ఇవ్వాళ్ళ మిషన్ కాకతీయ ఫలితాలు ఏ విధంగా ఉన్నాయో తెలంగాణ ప్రజలకు, ముఖ్యంగా తెలంగాణ రైతాంగానికి అనుభవంలోకి వచ్చింది. ఇప్పుడు గోదావరి పరీవాహక ప్రాంతంలో కురిసిన అసాధారణ వర్షపాతం వలన వచ్చిన వరదలకు కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో భాగంగా నిర్మించిన అన్నారం, కన్నేపల్లి పంప్ హౌజ్ లు నీట మునిగిపోయినవి. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో అనేకమైన కాంపోనెంట్స్ లో ప్రమాదానికి గురి అయినవి ఈ రెండు మాత్రమే. ప్రాజెక్టు విమర్శకులు మాత్రం మొత్తం కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు మునిగిపోయినట్టు ప్రచారం చేసి ప్రజలను గందరగోళానికి గురి చేస్తున్నారు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో పనులు మొత్తం 7 లింకుల్లో, 28 ప్యాకేజీల్లో వివిధ జిల్లాల్లో పనులు జరుగుతున్నాయి. ఈ ప్రాజెక్టు పనులు తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 13 జిల్లాల్లో విస్తరించి ఉన్నాయి. 20 జిల్లాలకు ప్రయోజనం చేకూరుస్తుంది. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో 3 బ్యారేజీలు, 16 జలాశయాలు, మేడిగడ్డ నుంచి కొండపోచమ్మసాగర్ దాకా 10 స్టేజిల ఎత్తిపోతలు, అన్ని లింకుల్లో కలిపి 21 పంప్ హౌజ్ లు, 108 భారీ పంపులు(139, 126, 85, 40 మెగావాట్ల రేటింగ్ పంపులు), సర్వ్ ఫ్యాల్స్, 98 కిమీ డెలివరీ పైపులు, డెలివరీ

సిస్టెర్స్, 203 కిలోమీటర్ల సారంగాలు, 1531 కిలోమీటర్ల కాలువలు, భారీ విద్యుత్ సబ్ స్టేషన్లు (400, 220, 33 కెవి), వందల కిలోమీటర్ల విద్యుత్ లైన్లు.. ఇట్లా అనేక కాంపోనెంట్స్ కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో ఉన్నాయి. వీటి ద్వారా 18.25 లక్షల ఎకరాల కొత్త ఆయకట్టుకుబీ శ్రీరాంసాగర్, వరద కాలువ, నిజాంసాగర్, సింగూరు, వనదుర్గా ప్రాజెక్టులు, వేలాది చెరువులు, చెక్ డ్యాంల కింద ఉన్న 26.75 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టు స్థిరీకరణతో మొత్తం 45 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టును సాధించడం కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు లక్ష్యం. ఇప్పటికే శ్రీరాంసాగర్, నిజాంసాగర్ ప్రాజెక్టుల కింద ఆయకట్టు, వేలాది చెరువులు, చెక్ డ్యాంల కింద ఆయకట్టు స్థిరీకరణ చెందింది. ఎప్పుడు నీటి కొరత ఎప్పుడు ఏర్పడితే అప్పుడు ఆ ప్రాజెక్టుల ఆయకట్టుకు కాళేశ్వరం ద్వారా నీటిని అందించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నది. సింగూరు లింకు పూర్తి కావస్తున్నది. లింకు 4లో ఉన్న అన్నపూర్ణ, రంగనాయక సాగర్, మల్లన్నసాగర్, కొండపోచమ్మ సాగర్ ల కింద సిద్దిపేట, మెదక్, సిరిసిల్ల, కరీంనగర్ జిల్లాల్లో సుమారు 3 లక్షల ఎకరాల కొత్త ఆయకట్టుకు సాగు నీరు అందించనున్నది. ప్రాజెక్టులో కాలువల వ్యవస్థ నిర్మాణం అవుతున్నాకొద్దీ కొత్త ఆయకట్టు అందుబాటులోకి వస్తుంది. ఇది ఏ కొత్త ప్రాజెక్టులోనైనా సహజమైన ప్రక్రియ. మిషన్ భగీరథ ద్వారా వేలాది గ్రామాలకు, గ్రేటర్ హైదరాబాద్ నగరానికి, గ్రేటర్ హైదరాబాద్ లో ఉన్న పరిశ్రమలకు నీరు అందించడానికి ప్రాజెక్టులో వ్యవస్థలు సిద్ధంగా ఉన్నాయి. శ్రీరాంసాగర్ రెండవ దశ ఆయకట్టుకు రెండు పంటలకు నికరంగా నీరు అందించింది. ఈ సంగతి సూర్యాపేట జిల్లాలో చిట్ట చివరి

అయకట్టు రైతాంగాన్ని అడిగితే ఎవరికైనా తెలిసిపోతుంది. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు పరిధిలో ఉన్న ప్రాంతాల్లో భూగర్భ జలాలు అనూహ్యంగా పైకి లేచాయని భూగర్భ జల శాఖ నివేదికలు చెబుతున్నాయి. సిరిసిల్ల జిల్లాలో అత్యధికంగా 6 మీటర్లు, రాష్ట్రంలో సరాసరి 4 మీటర్లు పైకి లేచాయని భూగర్భ జల శాఖ నివేదికలు స్పష్టం చేస్తున్నాయి. విమర్శకులకు ఈ వాస్తవాలను అంగీకరించే హృదయం లేదు. కాళేశ్వరం ఒక విఫల ప్రయోగమని ముందే నిర్దేశించుకున్న అభిప్రాయంతో ఉన్నారు కాబట్టి ప్రాజెక్టు లక్ష్యాలలో ఏ ఒక్కదానినీ కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు నెరవేర్చలేదు, పైగా అనేక సమస్యలు, సవాళ్లకు కారణమవుతోంది అంటూ పాసింగ్ రేమార్చ్స్ చేస్తున్నారు. జూలై సంచికలో అచ్చు అయిన “గోదావరి వరదలు ప్రకృతి విపత్తై” అన్న నా వ్యాసంలో 1986 మరియు 2022 గోదావరి వరదలను పోల్చుతూ గతంలో కంటే రికార్డు స్థాయిలో వరద గోదావరిలో వచ్చింది కాబట్టి కన్నేపల్లి పంప్ హౌజ్ మినిగిపోయిందని వివరించి ఉన్నాను. ఇది మానవ తప్పిదం అనడానికి ఆస్కారమే లేదు. అన్నారం పంప్ హౌజ్ మునకకు కారణం కూడా చందనాపూర్ వాగులో మునుపెన్నడూ సమోడు కానీ afflux (సుమారు 2 మీటర్లు). ఉద్యతంగా ప్రవహిస్తున్న

ఇంజనీర్ల విజ్ఞతను పరిహాసం చేయడమే. ఏదైనా ప్రాజెక్టు డిజైన్ చేసేటప్పుడు ఆ నదిలో గతంలో అత్యధిక వరద ఎంత వచ్చింది, 100, 500 frequency flood ఎంత అనేది లెక్క గట్టి ప్రాజెక్టును డిజైన్ చేస్తారు. ఈ కీలకమైన అంశాన్ని ఊహించలేదు అని వ్యాఖ్యానించడం సోయి లేని రాతల కిందనే పరిగణించాలి. పైగా ప్రాజెక్టుల నివేదికలు తయారు చేయడానికి కేంద్ర జల సంఘం జారీ చేసిన మార్గ దర్శకాలను (guidelines), డ్యాంలు, బ్యారేజీల డిజైన్ల కోసం బ్యూరో ఆఫ్ ఇండియన్ స్టాండర్డ్స్ వారి కోడ్లు పక్కన బెట్టి డిజైన్ చేయడం అనేది ఉండనే ఉండదు. వీరికితెలియవలసిన అంశం ఏమిటంటే.. కేంద్ర జల సంఘం వారు 30.10.2017 న కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టుకు హైడ్రాలజీ క్లియరెన్స్ ఇచ్చినప్పుడు వారు అంచనా కట్టిన 500 years frequency flood పరిమాణం 81,576 క్యూమెక్కులు (28,80,829 క్యూసెక్కులు). కాళేశ్వరం బ్యారేజిని, కర కట్టలను, పంప్ హౌజ్ రెగ్యులేటర్ను ఈ వరదను తట్టుకునే విధంగానే డిజైన్ చేయడం జరిగింది. బ్యారేజి నిర్మాణం వలన వచ్చే affluxను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకొని 85 గేట్లు అమర్చడం జరిగింది. ఇదే సూత్రం అన్నారం, సుందిళ్ళు బ్యారేజీలకు కూడా అనుసరించారు. బ్యారేజిల 3డి నమూనాలపై హైమాయత్ సాగర్ లో ఉన్న తెలంగాణ రాష్ట్ర ఇంజనీరింగ్ రీసర్చ్ లాబొరేటరీస్ (TSERL)లో మోడల్ స్టడీస్ కూడా జరిపించి అందులో అనుభవంలోకి వచ్చిన అనేక అంశాలను కూడా బ్యారేజిల డిజైన్లలో, పంప్ హౌజ్ ల డిజైన్లలో పరిగణనలోకి తీసుకోవడం జరిగింది. ఇవి ప్రతీసారి తప్పనిసరిగా అనుసరించే ప్రక్రియలు (Mandatory Procedures).

ఎత్తిపోతల నిర్వహణ కోసం ప్రభుత్వం తీసుకొన్న చర్యలు :

గోదావరిలో చందనాపూర్ వాగు కలువక పోవడంతో వాగు పైకి ఎగదన్నందున, వాగులో ఏర్పడిన ఈ afflux కారణంగా అన్నారం పంప్ హౌజ్ రక్షణ కోసం నిర్మించిన ఫ్లడ్ బ్యాంక్స్ పై నుంచి నీరు ప్రవహించి పంప్ హౌజ్ ను ముంచేసినాయి. విమర్శకులు ఈ ప్రకృతి విపత్తును అంగీకరించడానికి సిద్ధంగా లేరు. ఎందుకంటే ఇంతకు ముందు పేర్కొన్నట్లు కాళేశ్వరం ఒక విఫల ప్రాజెక్టు అని నిరూపించడానికి వారు కంకణం కట్టుకున్నారు.

కాళేశ్వరం ఎటువంటి అధ్యయనాలు చేయకుండానే నిర్మించారట !

గోదావరి లాంటి ఒక ప్రధాన నదిపై కాళేశ్వరం వంటి భారీ ప్రాజెక్టును నిర్మిస్తున్నప్పుడు ప్రస్తుత వరదలాంటి విపత్తులను ముందుగా ఊహించకలేక పోయారు. ప్రాజెక్టు రూప కల్పన సమయంలో ఎటువంటి అధ్యయనాలు జరగలేదన్నది అన్నది మరి కొందరి వాదన. ఎత్తిపోతల పథకాల రూప కల్పనలో తెలంగాణ ఇంజనీర్లు అపారమైన అనుభవాన్ని గడించి ఉన్నారు. ఈ రకమైన వ్యాఖ్యానాలు తెలంగాణ

ప్రభుత్వం ఎత్తిపోతల నిర్వాహణ అనే కీలక అంశాన్ని చాలా సీరియస్ గానే తీసుకున్నది. రాష్ట్రంలో 1.25 కోట్ల ఎకరాలకు అన్ని సోర్సెస్ ద్వారా సాగునీరు అందించాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నది. అందులో సుమారు 75 లక్షల ఎకరాలు ఎత్తిపోతల పథకాల కింద ఉండబోతున్నది. వీటి ద్వారా సరఫరా చేసే నీరు ఖరీదైనదన్న విషయం ప్రభుత్వానికి తెలుసు. వీటి సమర్థ నిర్వాహణకు ఏమి చేయాలన్న అంశంపై ముఖ్యమంత్రి ఆదేశాల మేరకు సాగునీటి శాఖ ఇంజనీర్లు పలుమార్లు వర్క్ షాప్ లు నిర్వహించుకున్నారు. ప్రతీ ప్రాజెక్టుకు నిర్వాహణ మాన్యువల్స్ (Operation Manuals) తయారు చేశారు. సాగునీటి శాఖలో ఉన్న ఆస్తుల, ప్రాజెక్టుల వివరాల సూచిని (Inventory) తయారు చేసినారు. డ్యాంలు, బ్యారేజీలు, కాలువలు, గేట్లు, పంపులు, మోటార్లు తదితర సాగునీటి వ్యవస్థల నిర్వాహణకు సాగునీటి శాఖను ప్రభుత్వం పునర్వ్యవస్థీకరించింది. 19 ప్రాదేశిక చీఫ్ ఇంజనీర్లను (Territorial Chief Engineers) నెలకొల్పింది. Operation & Maintenance కోసం ప్రత్యేకంగా ఒక ఇంజనీర్ ఇన్ చీఫ్ ను నియమించడం జరిగింది. తక్షణం మరమ్మత్తులు చేయడానికి DEE స్థాయి నుంచి ENC స్థాయి వరకు

పరిమితులకు లోబడి ఇంజనీర్లకు ఆర్థిక అధికారాలు దఖలు పరచింది. ఈ అత్యవసర పనుల కోసం ప్రభుత్వం ఏటా 280 కోట్ల రూపాయలను ప్రత్యేకంగా కేటాయించింది. ఈ మార్పులు సాగునీటి శాఖలో జరిగాయి కనుకనే వానాకాలం ప్రారంభానికి ముందే pre monsoon మెయింటెనెన్స్ పనులు జరిగాయి. కనుకనే ప్రాజెక్టుల నుంచి అతి భారీ వరదలను సురక్షితంగా, అతి తక్కువ నష్టంతో కిందకు పంపించడం సాధ్యం అయ్యింది.

సాగునీటి శాఖలో అత్యున్నత స్థాయి కమిటీలు ఇప్పటికే ఉన్నాయి. అయినా కూడా అవసరం అయినప్పుడు బయటి నుంచి కూడా నిపుణుల కమిటీలు ఏర్పాటు చేసి వారి నుంచి నివేదికలు స్వీకరిస్తున్నది. ఉదాహరణకు మల్లన్నసాగర్ లోకి ప్రయోగాత్మకంగా 10 టిఎంసిల నీటిని నింపినప్పుడు ద్వారా పనితీరును అధ్యయనం చేయడానికి బయటి నుంచి నిపుణుల కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది. కేంద్ర జల సంఘం హైడ్రాలజీ డైరెక్టర్ ఎన్ ఎన్ రాయ్ నాయకత్వంలో Dam Safety కమిటీ ఏర్పాటు అయ్యింది. కాబట్టి ప్రభుత్వానికి ప్రాజెక్టుల నిర్వాహణపై అవగాహన లేదని వ్యాఖ్యానించడం అసంగతం. ఇటువంటి వ్యాఖ్యానాలు చేసే ముందు కనీసం సాగునీటి శాఖలో ఏమి జరుగుతున్నదో తెలుసుకునే ప్రయత్నం చేయడం కనీస ధర్మం. కానీ వీరెవరూ ఆ ప్రమాణాలు పాటించకపోవడం శోచనీయం.

కాళేశ్వరం తెల్ల ఏనుగుల ! :

కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు తెలంగాణ వ్యవసాభివృద్ధికి ఎంత కీలకమైనదో, ఎంతటి ప్రయోజనాన్ని చేకూర్చేదో ఈ పాటికే ప్రజల అనుభవంలోని వచ్చింది. అయితే ఈ విజయాన్ని జీర్ణించుకోలేని దుష్ట శక్తులు మేడిగడ్డ, అన్నారం, సుందిళ్ళ పంపులు పనిచేయడం ప్రారంభించిన నెల లోపునే తమ అజీర్తిని వాంతి చేసుకోవడం మొదలు పెట్టినారు. కాళేశ్వరం మొదటి బిల్లుతో ప్రభుత్వానికి షాక్ అంటూ అసత్య వార్తలను ఆనాడు వండి వార్చినారు. తమ కల్పనా చాతుర్యంతో కరెంటు బిల్లులతో కాళేశ్వరం భవిష్యత్లో తెలంగాణా ప్రజలకు భారం కాబోతున్నది అంటూ వార్తలు, విశ్లేషణలు సోషల్ మీడియాలోకి పుంఖానుపుంఖంగా వదిలినారు. ప్రాజెక్టు దేశంలోనే అత్యంత ఖరీదైన నీటిని సరఫరా చేస్తుందని అన్యాయపు నిర్ధారణకు వచ్చినారు. ఇప్పుడూ అటువంటి విశ్లేషణలే చేస్తున్నారు. రాష్ట్రంలో రైతాంగానికి సాగునీరు, ప్రజలకు తాగునీరు, పారిశ్రామిక అవసరాలకు నీరు అందించాలంటే ఎత్తిపోతలు తప్ప మార్గం లేదని అందరూ అంగీకరిస్తున్నదే. అదే సమయంలో ఎత్తిపోతలకు కరెంటు ఖర్చు గురించి గగ్గోలు పెడతారు. అభూత కల్పనలతో ప్రజలను, తప్పుదోవ పట్టించే ప్రయత్నం చేస్తారు. ఎత్తిపోతలు లేకుండా రాష్ట్రరైతాంగానికి సాగు నీరు ఇవ్వలేము. పంపులు నడిస్తే కరెంటు కాలుతుంది. రాష్ట్రంలో ఎలిమినేటి మాధవరెడ్డి ప్రాజెక్టు, నాగార్జునసాగర్ దిగువ కాలువ(నల్లగొండ), కల్వకుర్తి, నెట్టంపాడు, భీమా, కోయిల్ సాగర్, తుమ్మిళ్ళ (మహబూబ్ నగర్), భక్త రామదాసు(ఖమ్మం), అలీసాగర్, గుత్తు, చౌటుపల్లి

హనుమంత రెడ్డి(నిజామాబాద్), గూడెం(మంచిర్యాల), ఎల్లంపల్లి (కరీంనగర్) పథకాలు విజయవంతంగా రైతాంగానికి సేవలు అందిస్తున్నాయి. 2019 నుంచి కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టు ద్వారా సాగునీరు అందుతున్నది. మరో రెండు మూడేండ్లలో పాలమూరు రంగారెడ్డి, సీతారామ, డిండీ, చిన్న కాళేశ్వరం, వార్ధా, చనాకా కొరాటా, సంగమేశ్వర, బసవేశ్వర, గట్టు, చెన్నూరు ఎత్తిపోతల పథకాలు సాగునీరు అందించడానికి సిద్ధం అవుతాయి. వీటన్నింటికి సుమారు 9-10 వేల మెగావాట్ల కరెంటు అవసరం పడుతుందని ఇంజనీర్లు అంచనా వేసారు. వీటికి ప్రతి ఏటా 10 నుంచి 15 వేల కోట్ల కరెంటు బిల్లులు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చెల్లించవలసి ఉంటుంది. భవిష్యత్తులో ఇది ఏ ప్రభుత్వానికైనా తప్పదు. ఈ ఖర్చు ఉంటుందని రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి తెలుసు. ఇందులో ఆశ్చర్యపోవాల్సిన అంశమే లేదు.

తెలంగాణలో ఎత్తిపోతలు లేకుండా రైతాంగానికి నీరు ఇవ్వలేము. ఈ సంగతి కాళేశ్వరం విమర్శకులకు కూడా తెలుసు. కరెంటు ఖర్చుల బాచి చూపి ప్రాజెక్టు విమర్శకులు ప్రజలను తప్పుదోవ పట్టించడానికే ఈ ప్రచారం జరిగింది. ఉమ్మడి ప్రభుత్వం

చేపట్టిన ప్రాణహిత చేవెళ్ల పథకానికి అయినా ఈ కరెంటు ఖర్చు ఉండేదే. తుమ్మిడిపాట్టి కట్టి ఉంటే కరెంటు ఖర్చు లేకుండా గ్రావిటీ ద్వారా నీళ్ళు ఎల్లంపల్లికి చేరి ఉండేవి అనే వారి వాదన తప్పు. అక్కడ కూడా 40 మీటర్ల లిఫ్ట్ ఉన్న సంగతిని మరుగున పెడుతున్నారు. ఎల్లంపల్లి నుంచి కొండ పోచమ్మ వరకు లిఫ్ట్ మార్గంలో మార్పు లేదు. తెలంగాణ సాగునీటి, తాగునీటి అవసరాలకు అనుగుణంగా జలాశయాల సామర్థ్యం మాత్రం పెంచడం జరిగింది. ఇకపోతే ఈలాంటి వ్యాఖ్యానాలు చేసే వేంధాపులు గమనించవలసిన అంశం ఏమిటంటే.. దేశాలు, రాష్ట్రాలు తమ ప్రాంత ప్రత్యేక పరిస్థితులు, అవసరాలకు అనుగుణంగానే పథకాలను రూపకల్పన చేస్తాయి. గల్ఫ్ దేశాల్లో తాగునీటి కోసం సముద్రపు ఉప్పు నీటిని శుద్ధి పరచడానికి బిలియన్ల డాలర్లను ఖర్చు చేస్తున్నాయి. ఇజ్రాయిల్లో సగటు వార్షిక వర్షపాతం 100 మిల్లీ మీటర్లు. ఆ విలువైన నీటిని సమర్థవంతంగా వినియోగించడానికి ఇజ్రాయిల్ ప్రభుత్వం వ్యవసాయ యాంత్రీకరణకు బిలియన్ల డాలర్లు ఖర్చు

చేస్తున్నది. అది వారి సామాజిక అవసరం. అవి తెల్ల ఏనుగులు అని తీసి పారేయడానికి వీలు లేదు. తెలంగాణ కూడా అంతే. 90-100 మీటర్ల తక్కువ ఎత్తులో నదులు ప్రవహిస్తున్నాయి. సాగు భూములు 200 - 675 మీటర్ల ఎత్తులో ఉన్నాయి. వాటికి సాగునీరు, అక్కడి ప్రజలకు తాగునీరు అందించాలంటే ఎత్తిపోతల పథకాలు తప్ప వేరే మార్గం లేదు. అందుకు ఎంత ఖర్చు అయినా ప్రభుత్వాలు భరించక తప్పదు. అది తెలంగాణ సామాజిక అవసరం. Benefit Cost Ratio దృష్టి కోణంతో తెలంగాణ ఎత్తిపోతల పథకాలను విశ్లేషించి ఇవి తెల్ల ఏనుగులు అని తిరస్కరిస్తే తెలంగాణ రైతాంగానికి, ప్రజలకు సాగునీరు, తాగునీరు అందించడం ఎప్పటికీ సాధ్యం కాదు. ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో నీరు పల్లమెరుగు, మీరు ఎత్తుగడ్డ మీద ఉన్నారని కాబట్టి మీకు నీరు రాదు అని మభ్యపర్చి నీటిని దోచుకు పోయిన వారికి, ఇప్పుడు తెల్ల ఏనుగులు అని ఎత్తిపోతల ప్రాజెక్టులను తిరస్కరిస్తున్న వారికి తేడా లేదు.

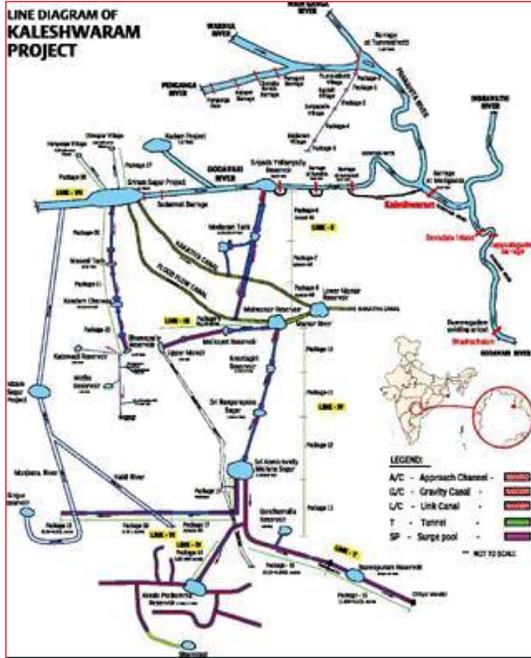
అసలు తెల్ల ఏనుగులను ప్రశ్నించరు !

మిషన్ భగీరథ తాగునీటి పథకం కోసం ప్రభుత్వం సుమారు 33 వేల కోట్లు ఖర్చు చేసింది. ఇది one time investment. ఈ వ్యవస్థ ద్వారా జలాశయాలు నుంచి ఏటా 42 టిఎంసెల్ నీటిని రాష్ట్రంలో ప్రతీ ఇంటికి రక్షిత తాగు నీటిని ఉచితంగా సరఫరా చేస్తున్నది. కోకాకోలా, పెప్పీ, బిస్లేరి, టాటా తదితర కంపనీలు ఒక టిఎంసెల్ (2831 కోట్ల లీటర్లు) భూగర్భ జలాలను సీసాల్లో నింపి ప్రజల నుంచి పిండుకుంటున్న సొమ్ము 56,620 కోట్లు (లీటర్ నీళ్ళ సీసా 20 రూపాయలు). తాగునీటి కోసం ఈ ప్రైవేటు తెల్ల ఏనుగులను ప్రజలు దశాబ్దాలుగా భరిస్తూనే ఉన్నారు. వీరు ఈ ప్రైవేటు తెల్ల ఏనుగులను ఏనాడూ ప్రశ్నించరు. సామాజిక బాధ్యతలో భాగంగా ఉచితంగా సాగునీరు, తాగునీరు ఇస్తున్న ప్రభుత్వ పథకాలను మాత్రం తెల్ల ఏనుగులని విమర్శిస్తారు.

సముద్రంలో కలిసే నీరు వృధానా ?

ఈ ఏడు ఇప్పటివరకు సుమారు 4 వేల టిఎంసెల్ కు పైగా నీరు సముద్రంలో కలిసిపోయింది. ఈ నీరు వృధాగా సముద్రంలోకి పోయాయని, ప్రభుత్వం ఎత్తిపోతల ద్వారా జలాశయాల్లో నింపకుండా వృధాగా సముద్రం పాలు చేసింది అనికొందరు ఇంజనీర్లు విచారం వ్యక్తం చేస్తున్నారు. అతి భారీ వర్షాలకు రాష్ట్రంలో అన్ని మేజర్, మీడియం ప్రాజెక్టుల జలాశయాలు, చెరువులు, చెక్ డ్యాంలు

నిండిపోతే ఎత్తిపోతల అవసరం ఎందుకు వస్తుంది? ఇంత పెద్ద మొత్తంలో వరద నీరు సముద్రంలోకి పోక ఎక్కడికి పోతాయి? అయితే సముద్రంలోకి పోయే నీరు వృధా అనుకోవడం మరొక పెద్ద తప్పు. ప్రముఖ పర్యావరణవేత్త డా. దుగ్గరాజు శ్రీనివాసరావు గారు సముద్రంలోకి పోయే నీరు “వృధా” అని వర్ణించడాన్ని “River Flow into Sea is not a Waste” అన్న వ్యాసంలో తీవ్రంగా ఆక్షేపించారు. సముద్రంలోకి పోయే నీరు భూమి మీద Hydrological Cycle ను సవ్యంగా ఉంచడమే కాకుండా సముద్ర తీర ప్రాంతాల జీవావరణాన్ని కాపాడడానికి అత్యవసరం అని వాదిస్తూ, సముద్రంలోకి నదుల నీరు

వెళ్ళకపోతే తీర ప్రాంతాలు త్వరలోనే ఉప్పునీటి కయ్యలుగా మారిపోతాయని హెచ్చరించాడు. ఆ ప్రమాదం ఇప్పటికే కోస్తా ఆంధ్రా తీర ప్రాంతాల్లో అనుభవంలోకి వస్తున్నదని, Rivers have to carry fresh water into the sea for the health of the coast అని రాశారు. ఈ సంగతిని అందరూ సీరియస్ గా తీసుకోక తప్పదు.

కొత్త జలాశయాలను ఒకేసారి పూర్తి స్థాయికి నింపరు :

ఇకపోతే సముద్రంలోకి ఇంత గోదావరి నీరు సముద్రంలోకి పోయినా 50 టిఎంసెల్ మల్లన్న సాగర్ ను నింపలేకపోయింది ప్రభుత్వం అన్న విమర్శ కూడా ఇంజనీర్లే చేస్తున్నారు. కాళేశ్వరం ప్రాజెక్టులో భాగంగా నిర్మాణం పూర్తి అయిన 50 టిఎంసెల్

మల్లన్నసాగర్ లోకి తొలిసారిగా నీటిని 2021 లో ఎత్తిపోయడం జరిగింది. ఏదైనా కొత్త జలాశయంలో నీరు నింపేటప్పుడు దశల వారీగా నింపాలని ISCodes నిర్దేశిస్తున్నవి. అందుకే 2021లో 5 టిఎంసెల్ తో మొదలై 2022 లో 16 టిఎంసెల్ వరకు నీటి నిల్వ చేరుకున్నది. పూర్తి స్థాయిలో నీరు నింపే ముందు మట్టి కట్ట పని తీరును అధ్యయనం చేయడం జరుగుతుంది. అన్ని దశలలో ఈ అధ్యయనం కొనసాగుతుంది. ఇంతకు ముందు చెప్పినట్టు ఈ అధ్యయనం కోసం ఒక ప్రత్యేక నిపుణుల కమిటీ పని చేస్తున్నది. ఇందులో IIT హైదరాబాద్ ప్రతినిధులు కూడా ఉన్నారు. ఇప్పటి వరకు నిపుణుల కమిటీ అధ్యయనం ప్రకారం మల్లన్నసాగర్ మట్టి కట్ట అనుకున్న రీతిలోనే పని చేస్తున్నది. అదే విధంగా 15 టిఎంసెల్ కొండపోచమ్మ సాగర్ జలాశయంలోకి 10 టిఎంసెల్ నీటిని తరలించడం జరిగింది. ఈ రెండు జలాశయాలను దశల వారీగానే నింపడం జరుగుతుంది.

- శ్రీధర్ రావ్ దేవ్ పాండే
e : irrigationosd@gmail.com

కాకతీయుల శాసనాలు - సమగ్ర పరిశీలనం

ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో ప్రముఖ స్థానం ఏర్పరచుకున్న రాజవంశీయులలో కాకతీయులు ఒకరు. రాజకీయంగా, భౌగోళికంగా ఒక పటిష్టత లేని సమయంలో దక్షిణాపథ తూర్పుభాగప్రాంతాలను ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంగా పరిపాలించినారు.

శాతవాహనులు, విష్ణుకుండినుల అనంతరం దక్షిణాపథంలో నెలకొని ఉన్న పరిస్థితులను చక్కదిద్ది చిన్న చిన్న మాండలిక రాజ్యాలను కలుపుకొని కాకతీయులు తెలంగాణం నుండి బలమైన రాజ్యంగా యావత్ ఆంధ్రదేశ భూభాగాలను జయించి కాకతిరాజ్యాన్ని సామ్రాజ్యంగా నిర్మించారు.

మొదట రాష్ట్రకూటులకు, పశ్చిమ చాళుక్యులకు సేనానులుగా, దండనాథులుగా, సామంత మాండలికులుగా ఉన్న వీరు క్రమంగా స్వతంత్రులై సువిశాల సామ్రాజ్య నిర్మాతలుగా, చాలామంది సామంత మాండలికులను కలిగి సుస్థిర పరిపాలకులుగా చరిత్రలో నిలిచిపోయినారు.

రాజకీయంగా వీరు రాజ్యవిస్తరణకు ఇచ్చిన ప్రాధాన్యం పరిపాలన, ఆర్థిక, సాంఘిక, సాహిత్యం... వంటి ఇతర అంశాలకు కూడా పూర్తిస్థాయి ప్రాధాన్యం ఇచ్చినారు. కాకతీయుల చరిత్రను తెలుసుకునే క్రమంలో శాసనాలు ప్రామాణికమైనవిగా మనం గుర్తించవచ్చు. వీరి కాలంలో వెలువడ్డ వందల కొద్ది శాసనాలు తెలంగాణ, ఆంధ్ర, కర్ణాటక, తమిళనాడు, మహారాష్ట్ర ప్రాంతాలలో లభించినాయి. కాకతీయ రాజులు ప్రత్యక్షంగా వేయించిన శాసనాలే కాకుండా వీరి సామంతులు, దండనాథులు, వర్తకులు, మంత్రి, పురోహితాది అనేక వర్గాలవారు వేయించిన శాసనాలు కూడా మనకు చాలా కన్పిస్తున్నాయి. ఇవన్నీ తెలుగు, సంస్కృతం, కన్నడ భాషలో విడిగా, తెలుగు - సంస్కృతం, తెలుగు - కన్నడం, తెలుగు - కన్నడ - సంస్కృత భాషలలో మిళితంగా ఉన్నాయి. వీరి శాసనాల్లో తామ్రశాసనాలు, శిలా శాసనాలు ఉన్నాయి. తామ్ర శాసనాలు చాలా తక్కువ. 90 శాతం శిలా శాసనాలే ఉన్నాయని చెప్పవచ్చు.

శాసనాలు వచనంలో, పద్యరూపంలో, గద్యపద్యాత్మకంగా, సంస్కృత శ్లోకాలతో కూడి ఉన్నాయి. సుమారుగా 500 పైగా శాసనాలు కాకతీయులు, వారి సామంత మాండలికులు, వారి పాలనాకాలంలో ఇతరులు వేయించిన శాసనాలు ఉన్నాయి. ఇవన్నీ దక్షిణభారతదేశ శాసన సంపుటాల్లో, తెలంగాణ శాసన సంపుటాల్లో, ప్రభుత్వ పురావస్తువాఖ్యవారి ప్రచురణ గ్రంథాల్లో, జిల్లాలవారిగా వెలువడిన గ్రంథాల్లోను, వ్యక్తులు వ్యక్తిగతంగా ప్రచురించిన శాసన సంపుటాలలోను ప్రచురితమై ఉన్నాయి. కొన్ని కొత్త శాసనాలు ఇటీవల వెలుగులోనికి వచ్చినవి పుస్తకరూపంలో ప్రచురణ కాలేదు కానీ ఆయా దినపత్రికల్లో వాటి వివరణలు ప్రచురించబడ్డాయి. శాసనాలను ఆధారం చేసుకొని వారి పాలనా విధానంలోని అనేక కోణాలను అవిష్కరిస్తూ ఒక సమగ్రమైన పరిశోధన నేను గమనించినంతవరకు జరగలేదు. ఒక గణపతిదేవుడు, లేదా ఒక రుద్రమదేవి, లేదా శాసనాలలో కాకతీయుల ఆర్థిక, సామాజిక, మత స్థితిగతులను సమీక్షిస్తూ పరిశోధనలు వచ్చినాయి.

కాకతీయులకు సంబంధించిన అన్ని ప్రాంతాల్లో లభించే అన్ని శాసనాలను పరిశీలించి రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక, సాంస్కృతిక, సాహిత్య, మత ధార్మిక, శిల్ప స్థితిగతులను గూర్చి చర్చించడమే ఈ వ్యాస ప్రధాన ఉద్దేశం.

కాకతీయుల కాలంలో వెలువడ్డ శాసన సాహిత్యాన్ని పరిశీలించినట్లయితే వందల సంఖ్యలో శాసనాలు ఆయా కాలాల్లో, ఆయా ప్రాంతాల్లో వెలుగు చూసినాయి, ఇంకా వెలుగు చూస్తున్నాయి. ఇప్పటి వరకు ప్రాంతాల వారిగా, జిల్లాల వారిగా శాసనాల్లో కాకతీయులు, వారి సామంతులు వేయించిన శాసనాలు ఉన్నాయి. అన్నీ ఒక దగ్గర ప్రొఫెసర్ ఎస్.ఎస్. రామచంద్రమూర్తిగారి సంపాదకత్వంలో ఐ.సి.హెచ్.ఆర్ వారు 327 శాసనాలను “ఇన్స్క్రిప్షన్స్ ఆఫ్ కాకతీయాస్ ఆఫ్ వరంగల్ అనే పేరుతో సుమారు 730 పేజీలతో ప్రచురించారు. ఇది 2011లో ప్రచురించబడింది.

KOTHA TELANGANA CHARITRA BRUNDAM
WITH THE COURTESY OF
TELANGANA SAHITYA ACADEMY

TOPIC
KAKATIYA INSCRIPTIONS
A COMPREHENSIVE STUDY
కాకతీయుల శాసనాలు - ఒక సమగ్ర పరిశీలన

16th
Zoom Meeting
14th August 2022
From 4:00 p.m.

ID:
771 453 8048
Code:
334455

Speaker
Dr. Bhinnuri Manohari
Writer and Epigraphist,
Mus. magazine Editorial Board

Inaugural Talk
Mamidi Harikrishna
Director, Language & Culture Dept. TS
Secretary, Telangana Sahitya Academy

Co-Ordinator
Dr. Damaraju Suryakumar
Epigraphist,
Historian

Live on
Sriramoju Haragopal **Katta Srinivas**
Kandula Venkatesh **BV Bhadra Girish**
Programme Organizers, KTCB

దీని తర్వాత కూడా పలు ప్రాంతాల్లో కాకతీయుల కాలం నాటి శాసనాలు వెలుగులోకి వచ్చాయి. శాసన సేకర్తలు, పరిష్కర్తలు వాటిని అధ్యయనం చేసి దినపత్రికల్లో, పరిశోధనాత్మక పత్రికల్లో ప్రచురిస్తున్నారు.

రామచంద్రమూర్తిగారు సంకలనం చేసిన ఆ గ్రంథం ఆధారంగా 1వ బేతరాజు నుండి ప్రతారద్ర చక్రవర్తి వరకు ఎవరు ఎన్ని వేయించారో ఒక లిస్ట్ ఇచ్చారు. అందులో 1వ బేతరాజు - 1, 1వ ప్రోలరాజు 1, 2వ బేతరాజు - 5, 2వ ప్రోలరాజు 5, గుండరాజు - హరిహరరాజు 1, 1వ రుద్రుడు - 18, మహాదేవుడు - 3, గణపతిదేవ చక్రవర్తి - 143, రుద్రమదేవి - 66, ప్రతాపరుద్రుడు - 127 శాసనాలు వీరి కాలంలో వేయించబడినాయి.

అదేవిధంగా జిల్లాల వారీగా కూడా సమాచారం ఇచ్చినారు. ఆదిలాబాదు -1, కడప - 7, తూర్పు గోదావరి - 7, గుంటూరు - 92, కరీంనగర్ - 21, ఖమ్మం - 9, కృష్ణ - 20, కర్నూలు - 4, మహబూబ్ నగర్ - 14, మెదక్ - 11, నల్లగొండ - 59, నెల్లూరు - 24, నిజామాబాద్ - 2, ప్రకాశం - 44, వరంగల్ - 48, పశ్చిమ గోదావరి - 3; ఇవి కాక తిరుచిరాపల్లి - 1, గయ - 1, చెంగల్పట్టు - 1, బీదర్ - 1 లభిస్తున్నాయి.

కాకతీయులు వేయించిన తామ్ర శాసనాలు చాలా ప్రశస్తిమయివి. చరిత్రకు చాలా ముఖ్యమైన ఆధారాలుగా నిలుస్తున్నాయి. అవి గణపతి దేవుని మొగలుట్ల దాన శాసనం, కోలవెన్ను తామ్ర శాసనం, కరీంనగర్ తామ్ర శాసనం, గారవపాడు తామ్ర శాసనం, దాడి గన్నయ చింతలూరు శాసనం, రుద్రమదేవి అలపాడు శాసనం, కోటగిరి తామ్ర శాసనం, ప్రతాపరుద్రుడి ఉత్తరేశ్వర శాసనం, ప్రతాప రుద్రుడి ఖండవల్లి శాసనం, గోరవంకపల్లి తామ్ర శాసనాలు ఉన్నాయి.

ఇక శాసనాలను స్థూలంగా పరిశీలిస్తే అనేక అంశాలను మనం అధ్యయనం చేయవచ్చు ముఖ్యంగా శాసనాలన్నీ దాన శాసనాలే. మనకు ఉన్న అవగాహనతో ఒక శాసనాన్ని ఎన్ని కోణాల్లో అధ్యయనం చేయవచ్చో గమనిద్దాం.

రాజకీయపరమైన అంశాలు

కాకతీయుల కాలంలో వెలువడ్డ శాసనాలు అన్నింటిలో వారి బిరుదావళి, వంశ ప్రశస్తి తప్పనిసరిగా ఉంటుంది. కాకతీయుల ప్రశస్తి ఆయా శాసనాల్లో మనం గమనించవచ్చు

బెక్కల్లు శాసనంలో “స్వస్తి సమధిగత పంచ మహాశబ్ద మహా మండలేశ్వర పరపుర త్రిపుర మహేశ్వర పరచక్ర భయంకర పరమ పరాక్రమ కిషోర కేసరి దాయగజకేసరి చతురుదధివలయ వేలావలయిత వసుంధార రక్షణ దక్షిణ భుజాదండ చలమర్చిగండ నామాది సమస్త ప్రశస్తి సహితం శ్రీమన్మహా మండలేశ్వర కాకతి

రుద్రదేవరాజు” అని కీర్తించబడినాడు.

అదేవిధంగా **వరంగల్లు ఛోళీ శాసనంలో** గణపతిదేవమహారాజు “మహామండలేశ్వర పరమ మహేశ్వర, శ్రీ స్వయంభూనాథ దేవ దివ్యశ్రీ పాద పద్మారాధక, పరబల సాధక, ప్రత్యక్ష ప్రమథగణావతార, లాడ, చోడ, కటక చూఱకార మనియ బెంటకార, కదన ప్రచండ, చలమర్చి గండ విభవ దేవేంద్ర, సత్య హరిశ్చంద్ర, చతుస్సుముద్ర వళయ దిక్పూరిత కీర్తి సప్తమ చక్రవర్తి ఉపమన్యు ప్రముఖాది సకళ భక్త జనానంద కారణ వైరి సంహరణ ఆదిరాజ చారు చరిత్ర సుజనైక మిత్ర సుస్థిర నిజ రాజాన్యు నామాది సమస్త ప్రశస్తి సహితం శ్రీమన్మహా మండలేశ్వర కాకతియ్య పురవరాధీశ్వర గణపతిదేవ మహారాజులు” అని కాకతీయ ప్రశస్తి చెప్పబడింది.

రాజకీయ పరంగా ఆలోచించినట్లయితే మొదట వీరు రాష్ట్రకూటులకు, అటు తర్వాత పశ్చిమ చాళుక్య రాజులకు దండనాయకులుగా, మండలాధీశులుగా, సామంతులుగా ఉండి క్రమక్రమంగా బలవంతులై తోటి రాజుల సహకారంతో స్వతంత్రులై, వారందరి సహకారంతో కాకతి రాజ్యాన్ని విశాల సామ్రాజ్యంగా విస్తరించుకున్నారు. వీరికి సామంతులు చాలామంది ఉన్నారు.

అందులో ముఖ్యంగా కాయస్థులు, రేచర్ల పద్మనాయకులు, రేచర్ల రెడ్డి వంశీయులు, చెఱకురెడ్డి వంశీయులు, మల్యాల, విరియాల వంశీయులు, నతవాడి, యాదవ, గోన వంశీయులు. వీరందరు కాకతీయ ప్రభువులకు విధేయులుగా ఉండి తమ రాజ్యాలను సమర్థవంతంగా చూసుకుంటూ కాకతి సామ్రాజ్య విస్తరణకు, శత్రురాజులను జయించడానికి మూర్తి సహకారం అందించినారు. అందులో కాయస్థ వంశీయులు కొంత తిరుగుబాటు చేసినప్పటికీ రుద్రమ, ప్రతాపరుద్రుని కాలంలో వారి గర్వం అణచబడింది.

కాకతీయ రాజ్యం సామ్రాజ్యంగా రూపు దిద్దుకునే దిశలో ఒక గొప్ప సామ్రాజ్యంగా వెలుగుండడానికి పునాది విరియాల వంశానికి చెందిన ఎఱ్ఱ నరేంద్రుడు, అతని భార్య కామసాని. ఈమె కాకతీయ నాల్గవ గుండరాజు సోదరిగా చరిత్రకారులు శ్రీ పి.వి.పరబ్రహ్మశాస్త్రి, శ్రీ బి.ఎన్.శాస్త్రిగారు నిర్ధారిస్తున్నారు. ఈమె తన భర్త ఎఱ్ఱ నరేంద్రుడు చాళుక్యరాజు ఆజ్ఞను పాలించి తన అన్నను సంహరించిన అంశానికి చాలా బాధపడింది. పిల్లవాడైన తన మేనల్లుడు దిక్పూరితవాడయ్యాడు. అంతేకాక తన పుట్టింటి వంశం అంతరించిపోతుంది. ఆ వేదనతోనే పిల్లవాడికి సహాయపడవలనే కాంక్షతో తన భర్తతో కలిసి పల్లవరాయని నియోగానికి వెళ్ళి అతని ద్వారా చక్రవర్తిని సందర్శించింది. చాళుక్యచక్రవర్తికి దంపతులిద్దరూ పరిస్థితిని వివరించినారు. ఎఱ్ఱనరేంద్రుని స్వామి భక్తి తెలిసిన చక్రవర్తి వారికి సహాయం చేసెను. గరుడ

కాకతీయ రాజ్యం సామ్రాజ్యంగా రూపు దిద్దుకునే దిశలో ఒక గొప్ప సామ్రాజ్యంగా వెలుగుండడానికి పునాది విరియాల వంశానికి చెందిన ఎఱ్ఱ నరేంద్రుడు, అతని భార్య కామసాని. ఈమె కాకతీయ నాల్గవ గుండరాజు సోదరిగా చరిత్రకారులు శ్రీ పి.వి.పరబ్రహ్మశాస్త్రి, శ్రీ బి.ఎన్.శాస్త్రిగారు నిర్ధారిస్తున్నారు.

బేతరాజుకు అనుమకొండ విషయాధిపత్యం ఇప్పించడంలో భార్యాభర్తలిరువురు చేసిన కృషి భావి కాకతీయ సామ్రాజ్య నిర్మాణానికి పునాదులు వేసిందని చెప్పవచ్చు.

చాళుక్య కుమార సోమేశ్వరుని కాలం, విరియాల బేతన కుమారుడైన మల్ల సమకాలీనంగా ఉన్నాడు. ఈ మల్ల గుముడూరులో కట్టించిన మల్లేశ్వరాలయానికే చాళుక్య కుమార సోమేశ్వరుడు గ్రామాన్ని దానమిచ్చినట్లు స్పష్టమైంది. కాబట్టి ఈ శాసనం వేయించినది మల్ల అని అర్థం చేసుకోవాలి.

ఇక ఈ శాసనం కామసాని గూడూరు శాసనంగానే ప్రసిద్ధి చెందింది. శాసనం కామసాని వేయించిందని చెప్తున్నారు. అసలు శాసనాన్ని గమనిస్తే ప్రస్తుత కాలంలో ఉండి పూర్వ విషయాలను పునశ్చరణ చేసుకోవడం కనిపిస్తుంది. విరియాల కామసాని మల్లనికి తాత తల్లి అవుతుంది. అంటే కామసాని తరువాత మూడవ తరంవాడు మల్లడు. శాసనకాలం క్రీ.శ. 1124. కామసాని సహకరించిన గరుడ బేతరాజు కాలం క్రీ.శ. 992 - 1052. ఒకవేళ కామసాని ఈ శాసనం వేయించి ఉంటే తన తరువాత జరిగిన సంఘటనలకు సంబంధించిన అంశాలు శాసనంలో చెప్పలేదు కదా.

అంతర్గత శత్రువుల ధాటిని ఎదుర్కొని బయటి శత్రువులను జయించిన ఘనత రాణి రుద్రమ దేవిది. రాజ్యవిస్తరణలో భాగంగా శత్రురాజులపై విజయం ఒక మార్గమైతే వారితో వివాహ సంబంధాలు కలుపుకొని పరస్పర సహకారంతో సత్సంబంధాలను సమర్థవంతంగా నిర్వహించి నారు.

ఆర్థికపరమైన అంశాలు

కాకతీయ ప్రభువులు తమ రాజ్య విస్తరణకు పరిపాలనకు ఎంత ప్రాధాన్యం ఇచ్చినారో ఆర్థికంగా రాజ్య పటిష్ఠతకు వ్యవసాయం, వర్తక వ్యాపారాలకు అంతే ప్రాధాన్యం ఇచ్చినారు. ఆర్థిక పుష్టి ఉంటేనే రాజ్య వ్యవహారం, యుద్ధ సమయాల్లో కావలసిన సామగ్రి అన్నీ సమకూరుతాయి. ఆ ఉద్దేశంతోనే వారు వ్యవసాయానికి పెద్ద పీట వేసినారు. అందుకు ముఖ్య ఆధారం నీరు. ఆ నీటి వసతుల రూపకల్పనకు కొన్ని వందల చెరువులు త్రవ్వించినారు. కొత్తగా నిర్మించినారు. అనేక కుంటలు, చిన్న చెరువులు, పెద్ద చెరువులు, సాగరాలు, సముద్రాలు ఈవిధంగా అవసారాన్ని బట్టి, ఆదాయాన్ని బట్టి వ్యవసాయసంబంధంగా వీటిని నిర్మించినారు. మొదటి ప్రోలారాలజు కాలంలో కేసరి సముద్రం, రెండవ బేతరాజు కాలంలో సెట్టికెరు అనే చెరువును త్రవ్వించినారు. బేతరాజు వరుణ ప్రతిష్ఠ కూడ చేసినట్లు తెలుస్తుంది. రుద్రదేవుడు పెద్ద తటాకాన్ని త్రవ్వించాడు. ఇక గణపతి దేవుని కాలంలో అనేక ప్రాంతాల్లో నెల్లూరు, ఏలూరు, గోదావరి తీరంలోని గణపురం, వరంగల్లు నగరానికి నైరుతి దిశలో ఉన్న గణపురం ప్రాంతాల్లో అనేక చెరువులు త్రవ్వించినాడు. వాటి విస్తీర్ణాన్ని బట్టి అవి సముద్రాలుగా

కాకతీయుల సామంతులు ఎక్కువగా తెలంగాణ ప్రాంతంలో నవ్వు సంతానాలలో ఒకటిగా భావించి చెరువులను తమ ప్రభువుల కన్న మిన్నగా త్రవ్వించినారు. చౌండ సముద్రం, బాచ సముద్రం, గణప సముద్రం, కుప్ప సముద్రం, సబ్బ సముద్రం, నామ సముద్రం, ఎఱ్ఱ సముద్రం వంటికి మల్యాల, రేచర్లరెడ్డి వంశాల వారు నిర్మించినారు.

పిలువబడ్డాయి. రేచర్లరుద్రుడు పాకాల చెరువును నిర్మించినాడు.

కాకతీయుల సామంతులు ఎక్కువగా తెలంగాణ ప్రాంతంలో నవ్వు సంతానాలలో ఒకటిగా భావించి చెరువులను తమ ప్రభువుల కన్న మిన్నగా త్రవ్వించినారు. చౌండ సముద్రం, బాచ సముద్రం, గణప సముద్రం, కుప్ప సముద్రం, సబ్బ సముద్రం, నామ సముద్రం, ఎఱ్ఱ సముద్రం వంటికి మల్యాల, రేచర్లరెడ్డి వంశాల వారు నిర్మించినారు. అదేవిధంగా పెద్ద చెరువుల నుండి వ్యవసాయ భూములకు ప్రజల అవసరం దృష్ట్యా నీరు పారించడానికి కాలువలు త్రవ్వించేవారు. అట్లా అనేక కాలువల పేర్లు మనకు శాసనాల్లో కనిపిస్తున్నాయి. కుప్పమాంబ కాలువు, పోరెడ్డి కాలువ, దాడ్ల కాలువ వంటివి.

కాకతీయ సామంతులై రేచర్ల పద్మనాయకులు రాచకొండ కేంద్రంగా పరిపాలించినారు. ఆ వంశానికి చెందిన రావు మాధవుని భార్య రాణి నాగాంబిక. ఈమె దేవలమ్మ నాగారంలో తన పేరుమీద నాగసముద్రం అనే బృహత్ తటాకాన్ని త్రవ్వించి శాసనం వేయించింది.

నాగాంబిక ప్రజల సంక్షేమార్థం, వ్యవసాయాది కార్యకలాపాల కొరకు అతి పెద్ద చెరువును త్రవ్వించింది. ఈ బృహత్తటాకానికి సంబంధించిన వర్ణన శాసనంలో ఉంది. శ్రీరాజశైల (రాచకొండ) సమీపంలో నాగసముద్రమనే తటాకం ఉంది. దీన్ని నాగాంబిక త్రవించింది కాబట్టి నాగసముద్రంగా పిలువడింది.

ఈ చెరువు సారవంతమైన, లోతైన నీటిని కలిగి ఉంది. రఘుపతి ప్రేరణతో నిర్మించబడిన ఈ సముద్రం ఓడలతో కూడి ఉంది. నాగాంబిక చేత నిర్మించబడిన ఈ నాగసముద్రానికి కొత్తగా సేతువు నిర్మించబడింది. భూమిలో నాగాంబిక చేత

ప్రతిష్ఠితమైన ఈ చెరువులోని నీళ్ళు చాలా మధురంగా ఉండేవట.

ఈ సముద్రాన్ని చూసి నాగకాంతలు మిక్కిలి అభినందిస్తున్నారు. ఎందుకంటే అందులోని ఓడల్లో వివారిస్తూ సముద్రపు సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదిస్తున్నారు. ఇంకా చేపలు, తాబేళ్ళు కూడా స్వచ్ఛమైన ఆ నీటిలో స్వేచ్ఛగా, ఏ ఉపద్రవాలు లేకుండా సంచరిస్తున్నాయట. అంతే కాదు నిత్యం మానవ కన్యలు కూడా ఈ చెరువును చూసి సంతోసిస్తున్నారు.

అడవి ఎంత దట్టంగా ఉంటుందో ఈ సముద్రంలో కలువలు, కమలాలు అంత దట్టంగా ఉన్నాయట. వాటిని చూసి కలహంసలు క్రీడించడానికి అనుకూలంగా శోభాయమానంగా ఉండటం.

వర్తక, వాణిజ్యాలు, పన్నులు

ఏ వస్తువైనా మారకాన్ని బట్టి దాని విలువ ఉంటుంది. వాటిని పన్నుల రూపంలో వెల కట్టేవారు. కొన్న వస్తువుకు, అమ్మిన వస్తువుకు పన్నులను చెల్లించాలి. ఆ పన్నులు ధనరూపంలో, ధాన్యరూపంలో

పసూలు చేసేవారు. భూమిశిస్తును సాధారణంగా అరి అని పిలుస్తారు. వర్తక వ్యాపారాల మీద వేసే పన్నులను సుంకం అని అనేవారు. వస్తువులను అమ్ముడానికి సంతలు, అంగడులు ఉండేవి. వాటి మీద కూడా పన్నులు చెల్లించాల్సి ఉండేది. ఉప్పు, పప్పుధాన్యాలు, సుగంధ ద్రవ్యాలు, సన్నని నూలు వస్త్రాలు, తమల పాకులు, పోకలు, అన్ని రకాల పన్నులు బండికి ఇంత, వీసానికి ఇంత అని ఆయా కాలంలో వాటి ధరలను బట్టి నిర్ణయాలు చేయబడేవి. రాజ్యాంతర్గతంగానే కాకుండా విదేశీ వ్యాపారం కూడా కాకతీయుల కాలంలో విస్తృతంగా జరిగింది. అందుకు నిదర్శనం మోటుపల్లి శాసనం. ఈ శాసనం గణపతి దేవుని కాలంలో వేయించబడింది. మోటుపల్లి రేవు అభయ శాసనం వర్తకులకు భరోసా ఇచ్చి వారు కాకతీయ సామ్రాజ్యంలో వర్తక వ్యాపారాలు చాలా స్వేచ్ఛగా చేసుకునే అవకాశం కల్పించింది.

కాకతి గణపతిదేవ చక్రవర్తి కాలంలో వేయించబడిన శాసనం సర్వధారి సంవత్సరం శ్రావణశుద్ధ పంచమి = క్రీ.శ. 1228 జులై 17.

వరంగల్లు కోటలో ఉన్న ఈ శాసనం హనుమకొండ శాసనంగా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఈ శాసనం ముఖ్యంగా దేశీయ, విదేశీయ వర్తకులు శ్రీ వీరభద్రేశ్వర స్వామి అంగరంగ భోగాలకు తమ వ్యాపార వస్తువులను అమ్మిన దాంట్లో కొంత భాగాన్ని ఇస్తూ వాటి వివరాలను తెలియజేసే శాసనం. ఇది పూర్తిగా వ్యాపార సంబంధమైన శాసనంగా పేర్కొనవచ్చు.

ఆధునిక కాలంలో షాపింగ్ మాల్స్ లో ఏవిధంగా అయితే అన్ని రకాల వస్తువులు ఒకే దగ్గర ఉంటున్నాయో అదేవిధంగా కాకతీయుల కాలంలో అన్నిరకాల వస్తువులు ఒక ప్రాంతంలో క్రయ, విక్రయం జరిగేవి. మరియు అంటే మార్కెట్ అని అనేవారని, అన్నిరకాల వస్తువులు లభించే మార్కెట్ లు ఉండడం వల్ల అది మరియువాడ - మట్టెవాడగా పిలవబడిందని పి.వి.పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారి అభిప్రాయం.

ఈ మరియువాడలో అనేక రకాల వస్తువులు లభించేవి. వాటిని అమ్ముకునే స్వదేశీ, విదేశీ వ్యాపారులు వీరభద్రేశ్వరునికి ఇవ్వవలసిన మొత్తం ఆయా వస్తువులను బట్టి నిర్ణయించినారు.

చీర మరియు అంటే చీరలు అమ్మే మార్కెట్ లో చీరలు అమ్ముగా వచ్చిన సొమ్ములో ప్రతి మాడకు ఒక వీస చెల్లించాలని ఉంది. నీలిమందు అమ్మేచోట మాడకు రెండు వీసాలు, పోకమరియ (మార్కెట్)లో స్వదేశీ, విదేశీ బేహారులు (వ్యాపారులు), నకరంవారు (వర్తక సంఘంవారు) లక్షకు పాతిక (1/4) పోకలు ఇవ్వడానికి నిర్ణయించారు.

ధాన్యపు మార్కెట్ అంటే ధాన్యాలు లభించేదగ్గర స్వదేశీ, విదేశీ బేహారులు ఇచ్చిన ఆదాయం నువ్వులు, గోధుమలు, పెసలు, వడ్లు,

జోన్నలు మొదలైన వాటికి ప్రతి బండికి మానెడు, నూనె, నెయ్యిలందు బండికి మానెడు, స్వదేశీ, విదేశీ ఉప్పు వ్యాపారులు ఉప్పు మార్కెట్ లో ఒక బండికి ఒక మానెడు, నూనె వ్యాపారులు ఇచ్చిన ఆదాయం ప్రతిరోజు బూఱ, మట్టెవాడలోని అశేష నకరంవారు ఘడియారానకు (గడియారం నిర్వహించడానికి) ప్రతి బండికి పాతిక (1/4) బియ్యం ఇవ్వాలని సూచన చేయడం జరిగింది. ప్రతిరోజు స్వామి ఉపహారానికి సంతనకరంలోని ప్రతి షాపులో అమ్మే బియ్యంలో బుఱెడు.

వెదురు మొదలైన గంధ్య భండాలలో మాడలో పాతిక(1/4) ఆవాలు, మిరియాలు, తేనె, కాసుగ నూనె మొదలైన కొల భండాలలో మాడకు పాతిక, తగరంవారు, మూసఱవారు (లోహాలను కరిగించేవారు) ఇచ్చిన ఆదాయం సీసం, రాగి మొదలైన లోహాల్లో తులానికి 1 పలమెడు (రెండు కర్ణములు), ఉభయ నానా దేశీ (స్వదేశీ, విదేశీ) వారు చందనం 1 తులానికి 1 పలమెడు, కర్పూరం వీసెకు రెండ చిన్నాలు, జవ్వాది 1 మాడకు పెరుక (1/8), కస్తూరి నూరు విణ్ణాలకు రెండు సిన్నాలు, పట్టు నూలునందు ప్రతి తులానికి 1 చిన్నము, చవరాలు (సవరము) తులానికి 1 చిన్నము, మంజిష్ట మాడకు అరవీస, దంతము, దాసూరి పట్టు, పచ్చపట్టులందు పాతిక (1/4), పగడమునందు 1 వీసకు 1 చిన్నము, ముత్యము, రుద్రాక్ష, గాజు మొదలైన మణి భండాలలో వాటికి మాడకు వీసము ఇచ్చునట్లు ఉంది.

ఉభయ నానాదేశీవారు పసుపు, ఉల్లి, అల్లం, కంద, పెండలం (ఒకరకమైన దుంప) వంటివాటిలో మాడకు రెండు వీసాలు, నూలు వస్త్రాల్లో పాతిక (1/4), ప్రతి వంద మంచాలకు 1 చిన్నము, 100 పసుపు పెట్టలకు 1 చినముగా నిర్ణయించి చెల్లించడం జరిగేది.

పై అంశాలన్నీ గమనిస్తే మనం నిత్యం వాడుకునే ఆహార పదార్థాలతో పాటు సౌందర్య సాధనాలు, చలి నుండి కాపాడే నూలు వస్త్రాలు కూడా చాలానే వాడుకలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. అంతే కాక సమయసూచిని తెలిపే గడియారం ఉండేదాన్ని, అది సక్రమంగా నడవడానికి, దాన్ని నిర్వహించడానికి కూడా కొంత పైకం చెల్లించేవారని తెలుస్తుంది.

వ్యాపారులు తమ స్వస్థానాలను విడిచి అన్యప్రాంతాలకు వెళ్లినపుడు ఇటువంటి పన్నులు చెల్లించడం తప్పదు, అదే సమయంలో వారికి తగిన సౌకర్యాలు కల్పించడం కూడా ఆయా ప్రాంతాల రాజులపై ఉంటుంది. పరస్పర సహకారంతో వ్యాపారాన్ని వృద్ధి చేసుకునే అవకాశం కాకతీయ రాజులు కల్పించినట్లు ఈ శాసనం వల్ల తెలుస్తుంది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

- డా॥ బిన్నూరి మనోహరి

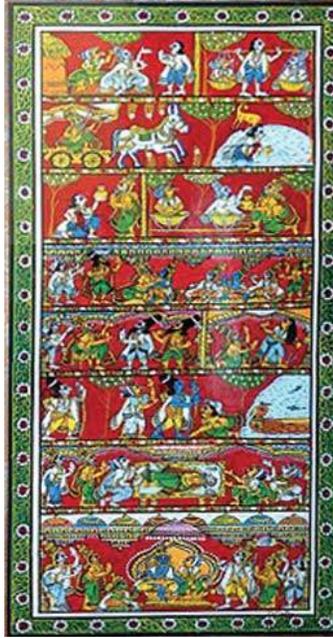
m : 9347971177

e : editormusi@gmail.com

సంస్కృతీ వాహకులు గుర్రపు పటం కథ కళాకారులు

సంస్కృతీ, సంప్రదాయాలకు ప్రతీరూపం తెలంగాణ రాష్ట్రం. ఆచార వ్యవహారాలను, సంప్రదాయాలను ఒక తరం నుంచి మరొక తరానికి అందించడంలో అనాది నుంచి తెలంగాణ ప్రజలు ప్రధాన భూమిక పోషిస్తున్నారు. పరిస్థితులకు అనుగుణంగా కొన్ని మార్పులు, చేర్పులతో, నూతన ధోరణులు అవలంబిస్తూ వస్తున్న జానపద విజ్ఞానంలో సంస్కృతీవాహకులుగా ఉన్నారనడంలో ఎలాంటి అతిశయోక్తి లేదు. ఇదే క్రమంలో మొదటి నుంచి తెలంగాణ జానపద కళారూపాలకు పెట్టింది పేరు. కళలను ప్రోత్సహించడంలోను, ఆదరించడంలోను తెలంగాణ ప్రజలకు ఉన్న నిబద్ధత మరెవరికీ ఉండదు. ఐతే మారుతున్న పరిస్థితుల ప్రభావమో, ప్రజల ఆదరణ లోపమో తెలవదు కాని, కొందరు సాంప్రదాయ లేదా వృత్తి కళాకారులు తమ కళా ప్రదర్శనలకు దూరమవుతున్నారు. దీంతో అతి ప్రాచీనమైన సంప్రదాయ, జానపద కళారూపాలు ఎన్నో అంతరించి పోయాయి. మరికొన్ని అంతరించి పోయే దశలో ఉన్నాయి. అలాంటి జానపద వృత్తి కళారూపాల్లో 'గుర్రపు పటం కథ'ను ప్రధానంగా పేర్కొనవచ్చు.

గుర్రపు పటం కథను ప్రదర్శించే కళాకారులు గుర్రపువాళ్లు లేదా గుర్రపు మల్లన్నలు. వీరినే గుర్రపోల్లు అని, గుర్రపు మల్లయ్యలు అని కూడా అంటారు. మాలలకు (మన్నెపు) ఆశ్రితులు. మాల వారికి సంబంధించిన 'మాల చెన్నయ' పురాణాన్ని పటం ఆధారంగా ప్రదర్శిస్తారు. ఈ బృందాల కలాకారులే రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రాంతాలకు వెళ్లి హక్కుగా వస్తున్న మిరాశి గ్రామాల్లో కథా ప్రదర్శనలు చేస్తూ తమ ధాతృ కులాన్ని సంతోష పరుస్తుంటారు తెలంగాణలోని పూర్వపు వరంగల్, కరీంనగర్, మెదక్ జిల్లాల్లో మాత్రమే గుర్రపువాళ్ల ఉనికి ఉంది. పూర్వపు రోజుల్లో వందల సంఖ్యలో ఉన్న వీరి జనాభా ఈ రోజు చాలా తక్కువగా ఉంది. ముఖ్యంగా పటం కథను ప్రదర్శించే కళాకారులు సైతం ఇతర వృత్తులను చేపడుతుండటంతో రోజురోజుకు కళాకారుల సంఖ్య తగ్గుతూ ఉంది. ఐతే ప్రస్తుతం ఈ గుర్రపు కళాకారుల సంఖ్య వేళ్ల మీద లెక్క పెట్టేంత మందే ఉండటం బాధాకరం. జిల్లాకు ఒకరిద్దరు కళాకారులు మాత్రమే ఉండటంతో కథా ప్రదర్శనలో ఇతర కళాకారుల సహకారం తీసుకుంటూ తమ

కళామయ జీవితానికి గౌరవాన్ని ఆపాదిస్తున్నారు.

కట్టడి లేదా త్యాగం లేదా మిరాశి ఉన్న గ్రామాలలోని మాల కులస్థుల వద్దకు రెండు లేదా మూడు లేదా ఐదేండ్లకొకసారి వెళ్తారు. కులం మరియు కులపెద్ద నిర్ణయం మేరకు ప్రదర్శనలు ఇచ్చి త్యాగం మరియు ప్రదర్శనా ప్రతిఫలాన్ని వసూలు చేస్తారు. ఒకవేళ ప్రదర్శనలు లేకపోతే కేవలం త్యాగం మాత్రమే వసూలు చేసుకొని, ఇంకొక కట్టడి ఉన్న గ్రామానికి వెళ్తారు. కథా ప్రదర్శనలు లేకున్నా కూడా సంబంధిత కులంవారు త్యాగం ఇవ్వవలసిందే. ఒకవేళ కులపెద్ద నిర్ణయం మేరకు ప్రదర్శనలు ఉంటే త్యాగంతో పాటు అదనంగా కొంత మొత్తాన్ని (డబ్బు లేదా ధాన్యం) చెల్లించవలసి ఉంటుంది. పూర్వం ఒక్కొక్క ఊరిలో త్యాగం క్రింద బేడ, పావుల లేదా ముబ్బెడ (36పైసలు), సోలేడు (ధాన్యం) బత్తెం ఉండేది. ఆ తర్వాత రూపాయి లేదా రెండు రూపాయలు, సోలేడు తవ్వెడు బత్తెం ఇచ్చేది. ప్రస్తుతం ఆయా గ్రామాలలోని మాలవారి కుటుంబాల సంఖ్యను బట్టి పదివేలరూపాయల నుంచి ఇరువై, ముప్పై, నలభై వేల రూపాయల వరకు త్యాగంగా వసూలు చేస్తున్నారు. ఇదే క్రమంలో ప్రదర్శనలు లేదా త్యాగం వసూలు అయ్యే వరకు మాల కులస్థులే వీరికి భోజన సదుపాయం ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ రోజుల్లో మాత్రం కళాకారుల కుటుంబాలకు సరిపోను వంటసామాగ్రి అందిస్తే వారే వండుకొని తింటున్నారు.

గుర్రపు వాళ్ల ఆవిర్భావ చరిత్ర :

గుర్రపువాళ్లు ప్రదర్శించే మాలచెన్నయ్య పురాణంలోనే మాలవారు, గుర్రపువారి పుట్టుక లేదా ఆవిర్భావం గురించిన చరిత్ర ఉంటుంది. నిజానికి గుర్రపువాళ్లు, మాలవారు ఒకే తల్లిదండ్రులకు జన్మించారు. అనుకోని పరిస్థితుల్లో విడిపోయి గుర్రపువాళ్ళు మాలవారికి ఆశ్రితులుగా మారుతారు. మాల చెన్నయ పురాణం ప్రకారం శివకంఠమాల, శర్లమహాదేవి భార్యభర్తలు. వీరికి ఐదుగురు మగ సంతానం. వీరి పేర్లు చెన్నమల్లు, మాల, మాష్టి, పంబాల, యలమదొర. పెద్దకొడుకు చెన్నమల్లు, అందరూ పెరిగి

పెద్దవారవుతారు. నడిపివాడు పెండ్లి చేసుకుంటానంటాడు. పెండ్లికి గుర్రం అవసరం వస్తుంది. గుర్రాన్ని పెద్దవాడైన చెన్నమల్లు శ్రీరాములవారి వద్దకు వెళ్లి తీసుకువస్తాడు. గుర్రంపై పెండ్లి కొడుకును ఊరేగిస్తారు. అనంతరం చెన్నమల్లు గుర్రాన్ని తిరిగి అప్పగించేందుకు వెళ్తాడు. చెన్నమల్లు గుర్రం ఇచ్చిన శ్రీరాముని వద్దకు వెళ్ళగానే కొన్ని పనులు చేయమని పురమాయిస్తాడు. చెన్నమల్లుకి ఏలెతనం, తహసీలు (రకం/పన్ను/శిస్తు) వసూలు చేసే పని అప్పగిస్తాడు. తహసీలు వసూలు చేసే సరికి కొంచెం ఆలస్యం అవుతుంది. ఈ ఆలస్యంలో తమ్ముని పెండ్లి విందుకు సరియైన సమయంలో చెన్నమల్లు హాజరు కాలేకపోతాడు. భోజనాల సమయం కావడం, అందరికీ ఆకలి కావడంతో, తట్టుకోలేక తల్లిదండ్రులు, అన్నదమ్ములు కలిసి పెద్దవాడు చెన్నమల్లు కోసం కొంత భోజనం వారకు (ప్రక్కకు) పెడతారు. కన్నమా ఇస్తారులో ఐదాకులు, ఐదుపోగులు, ఐదుపోలు ముంతలను అనుగుంజ దగ్గర పెట్టి వారకు పెట్టిన అన్నం కూడా అక్కడనే పెడతారు. అందరు భోజనం చేయగానే చెన్నమల్లు వస్తాడు. అదే సమయంలో ఒక తమ్ముడు పెద్దన్నను పిలిచి వారకు పెట్టిన అన్నం తినమని అంటాడు.

పెద్దవాడు సదరు పెట్టిన అన్నం తింటాను కాని, వారకు పెట్టిన అన్నం తినను అని జవాబిస్తాడు. నాకు వారకు అన్నం ఎందుకు పెట్టారు? నా తప్పు ఏంటిదో చెపితే కాని నేను తినను అని భీష్మించుక కూర్చుంటాడు. దానికి తల్లిదండ్రులు, తమ్ములు ఏ విధమైన సమాధానం చెప్పకుండా, మేము నీకు సమాధానం చెప్పలేం, దానికి దేవతలే సమాధానం చెబుతారని బదులు చెబుతారు. శివుడు, బ్రహ్మ, విష్ణు, వినాయకుడు, వీరభద్రుడు, మునీశ్వరుడు, దండివాహన, వాల్మీకి, వశిష్టుడు అందరూ సమావేశమైన మందిరం వద్దకు అన్నదమ్ములు, తల్లిదండ్రులు బంధువులు, వెళ్తారు. నేరుగా శంకరుని వద్దకు వెళ్లి జరిగిన విషయమంతా చెబుతారు. అనంతరం తన తప్పు ఏమిటి? తనకు అన్నం వారకు ఎందుకు పెట్టినారో చెప్పమని శివుడిని చెన్నమల్లు అడుగుతాడు. నారదుడు కల్పించుకొని మీకు 'అడితివాడు' పుట్టిందా? అని అడుగుతాడు. నేను ముష్టి బిచ్చమెత్తుకొని నూరుమందికి పెడుతున్నాను కాని, వారకు పదార్థం పెట్టినవాడు ఇంతవరకు పుట్టలేదని చెప్పినాడు. అందరితో సమానంగా అతనికి అన్నం పెట్టకుండా వారకు ఎప్పుడైతే పెట్టినావో అప్పుడే అతడు నీకు అడ్డివాడైనాడు. గుర్రం కోసం వెలివేయబడి అడ్డివాడు కావడం వల్ల నాటి నుండి చెన్నమల్లు 'గుర్రపు మల్లన్నగా' మారివాడు. అప్పటి నుండి గుర్రపు మల్లన్నగా మన్నెపువాళ్లను (మాల) ఆశ్రయించి బతుకుతున్నాడు. అతనికి మన్నెపోల్లు అన్నం పెట్టి తల్లిదండ్రులైనారు. తినేవాడు కొడుకైనాడు. ఎప్పుడైతే చెన్నమల్లునికి గుర్రపు మల్లన్న అని శివుడు నామకరణం చేశాడో ఆ రోజు నుంచి మాలవారికి

అడితివాడుగా (అశ్రితుడు) జీవిస్తున్నాడు. ఈ విధంగా గుర్రపు మల్లన్న, గుర్రపువానిగా మారి మాలవారికి కథలు చెబుతూ ఆశ్రితుడుగా జీవిస్తున్నాడు.

ప్రదర్శనలు :

మాలవారికి ఆశ్రితులైన గుర్రపువాళ్లు 'మాల చెన్నయ్య' పురాణం ప్రార్థిస్తాడు. పూర్వం ఈ పురాణాన్ని పుక్కిటి పురాణంగా వివరించేది. ఆ తరువాత కథాగాన రూపంలో ప్రదర్శించారు. సమాజంలోను, ప్రేక్షకుల అభిరుచిలోను వస్తున్న మార్పులను దృష్టిలో పెట్టుకొని కళాకారులు తమ ప్రదర్శనను పటం రూపంలో ప్రదర్శించడం ప్రారంభించారు. ప్రస్తుతం పటం ఆధారంగా ప్రదర్శిస్తున్నా, ప్రేక్షకుల్ని మరింత ఆకట్టుకునేందుకు కథకనుగుణంగా పాత్రలు ధరిస్తూ యక్షగానం మరియు పటం ఆధారిత కథాగాన శైలిలో ప్రదర్శిస్తున్నారు.

గుర్రపు వాళ్లు ప్రధానంగా మాలచెన్నయ్య కథ లేదా భస్మ యోగం కథను ప్రదర్శిస్తారు. భస్మయోగాన్నే 'బసవపురాణం' అంటారు. పటం ఆధారంగా యక్షగాన, కథాగాన శైలిలో నాలుగురోజులు కథ ప్రదర్శించి, ఐదవరోజు భేతాళపూజ మరియు బలి కార్యక్రమం నిర్వహిస్తారు. మాలచెన్నయ్య పురాణంలో 1. శక్తి విలాసం(శక్తి పురాణం), 2. భేతాళ పురాణం లేదా బసవయోగం, 3. విరాట పురాణం 4. చర్ల మహాదేవి పరిణయం, 5. భేతాళకథను ప్రదర్శిస్తారు. ఒక్కొక్కరోజు ఒక్కొక్క కథ ప్రదర్శించి, చివరిరోజైన ఐదవరోజు భేతాళ కథ చెప్పి ఆ తరువాత యాటను కోసి బలి చల్లుతారు. కాగా ప్రస్తుతం ప్రదర్శనలను నాలుగు రోజులకు కుదించి మూడవరోజు చెప్పే విరాట పురాణంను రెండవరోజు భేతాళ కథతో పాటు ప్రదర్శించి నాలుగవ రోజే కథలు ముగిస్తున్నా.

మాల కుల పెద్ద ఇంటి ముందుగాని, వారి వాడలోని విశాలమైన ప్రదేశంలోగాని, నాలుగు వీధుల కూడలిలోగాని స్టేజి ఏర్పాటుచేసుకొని కథ ప్రదర్శిస్తారు. కథా ప్రారంభంలో పటంపై ఉన్న భేతాళుని బొమ్మ కనిపించేలా స్టేజికి వేలాడదీసి భేతాళ పూజ చేసి ప్రారంభిస్తారు. కథ చెప్పేందుకు ఐదు లేదా ఏడు మంది కథకులు ఉంటారు. ప్రధాన కథకుడు కథ చెబుతుంటే ఇద్దరు సహాయకులుగా ఉంటూ మద్దెల లేదా తబలా వాయిస్తూ ఉంటారు. ఐతే యక్షగాన శైలిలో ప్రదర్శిస్తున్నందున ప్రధాన కథకునితో పాటు ఇద్దరు సహాయకులు పాత్రోచితమైన వేషధారణతో ఉంటారు. మరొకరు జోకర్ లేదా బఘాన్ పాత్ర ధరించగా, హాస్యోన్మయం, మద్దెల/తబలా, తాళాలు వాయిచే వారు వేరుగా ఉంటారు. ఒక్కొక్కసారి కళాకారులు

తక్కువ పడితే పాత్రధారులే వాయిస్తూ కథలో నిమగ్నమవుతారు.

ఆదిశక్తి, గణపతిదేవులను ప్రార్థించి కథను ప్రారంభిస్తారు. ప్రదర్శనలో భాగంగా కథను ప్రారంభించే సందర్భంలో వీరభద్రుడు, భేతాళుడు జన్మించినపుడు, చర్లమహాదేవి పెళ్లి జరిగినపుడు కొబ్బరికాయ కొడతారు. శివపార్వతుల కళ్యాణం జరిగినపుడు నిజమైన కల్యాణం మాదిరిగా జరుపుతారు. కొత్తవీర, రవిక, ధోవతి తీసుకవస్తారు. వధూవరుల పేరిట కట్నాలు చదివిస్తారు, మంగళహారతి పాటలు పాడుతారు, అక్షింతలు చల్లుతారు. భేతాళుడు, కళ్యాణరాజుకు జరిగే యుద్ధ సమయంలో భేతాళరాజు మరణించినపుడు బలికత్తి వద్ద యాటను కోస్తారు. కథలో భాగంగా ముఖ్యమైన ఘట్టాలు వచ్చినపుడు మరియు చివరలో మంగళహారతి పట్టినపుడు కూడా ప్రేక్షకులు కట్నాలు చదివిస్తారు.

ఆదిశక్తిపూజ :

మాల కులస్తులు సుఖ సంతోషాలను, ఆయురారోగ్యాలతో కలకాలం జీవించాలని ఆకాంక్షిస్తూ నాలుగవరోజు భేతాళుడు కథ కొంత చెప్పి యాటను కోసి బలి చల్లుతారు. ఇది కేవలం మాలవాడలో, వారి ఇళ్ల మీదనే చల్లుతారు. బలి చల్లేరోజు మాలవారు తమ ఇళ్లను శుభ్రంగా అలికి, ముగ్గులు వేసుకుంటారు. పోచమ్మ పండుగ చేసినట్లుగానే చేస్తారు. పెద్దమాల భార్య నివాళి చేస్తే, మిగతా వారందరు నివాళి, కంకణాలు, పసుపు, కుంకుమ, కొబ్బరికాయలు వంటి పూజాసామానుతో ఊర పోచమ్మ వద్దకు డప్పు చప్పుళ్లతో వచ్చి పూజలు జరుపుతారు. గ్రామదేవతలు ఎవరు ఉంటే వారికి పూజలు నిర్వహిస్తారు.

గ్రామంలోని గౌడ కులపెద్ద ఇంటి నుంచి ఘటం కుండ తీసుకవస్తారు. మాలవారందరు బోనం వండుతారు. ఇంటినుంచి డప్పుచప్పుళ్లతో గుంపుగా బోనాలతో బయలుదేరి ప్రదర్శనా వేదిక వద్దకు వస్తారు. వేదికపైన భేతాళుడి బొమ్మ ఉన్న పటం ముందు

ఘటం కుండను బోనాలకు ఒకదాని ప్రక్కన మారొకటి పెడతారు. ప్రతీబోనం నుంచి కొంత తీసి బడు పడులుగా నైవేద్యం పెడతారు. మాల కులపెద్ద ఘటం కుండలోని కల్లును భేతాళుని ముందు ఆరబోస్తాడు. ఆ తర్వాత కత్తికి మొక్కి యాటను కోస్తాడు. బలి గంపలో ఉన్న బియ్యం లేదా గటకలో వేపాకు, యాటకసరు, రక్తం, నిమ్మకాయలు వేసి కలుపుతారు. ఆదిశక్తి పూజ నిర్వహిస్తారు. బలి చల్లే గుర్రపు కళాకారుడు నోట యాట దొబ్బును పెట్టుకొని, మెడలో ప్రేగులు వేసుకొని బలిగంప/ చాటను నెత్తిన పెట్టుకొని గుంపుగా డప్పు చప్పుళ్లతో బయలుదేరుతారు. మాలవారి వాడలో ఇండ్లపైన పశువులకొట్టాలు, పశువులపైన బలి చల్లుతారు. ఆ తరువాత బలియాటను సమాన భాగాలుగా పంచుకొని వండుకొని తింటారు. ఈ విధంగా మాలల అభ్యున్నతిని ఆకాంక్షిస్తూ వారు సుఖసంతోషాల తోను, అష్టైశ్వర్యాలు, ఆయురారోగ్యాలతో ఉండాలని ఆకాంక్షిస్తూ, వారి చరిత్రను కూలంకషంగా వివరించడమే కాకుండా, చరిత్రలో మాలల ఔన్నత్యాన్ని వివరించే ఈ గుర్రపు వాళ్లు సంస్కృతీ వాహకులుగా నిలుస్తున్నారు. ఇంతటి ప్రతిభా పాటవాలను ఉన్న గుర్రపు కళాకారుల సంఖ్య రోజురోజుకు కనుమరుగవుతుంది. జానపద గిరిజన విజ్ఞాన పీఠం, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, వరంగల్లు అధ్యర్థంలో ఈ కళాకారులందరిని ఒకే వేదిక మీదికి తీసుకవచ్చి డాక్యుమెంటేషన్ చేయడానికి దాదాపు ఇరువై యేండ్లు పట్టింది. ఇంతటి అరుదైన గుర్రపు పటం కథను, కళాకారులను గుర్తించి కాపాడు కోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. దీనికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, భాషా సాంస్కృతికశాఖతో పాటు విశ్వవిద్యాలయాలు, స్వచ్ఛందసంస్థల తోడ్పాటు ఎంతైనా అవసరం ఉంది.

- డా॥ గడ్డం వెంకన్న

m : 9441305070

e: gaddamvenkanna@gmail.com

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

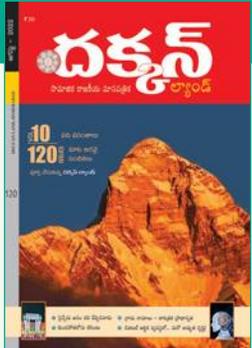
మన దక్కన్ ల్యాండ్ మానవత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

చరిత్ర మన పరిసరాలకు అంకితమైన రోజు

సెప్టెంబర్ 26న ప్రపంచ పర్యావరణ ఆరోగ్య దినోత్సవం

ఈ దినోత్సవాన్ని సెప్టెంబర్ 26, 2011న ఇంటర్నేషనల్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఎన్విరాన్మెంటల్ హెల్త్ (IFEH) స్థాపించింది. ప్రతి సంవత్సరం అదే తేదీన జరుపుకుంటారు.

ప్రపంచ పర్యావరణ ఆరోగ్య దినోత్సవం యొక్క 2022 థీమ్: స్థిరమైన అభివృద్ధి లక్ష్యాల అమలు కోసం పర్యావరణ ఆరోగ్య వ్యవస్థలను బలోపేతం చేయడం

ప్రపంచ పర్యావరణ ఆరోగ్య దినోత్సవం

గ్లోబల్ గోల్స్ అని కూడా పిలువబడే సస్టైన్యబుల్ డెవలప్మెంట్ గోల్స్ (SDGలు) 2015లో ఐక్యరాజ్యసమితి ద్వారా పేదరికాన్ని అంతం చేయడానికి, గ్రహాన్ని రక్షించడానికి మరియు 2030 నాటికి ప్రజలందరూ శాంతి మరియు శ్రేయస్సును అనుభవిస్తూ నిర్ధారించడానికి సార్వత్రిక పిలుపుగా స్వీకరించారు.

ఒక ప్రాంతంలోని చర్య ఇతరులలో ఫలితాలను ప్రభావితం చేస్తుందని మరియు అభివృద్ధి సామాజిక, ఆర్థిక మరియు పర్యావరణ సుస్థిరతను సమతుల్యం చేయాలని వారు గుర్తిస్తున్నారు. వాతావరణ మార్పులను ఎదుర్కొంటూ, మన మహాసముద్రాలు, అడవులను సంరక్షించడానికి కృషి చేస్తారు.

“2030 నాటికి ప్రజలందరికీ మరియు ప్రపంచానికి మెరుగైన మరియు మరింత స్థిరమైన భవిష్యత్తును సాధించడానికి ఒక బిల్లుప్రింట్.”

2011 నుండి, ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రతి సంవత్సరం సెప్టెంబర్ 26ని ప్రపంచ పర్యావరణ ఆరోగ్య దినోత్సవంగా పాటిస్తున్నారు. మన పర్యావరణం యొక్క ఆరోగ్యం గురించి అవగాహన పెంచే లక్ష్యంతో 44 సంవత్సరాల కంటే కంటే ఎక్కువ కాలం కంటే ఎన్విరాన్మెంటల్ హెల్త్ (IFEH) ద్వారా ఇది ఆ సంవత్సరం స్థాపించబడింది.

ప్రతి సంవత్సరం, ఈ సందర్భంగా ఒక ప్రత్యేక థీమ్తో గుర్తించబడుతుంది, ప్రస్తుత ఎడిషన్లో “ప్రపంచ పునరుద్ధరణలో ఆరోగ్యకరమైన కమ్యూనిటీల కోసం పర్యావరణ ఆరోగ్యానికి

ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం”. ఇక్కడ “గ్లోబల్ రికవరీ” అనేది కరోనావైరస్ వ్యాధి (కోవిడ్-19) యొక్క కొనసాగుతున్న మహమ్మారి నుండి వచ్చిన దానిని సూచిస్తుంది. మే 26, 2020న ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ విడుదల చేసిన “కోవిడ్-19 నుండి ఆరోగ్యకరమైన కోలుకోవడానికి మానిఫెస్టో” ఆధారంగా థీమ్ రూపొందించబడింది మరియు IFEH ప్రకారం, ఇది ఆరు కీలక ఆలోచనలపై ఆధారపడింది.

ప్రపంచ పర్యావరణ ఆరోగ్య దినోత్సవం, 2021కి ముందు మాట్లాడుతూ, IFEHకి నాయకత్వం వహిస్తున్న సునానా పైక్వావో, “పర్యావరణం, ఆరోగ్యం మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థ మధ్య సమగ్ర సంబంధం ఉందని ప్రపంచం అర్థం చేసుకోవడం అవసరం. అందువల్ల, పర్యావరణ ఆరోగ్య శ్రామిక శక్తి నుండి మరియు మా సంస్థ సహకారంతో అన్ని కమ్యూనిటీలకు దగ్గరగా ఆరోగ్యకరమైన మరియు ఆకుపచ్చ పునరుద్ధరణలో పెట్టుబడి పెట్టడం చాలా ముఖ్యం. మేము ఈ సంవత్సరం థీమ్ను ఈ విధంగా ఎంచుకున్నాము.

ఇంతలో, గత సంవత్సరం సెప్టెంబర్ 26 కోసం ట్యాగ్లైన్ “పర్యావరణ ఆరోగ్యం, వ్యాధి మహమ్మారి నివారణలో కీలకమైన ప్రజాఆరోగ్య జోక్యం.”

ఎప్పటిలాగే, ఈ సందర్భంగా ప్రపంచవ్యాప్తంగా వివిధ కార్యక్రమాలు జరుగుతాయి, పర్యావరణ సంస్థ జాతీయ ప్రభుత్వాలను దినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలని కోరింది. పర్యావరణ ఆరోగ్యం క్షీణించడానికి దోహదపడే కారకాలను గుర్తించడం మరియు తగ్గించడం అనేది వేడుకల వెనుక ఉన్న ప్రధాన అంశం.

లండన్లో ప్రధాన కార్యాలయం, IFEH 1986లో స్థాపించబడింది. దీని పని పర్యావరణ ఆరోగ్యంపై శాస్త్రీయ మరియు సాంకేతిక పరిశోధనపై దృష్టి సారించింది మరియు దాని గురించి ఆలోచనల మార్పిడిపై దృష్టి సారించింది.

- దక్కన్ న్యూస్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

న్యాయం జరిగినట్టు అన్వించాలి

ఈ మధ్య ఓ ఇద్దరు మిత్రులు ఛోన్ చేసి 'న్యాయమూర్తులు ఎలా వుండాలి' అని అడిగారు. ఓ మిత్రుడు నాతోపాటు తెలంగాణ రాష్ట్ర పబ్లిక్ సర్వీస్ కమీషన్ లో సభ్యుడిగా పనిచేశారు. మరో మిత్రుడు ఓ యూనివర్సిటీలో ప్రొఫెసర్ గా పనిచేస్తున్నాడు. తెలసీ ఈ ప్రశ్నను నన్ను అడుగుతున్నారని అన్వించింది. అయినా నాకు నేను తెలుసుకుందామని చేస్తున్న ప్రయత్నమే ఇది.

న్యాయమూర్తులు ఎలా వుండాలి అన్న ప్రశ్న చాలా సంవత్సరాల నుంచి చర్చలో వుంది. న్యాయమూర్తికి ఈ లక్షణాలు వుండాలని సోక్రటీస్ పేర్కొన్నారు. ఆయన మాటల్లో చెప్పాలంటే

ఓపికగా వినాలి
మర్యాదగా జవాబు చెప్పాలి
సులువుగా అర్థం చేసుకోవాలి
ప్రశాంతంగా తీర్పు చెప్పాలి

అయితే ఇవి న్యాయమూర్తి ఎలా వుండాలి? అన్న ప్రశ్నకు సమాధానం ఇవ్వవు. మన భారత రాజ్యాంగాన్ని మించిన పత్రం మరొకటి లేదు. ఈ ప్రశ్నకి రాజ్యాంగం సమాధానం చెబుతుంది. రాజ్యాంగానికి అదనంగా న్యాయ జీవితంలో విలువల గురించి (1999), అదే విధంగా న్యాయనడవడిన గురించి బెంగళూర్ సూత్రాలు (2002) వుండవచ్చు. వాటి గురించి చర్చించే ముందు భారత రాజ్యాంగం ఏమి చెబుతుందో ముందు చూద్దాం. న్యాయమూర్తులు రాజ్యాంగ స్ఫూర్తిని కలిగి వుండాలి. న్యాయం, స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం దేశ ప్రజలకి అందే విధంగా కృషి చేయాలి. ఈ లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడం కోసం న్యాయమూర్తులు చేసే ప్రమాణంలో సంగ్రహంగా చెప్పారు. హైకోర్టు సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తులు పదవీ బాధ్యతలు స్వీకరించే ముందు ప్రమాణ స్వీకారం చేస్తారు.

భగవంతుని ఎదుటగా కానీ అంతరాత్మ సాక్షిగా గానీ వాళ్లు ప్రమాణం చేస్తారు. అందులో ఈ అంశాలు వుంటాయి.

... అనే నేను భారత రాజ్యాంగం యెడల నిజమైన విశ్వాసాన్ని భక్తిని కలిగి వుంటానని

దేశ సార్వభౌమత్వాన్ని సమైక్యతని కాపాడతానని

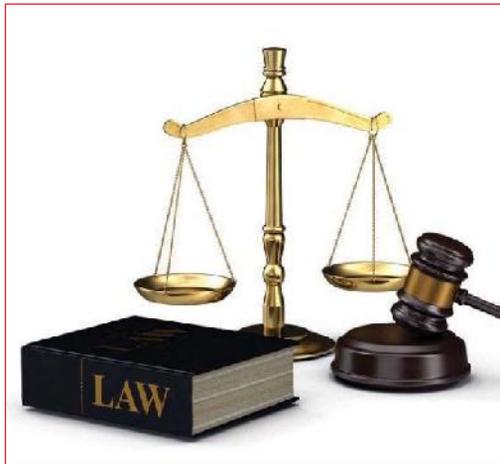
నిజంగా, విధేయంగా ఎటువంటి భయం గానీ పక్షపాతం గాని, స్వార్థచింతన లేకుండా, అత్యంత విశ్వాస పాత్రంగా, నా శక్తి మేరకు న్యాయంగా నా విధులను నిర్వర్తిస్తానని

రాజ్యాంగాన్ని, చట్టాన్ని పరిరక్షిస్తానని.

భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా పనిచేసిన జస్టిస్ ఆర్.ఇ. లాహోటి ప్రకారం ఈ ప్రమాణంలో న్యాయమూర్తుల నడవడికకు సంబంధించి, నైతిక ప్రవర్తనకు సంబంధించి అన్ని అంశాలు వున్నాయి. రాజ్యాంగ స్ఫూర్తిని, విలువలని చాలా జాగ్రూకతతో పరిరక్షించాల్సిన బాధ్యత సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టు న్యాయమూర్తుల మీద వుంటుంది. న్యాయమూర్తి తీసుకున్న ఈ ప్రమాణంలో ప్రజలకి రక్షణని, న్యాయాన్ని అందించాల్సిన బాధ్యత న్యాయమూర్తి మీద వుంటుంది.

న్యాయవ్యవస్థకి స్వతంత్రత అనే భావన చాలా ఉత్తమమైనది.

ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాలకి అది పునాది వంటిది. న్యాయపాలన అన్న సూత్రం ప్రకారం పాలన జరగాలని రాజ్యాంగం నిర్దేశిస్తుంది. ఆ బాధ్యతని ఈ ప్రమాణం ద్వారా న్యాయమూర్తులపై రాజ్యాంగం వుంచింది. న్యాయ సమీక్ష కూడా అందులోని ఓ అంశం. రాజ్యం దాని అధికారులు చేసే ఉల్లంఘనల నుంచి, అధికార దుర్వినియోగాల నుంచి ప్రజలకు రక్షణ కల్పించాల్సిన బాధ్యత న్యాయవ్యవస్థపై వుంది. (ఎస్.పి.గుప్తా వరెన్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా, 1981 సప్లిమెంట్ ఎస్.సి.సి.87 పేరా

27).

న్యాయమూర్తి తీసుకునే ప్రమాణంలోని ప్రతి పదం ప్రతి అభివ్యక్తిలో ఓ బలమైన సందేశం వుంది. మామూలు కళ్లని దాటి చూస్తే అందులో నిగూఢమైన అర్థాలు కనిపిస్తాయని జస్టిస్ లాహోటి అన్నారు.

భగవంతునిపై గానీ మనస్సాక్షిగా కాని న్యాయమూర్తి ప్రమాణం చేయవచ్చని అనడంలో లౌకిక స్వభావం ఇమిడి వుంది. న్యాయమూర్తికి రాజ్యాంగం పట్ల మామూలు విశ్వాసం భక్తి కాదు. అది నిజమైన విశ్వాసం భక్తి కలిగి వుండాలి. రాజ్యాంగ సూత్రాలకి, విలువలకి న్యాయమూర్తి పూర్తిగా బద్ధుడై వుండాలని ప్రమాణం కోరుతుంది.

ఎందుకంటే అన్న ప్రశ్నకి సుప్రీంకోర్టు ఎస్.సి. అడ్వకేట్స్ ఆన్ రికార్డ్ ఆసోషియేషన్ మరీ ఇతరులు వరెన్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా, (1993)4 ఎస్.సి.సి 441లో ఇలా చెప్పింది! "దేశపౌరుల ప్రాథమిక హక్కులని రక్షించాల్సిన బాధ్యతని అదే విధంగా

న్యాయపాలన జరిగే విధంగా చూడాల్సిన బాధ్యత రాజ్యాంగ కోర్టులపై వుంచింది రాజ్యాంగం. రాజ్యాంగాన్ని చట్టాలని పరిరక్షిస్తానని న్యాయమూర్తులు ప్రమాణం చేస్తారు. కోర్టులు జారీ చేసే ఆదేశాలను అమలు చేయడంలో రాజ్యంతో, దాని అధికారులతో విభేదాలు వస్తుంటాయి. అందుకని స్వతంత్రమైన, నిష్పక్షితమైన న్యాయవ్యవస్థలో మంచి వ్యక్తులు ధైర్యం వున్న వ్యక్తులు వుండాలి. అదే వారి ప్రమాణంలో వుంటుంది. ఎటువంటి భయం లేకుండా పక్షపాతం లేకుండా స్వార్థచింతన లేకుండా అత్యంత విశ్వాస పాత్రంగా న్యాయమూర్తులు తమ విధులని నిర్వర్తించాల్సి వుంటుంది.

న్యాయమూర్తి విధులు పవిత్రమైనవి. అందుకే వాటిని ప్రమాణంలో చెప్పినట్టు అత్యంత విశ్వాసపాత్రంగా, శక్తి మేరకు న్యాయంగా తన విధులని న్యాయమూర్తి నిర్వర్తించాల్సి వుంటుంది.

న్యాయమూర్తులు చేసే ప్రమాణంలోనే అతను నిర్వర్తించాల్సిన విధులు, నడవడిక సంబంధించిన అంశాలు వున్నాయి. ఈ ప్రమాణం కాకుండా మే7, 1997 రోజున నువ్రీంకోర్టులోని షుల్ కోర్టు ఏకగ్రీవంగా 'న్యాయజీవితంలో విలువల గురించిన మరో ప్రకటనని' అమోదించింది. అందులోని మొదటి సూత్రం ప్రకారం న్యాయం జరగడమే కాదు. జరిగినట్టు అనిపించాలి. ఉన్నత న్యాయస్థానాల్లో వున్న న్యాయమూర్తుల నడవడిక ఈ విషయం గురించి అదేవిధంగా న్యాయవ్యవస్థ నిష్పక్షపాతం గురించి ప్రజల విశ్వాసాన్ని పొందే విధంగా వుండాలి.

అందుకని నువ్రీంకోర్టు, హైకోర్టు న్యాయమూర్తులు తమ వ్యక్తిగత లేక అధికారిక వ్యవహారాల్లో విశ్వసనీయత కోల్పోకుండా చూడాలి. అందులోని 6వ సూత్రం ప్రకారం తన ఆఫీస్ గౌరవానికి తగినట్టుగా దూరాన్ని అలవాటుచేసుకోవాలి. అదేవిధంగా అందులోని 10వ సూత్రం ప్రకారం ఎలాంటి బహుమతులను బంధు మిత్రుల దగ్గర నుంచి తప్ప స్వీకరించకూడదు.

న్యాయనడవడిక గురించి ముసాయిదాని 'బెంగళూర్ ప్రిన్సిపల్స్ ఆఫ్ జ్యుడిషియల్ కాండక్ట్'ని 2001లో తయారు చేసి బెంగళూరు సమావేశంలో న్యాయమూర్తులు ఆమోదించారు. అవసరమైన మార్పులను చేసి దీన్ని ప్రధాన న్యాయమూర్తుల సమావేశంలో ఆమోదించారు. ఈ నైతిక ప్రవర్తన సూత్రాలలో ప్రధానమైనవి స్వతంత్రత, నిష్పక్షపాతికత, సజ్జనత్వం (Integrity) ఔచిత్యం, సమానత్వం, యోగ్యత, సావధానత.

ఈ సూత్రాలకి సంబంధించిన ప్రవేశికలో న్యాయమూర్తుల నైతిక ప్రవర్తన వియంలో అత్యున్నత ప్రమాణాలని ఏర్పాటు చేయడం కోసం ఈ సూత్రాలని ఏర్పరిచినట్టు చెప్పారు. తమ నడవడికలను నియంత్రించుకోవడం కోసం వీటిని తయారు చేశారు. అదేవిధంగా

శాసనకర్తలు, కార్యనిర్వాహకులు, న్యాయవాదులు, ప్రజలు న్యాయవ్యవస్థని అర్థం చేసుకొని, న్యాయవ్యవస్థకి బలం చేకూర్చాలన్నది కూడా పరోక్ష ఉద్దేశ్యం. ఈ సూత్రాలలోని 1.6 ప్రకారం ప్రజల విశ్వాసం పొందే విధంగా న్యాయమూర్తి తన నడవడిక ప్రదర్శించాల్సి వుంటుంది. అత్యంత ఉన్నత ప్రమాణాలను న్యాయమూర్తులు ప్రదర్శించాల్సి వుంటుంది. ఈ సూత్రాలలోని 1:3 ప్రకారం కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థలో, శాసనవ్యవస్థలో అదే విధంగా ప్రభుత్వ విభాగాలలో దూరంగా వుండాల్సి వుంటుంది. అలా వుండటమే కాదు వున్నట్టుగా అనిపించాలి.

'న్యాయం జరగడమే కాదు జరిగినట్టుగా అనిపించాలి' అన్న పదబంధం యునైటెడ్ కింగ్డమ్లో జరిగిన ఒక కేసు వల్ల ప్రచారంలోకి వచ్చింది. 1923వ సంవత్సరంలో మాక్ కార్టీ అనే వ్యక్తి ఓ రోడ్డు ప్రమాదంలో చిక్కుకుంటాడు. అపాయకరంగా డ్రైవింగ్ చేశాడన ఆరోపణతో అతను ప్రాసిక్యూషన్ని ఎదుర్కొంటాడు. ఆ న్యాయమూర్తుల క్లర్క్ సి విల్ క్లెయిమ్లోని న్యాయవాదుల సమూహంలో సభ్యుడు. ఆ రోడ్డు ప్రమాదం వల్ల ఉత్పన్నమైంది. ఆ సివిల్ కేసు. న్యాయమూర్తులు బెంచి దిగి చాంబర్లోకి వెళ్లినప్పుడు ఆ క్లర్క్ కూడా చాంబర్ లోకి వెళ్లాడు. 'మాకార్టీకి కోర్టు శిక్షను విధించింది. ఆ క్లర్క్ తీర్పు చెప్పే చర్చల్లో పాల్గొన్నాడన్న కారణాన్ని ప్రధానంగా పేర్కొంటూ అప్పీలుని దాఖలు చేశాడు 'మాకర్టీ' (Macarthy).

ఆ క్లర్క్ని సంప్రదించకుండానే తాము తీర్పుని ప్రకటించామని న్యాయమూర్తులు అప్పిలేట్ కోర్టు ముందు పేర్కొన్నారు. ఆ విధంగా ప్రమాణ పత్రాలని కూడా దాఖలు చేశారు. కింగ్స్ బేంచి ఆ అప్పీలుని విన్నది. లార్డ్ హెవర్డ్ ప్రధాన న్యాయమూర్తి 'మాకర్టీ'పై కేసుని కొట్టివేశాడు. ఆయన తీర్పుని ప్రకటిస్తూ ఇలా అన్నాడు.

"న్యాయమూర్తులు క్లర్క్తో సంప్రదించకపోవచ్చు. సాక్ష్యాల ఆధారంగానే 'మాకర్టీ'కి శిక్షని విధించి వుండవచ్చు. ఇక్కడ ముఖ్యమైన విషయం 'న్యాయం జరగడమే కాదు. అది అలా జరిగినట్టు స్పష్టం కావాలి'. అంటే న్యాయం జరిగినట్టు కాదు. జరిగినట్టు అనిపించాలి. అది కేసులోని వ్యక్తులకే కాదు. అందరికీ.

ఈ సూత్రం అప్పుడే కాదు. ఎప్పుడూ వర్తిస్తుంది. రాజ్యం అంటే ముఖ్యంగా ప్రభుత్వం కోర్టుల ముందు ప్రధాన లిటిగెంట్. వాళ్ళని ఆమడ దూరంలో న్యాయమూర్తులు వుంచుతారు. ఆ విధంగా వుంచాలి కూడా.

-మంగారి రాజేందర్ (జింబో)

m : 9440483001

e : rajenderzimbo@gmail.com

తెలంగాణ గిరిజన నృత్యాలు

ఇప్పటికీ తెలంగాణలో పది శాతం ప్రజలు సుమారు పది గిరిజన తెగలకు చెందినవారున్నారు. వారి నృత్యాలలో ప్రాక్ చారిత్రక మూలాలతోపాటు చారిత్రక, ఆధునిక యుగాల మూలాలు కూడా మిగిలి ఉన్నాయి. కాబట్టి గిరిజన నృత్య రీతుల అధ్యయనం అత్యవసరం. కాని తెలుగు పరిశోధకులు ఇప్పటివరకు రెండు మూడు తెగల నృత్య రీతులనే ప్రస్తావించారు. నటరాజు రామకృష్ణ, బిరుదురాజు రామరాజు, వి.ఎన్.వి.కె. శాస్త్రి ప్రభుత్వం గోండుల గుస్సాడీ నృత్యం, లంబాడీ స్త్రీల నృత్యాలను గురించి వివరించారు. కొండొకచో కోయ గిరిజనుల కొమ్ము (పెర్మకోక) నృత్యం గురించి ప్రస్తావించారు. మానవ శాస్త్రవేత్త హైమందార్స్ గోండ్, చెంచు, కొండరెడ్ల నృత్యాలను వర్ణించారు. కోలామ్, ఆంధ్ర, ఎరుకల, నాయక్ పోళ్ళ నృత్యాలను ఇంకా సమగ్రంగా అధ్యయనం చేయవలసి ఉంది.

గోండుల గుస్సాడీ నృత్యోత్సవం

గిరిజనులందరూ వారి వారి నృత్యరీతుల్లో నిష్ణాతులైనప్పటికీ తెలంగాణలో గోదావరి నదికి ఉత్తరాన నివసిస్తున్న గోండులు మాత్రం ప్రత్యేకంగా వారానికి పైగా ప్రత్యేక నృత్యోత్సవాలను జరుపుకుంటారు. దీపావళి పండుగకు వారం రోజుల ముందు ప్రారంభమయ్యే ఈ నృత్యోత్సవంలో ప్రధాన ఆకర్షణలుగా గుస్సాడీ వేషధారులు కనిపిస్తారు కాబట్టి ఈ నృత్యోత్సవాన్ని గుస్సాడీ నృత్యోత్సవం అంటారు.

గుస్సాడీ నర్తకుడు:

సంతానం కోరుకునేవారు, ఆపద నుంచి విముక్తి కావాలనుకొనే వారు తమ గోండు కులపెద్ద పతేలు, గుస్సాడీ వేషభూషణాల పారంపర్య సంరక్షకుడైన ఆకడ్ రోథోర్ ను కలిసి తాము గుస్సాడీలము కావాలనుకుంటున్నాము, అనుమతించండి అని కోరుతారు. తమ వద్దనున్న గుస్సాడీ వేషభూషణాల అందుబాటును బట్టి వారు గుస్సాడీల సంఖ్యను నిర్ణయిస్తారు. వారికి తొమ్మిది రోజుల పండుగ అయ్యేవరకు సహకరించే 'పోరిక్' అనే సహాయకులను ఎంపిక చేస్తారు. పోరిక్ లు అమ్మాయిల వేషం వేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. గుస్సాడీల పస్తువులను మోసుకుపోవలసి ఉంటుంది.

గుస్సాడీ శరీరం, ముఖం అంతా తడి బూడిద (గురు నీరు)తో అలలుగా, వలయాలగా అలంకరిస్తారు. జనుపనారతో చేసిన

మీసాలు, గడ్డం ధరించేస్తారు. మొలచుట్టు మోకాళ్ళ వరకు గొంగడి లేదా కాషాయ వస్త్రం చుడుతారు. చీల మండలాల చుట్టు గజ్జెలు కడుతారు. భుజాల పై నుంచి ఛాతీ, వెన్ను మీదుగా ఐ ఆకారంలో పెద్ద / ఎద్ల గంటలు కడతారు. కంఠంలో నెయ్ పల్కే హార్ అనే పల్లెరు కాయల దండ వేస్తారు. ఎడమ భుజానికి పాసుడి అనే మేక చర్మం, మక్కమల్లి అనే జోలె వేలాడదీస్తారు. కుడిచేతిలో గంగరాం సోట అనే రోకలిని పట్టుకుంటారు. తలపైన నెమలీకలతో చేసిన మల్జాలిన గరాల టోపిని పెడతారు. ఈ టోపి ముందు భాగంలో కొమ్మో అనే కొండగొర్రె కొమ్ములుంచుతారు. ఈ మధ్య ఈ టోపిని జిగిల్వనే అద్దపు ముక్కలు, రంగు రంగుల ప్లాస్టిక్ ముక్కలతో అలంకరిస్తున్నారు. గుమేల, ఫుర్ర, దప్పు, ధోల్, తుడుం, వెజ్జె, పేప్రె (సన్నాయి), కాలికోమ్, చచోయ్ కోలలు మొదలైన సంగీత వాయిద్యాలను పోరిక్లు మోసుకెళ్తారు. వీటి శబ్దాలు, గుస్సాడీ

శరీరంపైనున్న గజ్జెలు, గంటల శబ్దాలు కలిసి గుస్సాడీ నృత్యానికి వినసాంపైన సంగీత నేపథ్యాన్నిస్తాయి. గుస్సాడీ జోలెలో వస్తువులు వేసుకొంటాడు. పాసుడిని పడుకొనే చావగా వాడుకుంటాడు. వాయిద్య శబ్దాలకు అనుగుణంగా నర్తిస్తారు. రంజ, సన్నాయి, పిల్లనగ్రోవులు వాయిస్తారు.

మొదటి నృత్యం:

అలంకరించిన గ్రామం మధ్యలో వేసిన పందిరి కింద అకాడ్ రోథోర్ ఎత్తునూర్ పేన్ అని పిలిచే గుస్సాడీ సంగీత వాయిద్యాలను పెట్టి పూజించి, తమ వంశ / గోత్ర దేవతను, ఆకడ్ పేన్ అనే దేవతను తమ దండారి పండుగ సజావుగా సాగేటట్లు అనుమతివ్వమని వేడుకుంటారు. గ్రామ స్త్రీలు కూడా పూజలు చేసిన తరువాత గుస్సాడీలు, పోరిక్ లు ఆ సంగీత వాయిద్యాలు, గుస్సాడీ వస్తువులను తీసుకుంటారు. వారిని గ్రామస్థులు అభినందిస్తారు. అనంతరం వీరు ఒకే పెద్ద పళ్ళెంలో 'పాతి' భోజనం చేస్తారు. తరువాత గుస్సాడీలు, పోరిక్ లు, గ్రామ యువత తొలి నృత్యం చేస్తారు. వాద్యకారులు సంగీత వాయిద్యాలు వాయిస్తుండగా, పాటవార్యలీర్ అనేవారు పాటలు పాడుతుండగా, శృతిగీతాలకు అనుగుణంగా గుస్సాడీలు, పోరిక్ లు నృత్యం చేస్తారు. పోరిక్ లు తమ ముఖాలకు కోడల్ యెహ్వోల్ అనే చెక్క ముసుగులను ధరించి యెండ్వాల్ అనే నృత్యం చేస్తారు. కొందరు తమను ఏదో శక్తి ఆవహించినట్లుగా నియంత్రించలేనంత ఉగ్రంగా నృత్యం చేస్తారు.

అలాంటివారిని గట్టిగా పట్టుకుని, “నువ్వు శాంతించకపోతే పద్దుల్చురి కాకో అమ్మవారికి అప్పగిస్తాం” అని దేవత పేరు చెప్పి భయపెట్టి శాంతింపచేస్తారు. ఓ పక్కన గ్రామ యువత ప్రత్యేకంగా చచ్చోయ్ అనే కోలాటం నృత్యం చేస్తారు.

ఈ తొలి నృత్యం తరువాత ఒక గ్రామ గుస్సాడీలు, పోరిక్ లు మరో ఆతిథ్య గ్రామానికి డప్పు చప్పుళ్ళ మధ్య దండుగా వెళ్తారు. వీరు వాయిచే ఒక ప్రత్యేకమైన డప్పుల వాయింపును బట్టి ఆతిథ్య గ్రామస్థులు ఎదురుగా వచ్చి వీరిని ఆహ్వానిస్తారు. గుస్సాడీల చేతుల్లోని రోకళ్ళను శంభుమహాదేవుని త్రిశూలంగా భావించి వాటికే అభిషేకం చేస్తారు. గుస్సాడీలను శివరూపాలుగా భావించి వారి వస్తువులను, సంగీత పరికరాలను (ఎత్తుసూర్ పేన్) పూజిస్తారు. అనంతరం అందరూ కలిసి గుస్సాడీ నృత్యం చేస్తారు. తరువాత అతిథులకు మృష్ణాన్నం (పాతి భోజనం) వడ్డిస్తారు. అతిథులు ఒకరినొకరు ‘తాత’ (దాదా) అని ఆటపట్టించుకుంటూ పోటాపోటీగా భుజిస్తారు. భుక్త్యాసమైతే తమ రోకళ్ళను గట్టిగా నేలకు గుద్దుతూ తేలికవృత్తా మళ్ళీ భుజిస్తారు.

ఇలా కొంతసేపు జరిగిన తరువాత అసలు నృత్యకార్యక్రమం మొదలవుతుంది. పాటలు, వాయిద్యాలకు అనుగుణంగా గుస్సాడీలు, పోరిక్ లు నృత్యం చేస్తారు. రాత్రి గడుస్తున్నా కొద్ది వాద్యాల ఘోష, పాటల్లో ఊపు, చూపరుల్లో ఉత్సాహం పెరుగుతుంటుంది. గుస్సాడీలు

ఒక్కోమారు చూపరులలోకి చొచ్చుకొని పోయి తమ రోకళ్ళతో వారికి చక్కిలిగింతలు చేస్తారు. గుస్సాడీలలో యువకులైన వారు, పోరిక్ లు (యువకులు) తమ నృత్య ప్రావీణ్యం ద్వారా యువతులను ఆకర్షించడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఆకర్షించగలిగిన అమ్మాయిల పేర్లను తమ తల్లిదండ్రులకు చెప్తారు. వరసైన వారికి తదనంతరం పెళ్ళి జరుగుతుంది.

ఇలా సుమారుగా వారం రోజులు ఓపికన్నంత సేపు నృత్య వేడుకలు జరుపుకుంటారు. ఓపిక అయిపోయిన తర్వాత ఒక ప్రత్యేకమైన డప్పు చప్పుడు ద్వారా ‘ఈనాటి గుస్సాడీ నృత్యం ముగిసింది’ అనే సంకేతమిస్తారు. ఆ తరువాత గుస్సాడీలు తమ వస్తువులను ఒక మంచం లేదా బల్లపైన (నేలపైన మాత్రం కాకుండా) పెట్టి తాము పాసుడిపైన పడుకుంటారు.

దండారీ పండుగలో చివరి / తొమ్మిదవ రోజు నాడు ప్రజానాయకులు, ప్రభుత్వ పెద్దలు ఈ వేడుకలో పాల్గొంటారు. ఈ రోజు స్త్రీలు కూడా వలయాకారంలో ఏర్పడి డియాన్ యెండ్వాల్ అనే నృత్యం చేస్తారు. ఆ తరువాత గుస్సాడీలు, పోరిక్ లు తమ స్వగ్రామానికి వెళ్తారు. అప్పుడు కోలబోడి అని పిలిచే కోర్కూటుళ్ళవల్ జరుపుతారు. అంటే, ఆ గ్రామ దేవరి గాని, ఆకడ్ రోథోర్ గాని

ఆకిపెన్ లేదా అవ్వల్ పెన్ అనే దేవత ముందు తమ గోత్ర సంఖ్యను తెలిపే పిడికిళ్ళ బియ్యం పోసి, కోడి పుంజును కోసి, మొక్కి దేవతకు కృతజ్ఞతలతో దండారీ ఉత్సవం ముగిసిందని ప్రకటిస్తారు. ఆ తరువాతనే గుస్సాడీలు వారం అనంతరం వేషాలు విప్పేసిన తరువాత స్నానం చేస్తారు. వేషభూషణాదులతో ఉన్నప్పుడు వారు శివస్వరూపులు. కాబట్టి వారినే ప్రజలు మొక్కుతారు.

ఇలాంటి నటరాజు స్వరూపమైన గుస్సాడీ నృత్యానికి సుమారు నాలుగు దశాబ్దాల క్రితం నుండి ఉమ్మడి ఆదిలాబాద్ జిల్లాకు చెందిన పలువురు గోండు పెద్దలు ప్రచారం కల్పించాలనుకున్నారు. ఆ జిల్లా ఉట్వూరు సమీప లక్షెట్టిపేటకు చెందిన ఐ.ఎ.ఎస్. అధికారి కీ.శే. శ్రీ మదావి తుకారాం పిట్టగూడలో గుస్సాడీ నృత్యాన్ని గోండు యువకులకు నేర్పించేందుకు ప్రోత్సహించారు. నేర్పించిన వారిలో ప్రముఖులు కనక రాజు. వీరికి స్ఫూర్తినిచ్చింది వారి మాతామహులు ఆత్రం లచ్చు పటేల్.

రాజుగారి దగ్గర శిక్షణ పొందిన వందకు పైబడిన గోండు యువకులలో లయ-గతులు (స్టెప్స్) వేయడంలో సుమారు సగం మంది విఫలం కాగా సుమారు 65మంది నఫలురయ్యారు. వారు, వారి ప్రశిష్యులు అంతరించే ప్రమాదంలో పడిన గుస్సాడీ నృత్యాన్ని కాపాడారు. కనక రాజు ఈ నృత్యాన్ని 1982లో భారత ప్రధానమంత్రి శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ ముందు, 2002లో భారత రాష్ట్రపతి అబ్దుల్ కలామ్

ముందు ప్రదర్శించి ప్రశంసలందుకున్నారు. ఇందిరాగాంధీ కాళ్ళకు గజ్జలు కట్టి ఎగిరించిన అనుభూతిని కనక రాజు ఇప్పటికీ గుర్తు చేసుకుంటుంటారు. వీరి ప్రావీణ్యాన్ని గౌరవిస్తూ భారత ప్రభుత్వం ఇటీవల పద్మశ్రీ పురస్కారాన్ని ప్రకటించింది. ఈ సందర్భంగా వీరిని తెలంగాణ రాష్ట్ర గవర్నర్, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ, సాంస్కృతిక శాఖల అమాత్యులు, పలు సంస్థలు సన్మానించాయి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2020 సంవత్సరంలో గుస్సాడీ నృత్యోత్సవాల నిర్వహణకు రూ. కోటి విడుదల చేయడం సంతోషం.

కోలామ్ల దండారీ చచ్చోయ్ నృత్యాలు

కోలామ్ లది అత్యంత ప్రాచీన తెగ. వీరు దండారీ, చచ్చోయ్ నృత్యాలు చేస్తారు - పండుగలు, దేవతారాధన జాతరలలో. వీరు తమ నృత్యాలలో కోలలు పట్టుకొని కొట్టుకుంటూ పలు రకాల నృత్యరీతులను ప్రదర్శిస్తారు. ఈ నృత్యాలలో భాగంగా పురుషులు, స్త్రీలు, స్త్రీ వేషాలు వేసుకున్న పురుషులు పలు రకాల పిండి బంధాలు (ఫార్మేషన్స్)గా ఏర్పడుతూ డోలు, డప్పు, మృదంగం, గుమ్మేల, పిల్లనగ్రోవి తదితర వాయిద్యాలకు అనుగుణంగా నృత్యం చేస్తారు. పాటలకు అనుగుణంగా వీరి నృత్యాలలో

నెమలి నాట్య అనుకరణ, పులి, ఎలుగుబంటి వంటి క్రూర

జంతువులనుంచి తప్పించుకుని ప్రాణాలు కాపాడుకోవటం, వేటాడటం మొదలైన అంశాలను ప్రదర్శిస్తారు. పెళ్ళిళ్ళలో వేత, డెంసా అనే నృత్యాలను పోటీలుపడి మరీ చేస్తారు.

ఆంధ్ లు నృత్యాలు

ఆంధ్ లు కూడా దండార్, వాఘ్య అనే నృత్యాలు, కలాపథ్, భూతాచేసోంగ్ అనే నృత్య రూపకాలను ప్రదర్శిస్తారు. దండార్ లో భాగంగా 7-8 మంది పురుషులే స్త్రీ-పురుష పాత్రలను ధరించి పౌరాణిక గాథలను గాన నృత్యాలలో ప్రదర్శిస్తారు. దేవుడి అనుగ్రహంతో సంతానం పొందినవారు మొదటి కొడుకు పెరిగిన తరువాత ఖండోబా దేవునికి జాగరణ పేరుతో 'వాఘ్య మురళి' అనే వీరగాథా నృత్యాలను ప్రదర్శిస్తారు. కలాపథ్ అనేది మనోరంజనం కోసం ఆడే నాటక కళ. భూతాచేసోంగ్ అనే దయ్యాల నాటకంలో పాత్రల వాదనాపూర్వక నాట్యం ప్రదర్శితమవుతుంది. ఆంధ్ లు సంతానం విషయమై ఆరాధించే సట్వాయి దేవత కొలువులో ముఖానికి ఆ దేవత ముసుగును ధరించి నాట్యం చేసేవారు. ఆంధ్ లు వేట నృత్యాలు కూడా ప్రదర్శించేవారు. చివరి రెంటిని ఇప్పుడు పూర్తిగా మర్చిపోయారు.

నాయక్ పోద్ నృత్యాలు

నాయకపోళ్ళు లక్ష్మీదేవర పెండ్లి సంబరం జరుపుకునేటప్పుడు లక్ష్మీదేవర, పాండవుల ముసుగులను తలలపై ధరించి తప్పెటగూళ్లకు (డప్పులకు) అనుగుణంగా నృత్యం చేస్తారు. వేట చేసినట్లుగా నాట్యమాడుతారు. కొర్రాజుల కొలువులో దేగ ఆట, కీలుగుర్రం ఆట ఆడుతారు. భీమన్న జాతరలో ఉడుము ఆటను ప్రదర్శిస్తారు. పెద్దమ్మ కొలువులో కూడా నృత్యాలు చేస్తారు - స్త్రీ బాల వృద్ధులందరూ. మహిళలు చెమ్మకాయల గుత్తులు పట్టుకొని అవి చేసే శబ్దాలకు అనుగుణంగా నర్తిస్తారు. రుంజ, సన్నాయి, పిల్లనగ్రోవులు వాయిస్తారు.

కోయ నృత్యాలు

కోయజాతివారు సామూహికంగా జరుపుకొను భూమి పండుగ, ముత్యాలమ్మ పండుగ, కొలువు, తాటిచెట్ల పండుగ, లేలే పండుగ, పేసండుం వేల్పుల పండుగ మరియు వివాహాది కార్యక్రమాలలో సాంప్రదాయ నృత్యాలు చేస్తారు. కోయలు తాటి, జీలుగు చెట్ల నుండి కల్లును తీస్తారు. ఆయా సందర్భాలలో కోయ స్త్రీ పురుషులందరు కల్లు, ఇప్ప సారాయి సేవిస్తారు. ఆ మత్తు కొత్త ఉత్సాహం నింపగా అందరూ ఆనందంగా కేరింతలతో నృత్యాలు చేస్తారు.

రేల నృత్యం:

కోయలు మూడు రకాల రేల నృత్యాలు చేస్తారు. ఈ రేల నృత్యాలలో 30 నుండి 40 మంది వరకు స్త్రీ పురుషులు పాల్గొంటారు. స్త్రీ జట్టుకు ఒక నాయకురాలు, పురుషుల జట్టుకు ఒక నాయకుడు ముందు ఉండి ఈ నృత్యాలను చేస్తుంటారు. ఒక రకమైన పద్ధతిలో

స్త్రీ పురుషులు పాటలు పాడుతూ ఒకరి నడుముపై ఒకరు చేతులు వేసి పాటకు అనుగుణంగా లయబద్ధంగా అడుగులు వేస్తూ వలయాకారంగా తిరుగుతూ నృత్యం చేస్తారు. ఇంకో రకమైన పద్ధతిలో స్త్రీ పురుషులు విడివిడిగా వలయాకారంగా నిలబడి, ఎవరి చేతులతో వారే చప్పుట్లు కొడుతూ ముందుకు మూడు అడుగులు వేసి, వెనుకకు మూడు అడుగులు వేస్తూ పాటకు అనుగుణంగా నృత్యం చేస్తారు. మరో రకమైన పద్ధతిలో వలయాకారంగా విడివిడిగా నిలబడి అడుగులు వేస్తూ నృత్యం చేస్తూ తమ చేతులను ఇరు ప్రక్కలకు మార్చి మార్చి చప్పుట్లు కొడతారు. ఈ ఆట కోలాటం మాదిరిగా ఉంటుంది.

భూమి పండుగ సమయంలో గ్రామంలోని పురుషులందరు సామూహికంగా వేటకు వెళ్ళి ఏదో ఒక అడవి జంతువును వేటాడి తీసుకు వస్తారు. పురుషులు అడవి నుండి తిరిగి వచ్చు వరకు గ్రామంలోని స్త్రీలు రేల పాటలు పాడుతూ నృత్యాలు చేస్తారు. స్త్రీలు ఒకరి భుజాలు ఒకరు పట్టుకొని వలయాకారంగా తిరుగుతూ రేల నాట్యం చేస్తారు. సాంప్రదాయ దుస్తులు ధరిస్తారు. అడ్డ కట్టుగా మోకాళ్ళ వరకు చీర కట్టి కుడివైపు పైట వేసుకుంటారు. శిరోజాలను అందమైన కొప్పులుగా (కూపారు ముడి) ముడుస్తారు. తలపై పక్షుల ఈకలను ధరిస్తారు. పండుగ, వివాహము, జాతర్లు, వెన్నెల రోజుల్లో ఆనందంగా మైమరచి చేసే కోయ యువతుల నృత్య భంగిమలు

బహు ఆకర్షణీయంగా ఉంటాయి. వారు పాడే రేల పాటలలో రేల అంటే "వెన్నెల" అని అర్థం. వారి జాతి కూడా రేల చెట్టు క్రిందనే జన్మించిందనే భావం కూడ ఉంది.

ఒక రేల పాట:

రేలా రేలయ్యో రేలా రేలా రేరేలా
 సన్నబాదు చెల్లెలే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 వీరలరాజు చెల్లెలే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 అద్దమన్నా నత్తింకే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 దాని లేబరేయ్యానో లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 దానితోడు చెల్లెలే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 ముత్తలచ్చు చెల్లెలే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 ముత్తల జానకి చెల్లెలే లారి దాదా

ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 రేలా రేలా రేరేలా?
 లచ్చల నీరు చెల్లెలే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 లచ్చల రాజు చెల్లెలే లారిదాదా
 ఎలో చెలో బోలో చెలే లారిదాదా
 రేలా రేలా రేరేలా?
 రేలా రేలా రేరేలా?

కొమ్ము నృత్యం:

కోయలు అడవి దున్న కొమ్ములతో తయారు చేసుకున్న “సింగ” అను శిరస్రాణము (టోపి) ధరిస్తారు. నెమలి ఈకలతో తయారు చేసిన పుర్పట్టును ఈ శిరస్రాణమునకు అలంకరించి రంగు రంగుల చీరను కడతారు. వెడలో డోలు కొయ్య(గండ్ల)ను ధరించి ఒక పక్క చేతితో, మరో పక్క “చిర్ర”(చిన్న కర్ర)తోను డోలును వాయిస్తారు. కాలికి అందె (అందెలను) ధరించి లయబద్ధంగా అడుగులు వేస్తూ డోలు నృత్యం చేస్తారు. మధ్య మధ్య ముసారి కొమ్ము (తూత కొమ్ము - అడవి దున్న కొమ్ము) ను ఊదుతూ శబ్దాలు సృష్టిస్తారు. నాట్యం చేసే సమయంలో ఈ ముసారి కొమ్మును భజానికి తగిలించు కుంటారు.

వారి నాట్యంలో భాగంగా అడవి దున్నల పోరాటం (పెర్మాం) ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది. భూమి మీద వేసిన కాగితపు ముక్కను తాము ధరించిన అడవి దున్న కొమ్ముకొనతో గుచ్చి పైకి తీయడం వంటి చిత్ర విచిత్రమైన కళలను ప్రదర్శిస్తారు.

కుర్రె నృత్యం:

సందర్భాన్ని బట్టి 20 నుండి 30 మంది పురుషుల వరకు ఈ నృత్యంలో పాల్గొంటారు. రెండు సన్నాయిలు, మూడు మేకాలు ఈ నృత్యంలో ప్రధాన సంగీత వాయిద్యాలుగా ఉపయోగిస్తారు. పంచ, బనీను ధరించి తలకట్టు కట్టుకొని చేతిలో తువ్వాలు పట్టుకొని కాళ్లకు గజ్జలు ధరించి వలయాకారంగా సంగీతానికి అనుగుణంగా నృత్యాలు చేస్తారు. ఒకరి భుజంపై మరొకరు చేతులు వేసి బృంద నాయకుని సైగలను అనుసరించి ఈ నృత్యాలు చేస్తారు.

లంబాడీ నృత్యం

రాష్ట్ర జనాభాలో ఆరున్నర శాతంగా ఉన్న లంబాడీ గిరిజనులలో వారి స్త్రీలు హరిళి, తీజ్, తదితర పండుగలు, వేడుకలలో చేసే నృత్యం చూడముచ్చటగా ఉంటుంది. వారి ప్రత్యేక ఆహార్యం, వారు పాడే పాటలు వారి నృత్యానికి అదనపు ఆకర్షణలు. నృత్యం చేస్తున్నప్పుడు మహిళలు వలయాకారంలో తిరుగడమే కాకుండా చేతులను పైకెత్తి డప్ వాద్య శబ్దాలకు అనుగుణంగా తిప్పుతూ లయబద్ధంగా అడుగులు వేస్తుండడం ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తుంది. ఈ లంబాడీ / బంజారా నృత్యాన్ని బాలికలు విద్యాలయాల్లో ప్రదర్శిస్తున్నారు.

చెంచు నృత్యం

కృష్ణ నది ఒడ్డున నల్లమల అడవులలో నివసించే చెంచు గిరిజనులు కూడా తమదైన శైలిలో నృత్యాలు చేస్తారు. ప్రత్యేకంగా కొంత మంది కలిసి ఇప్పు సారాయి కాచుకొని తాగినప్పుడు చేసుకునే ప్రత్యేక వేడుకల్లోనూ, శివరాత్రి సందర్భంగా జరుపుకునే భ్రమరాంబా మల్లికార్జున స్వామిల కళ్యాణంలో, వివాహాది శుభకార్యాలలో చెంచు స్త్రీ పురుషులు నృత్యం చేస్తారు. సాధారణంగా వారు సహజంగా వేసుకున్న బట్టలతోనే నృత్యం చేస్తారు. కొన్నిసార్లు పురుషులు బుడ్లగోచి కట్టుకొని, భుజం వెనుక తేనే బుట్ట వేనుకొని, నడుముకు కట్టి తగిలించుకొని, చేతుల్లో ధనుర్బాణాలు ధరించి వేటుకు వెక్కున్నట్టుగా నృత్యం చేస్తారు. డప్పు, ఊదనగ్రోవి (పిల్లనగ్రోవి) శబ్దాలకు అనుగుణంగా నృత్యం చేస్తారు. వారి నాట్య పద్ధతిలో ఒక క్రమాన్నైతే ఇప్పటివరకు ఎవరూ గుర్తించలేదు. వారి ఉత్సాహం మాత్రమే వారి నృత్యంలో కనిపిస్తుంది.

గీత, వాద్య నాట్యాల సమ్మేళనమైన నృత్యం ఆబాల గోవాలాన్ని సహజంగా అలరిస్తుంది. కాబట్టి నృత్యాభినయం భాష కంటే ముందే పుట్టి నాటి నుంచి నేటివరకు మానవాళి సంతోష సంస్కృతిలో భాగమై ఉంది. ప్రాక్ చారిత్రక, చారిత్రక యుగాలలో రకరకాల జాతుల సమ్మేళనంతో మార్పు చేర్పులకు గురై పరిపుష్టమైంది. ఈ నేపథ్యాన్ని అధ్యయనం చేయకనే పలువురు ఆంధ్ర పరిశోధకులు తెలంగాణకు నృత్య సంస్కృతి లేదని అన్నందుకు తను వాపోయినట్టు నటరాజు రామకృష్ణ రాశారు. పై పేజీలలో చూశాము - తెలంగాణ గిరిజనులకు ఎంత వైవిధ్యభరితమైన, వైభవోపేతమైన నాట్యకళా సంస్కృతి ఉన్నదో! అయితే ఆ సంస్కృతి ప్రాధాన్యతను తక్షణమే గుర్తించి, పోషించి భావితరాలకు భద్రంగా అందించవలసిన ఆవశ్యకత కూడా అవశ్యంగా ఉంది.

- ద్యావనపల్లి సత్యనారాయణ,
 m : 94909 57078
 e: dyavanapalli@gmail.com

మన వారసత్వ సంపదను మనమే కాపాడుకుందాం!

భారతదేశం భిన్నత్వంలో ఏకత్వంతో, సువిశాలంగా, సుసంపన్నంగా విలసిల్లే దేశం. చరిత్ర ప్రారంభకాలం నుంచి భారతదేశాన్ని “ల్యాండ్ ఆఫ్ మిల్స్ అండ్ హాసీ” గా పేర్కొన్నారు. వేదకాలం నుంచి ఎన్నో దండయాత్రలు, మరెన్నో ప్రకృతి వైపరీత్యాలను చవిచూసినా ఎదురొడ్డి నిలచిన ఘనత మన దేశానిది. గ్రీకు, రోమన్, మెసపటోమియన్ నాగరికతలు ఎంతో వైభవాన్ని చూపిన కాలగర్భంలో కలిసిపోయాయి. అసలు నాగరికతే తెలియదు అనుకున్న భారతదేశం మాత్రం 5000 సం॥లకు పైగా ఒకే సంస్కృతికి కట్టుబడి ఉంది. సనాతన ధర్మాన్ని పాటిస్తూ ఉన్నప్పటికీ కొత్త ధర్మాలని ఎప్పుడూ ఒడిసి పట్టుకొనే తల్లి భారతి.

బౌద్ధ, జైన ధర్మాలు దేశ విదేశాల్లో వ్యాపించి, నేటికీ అలరారుతున్నాయన్నది మనకు ఎన్నో శాసనాలు, కట్టడాల ద్వారా తెలుస్తూనే ఉంది. సింధు నదీ పరివాహక ప్రాంతంలో వెలుగొందిన సింధూ నాగరికత ఆనాటి స్నానవాటికలు, గిడ్డంగుల నిర్మాణంతో, ప్రజా సౌకర్య భవనాలు, చేతి పని కార్మికుల ఆవాసాలతో అత్యంత అధునాతనమైన మురికి కాల్యాల నిర్వహణలతో ప్రపంచాన్ని అబ్బుర పరిచింది. ఇది పూర్తిగా భారతీయుల వాస్తు కళా వైభవమే. వేదకాలంలో విశ్వకర్మ ప్రస్తావన ఉన్నప్పటికీ ఆనాడు నిర్మాణాలకు చెక్క (wood) వినియోగించడం వల్ల అది ఎక్కువకాలం నిలువలేదు.

కౌటిల్యుడు తన అర్థశాస్త్రంలో ఇటుకలు మరియు రాళ్ళను నిర్మాణానికి ఎన్నుకోదగ్గవిగా చెప్పినా, చెక్క వాడకం ఎక్కువగానే ఉండేది. కుమ్రాహారీలో 80 వరుసల చెక్కస్తంభాల గది దీనికి ఉదాహరణ. అశోకుడు తన శాసనాలను రాతి గోడలపై, స్తంభాలపై చెక్కించటానికి కూడా వాటి దీర్ఘకాల మన్నికే కారణం అని పేర్కొన్నాడు. బుద్ధుని మరణానంతరం ఆయన ధాతువులను భద్రపరచటానికి నిర్మించిన చైత్యాలు, స్థూపాలు, ఆరామాలను ఎంతో నాణ్యతతో నిర్మించారనేది వాస్తవం. ఆంధ్రరాష్ట్రంలో అమరావతి స్థూపాన్ని పూర్తిగా సున్నపురాతితో నిర్మించారు. మహారాష్ట్రలోని అజంతా, ఎల్లోరా గుహలు రాతితో చెక్కించారు. గుప్తుల కాలం నాటికి భారతదేశంలో హిందూధర్మ పునరుద్ధరణతో వాస్తు కళ అలరారింది. ఫలితంగా రాజ్యాల్వైనా రాజులెవరైనా అధునాతన పోకడలతో భవనాలు, మందిరాల నిర్మాణం కొనసాగింది. ప్రత్యేకించి దక్షిణ భారతదేశం అద్భుత కట్టడాలకు పెట్టింది పేరు. విస్తారమైన ఎత్తైన కొండలు ఉండడం వల్ల కొండల్ని గుహలుగా, చైత్యాలుగా, ఆరామాలగా, ఆవాసాలుగా, ఏకశిలా దేవాలయాలుగా మలిచే సాంప్రదాయం విలసిల్లింది. నాగర, ద్రావిడ, వేసర అనే నిర్మాణ శైలులతో పాటు

ఇండో సార్సెనిక్, ఇండో పర్షియన్, ఇండో ఇస్లామిక్ మరెన్నో విభిన్న సంప్రదాయాల్లో భవన నిర్మాణం జరిగేది.

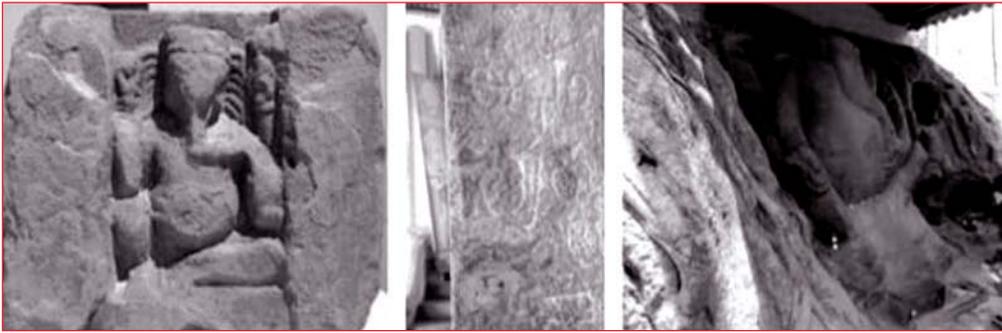
అలాంటి ప్రదేశాలకు ప్రతి రోజూ వేలాదిగా దేశవిదేశాల నుండి పర్యాటకులు వస్తుంటారు. వందల కిలోమీటర్ల దూరాన్నీ, గంటల కొద్దీ ప్రయాణాన్ని అన్నింటినీ మించి శారీరక, మానసిక, ఆర్థిక శ్రమల్ని ఖాతరు చేయకుండా ఆ ప్రదేశాన్ని చూడటానికి వస్తారు. వాళ్ళందరూ విద్యావంతులే, జీవితంలో స్థిరపడ్డ వాళ్ళే, పురాతన కట్టడాల పట్ల ఆసక్తి ఉన్నవాళ్ళే కాని, చిన్న చిన్న తప్పిదాల వల్ల ఆ ప్రదేశం ఉనికిని దెబ్బ తీస్తారు. అవి కావాలని చేసే తప్పులు కావు, మానవ సహజంగా జరిగిపోయేవి. వాటిలో కొన్నింటిని చూద్దాం.

ప్రస్తుతం ప్రపంచ పురాతత్వ శాస్త్రవేత్తలదరికీ “హ్యూమన్ వాండలిజం” ఒక సమస్యగా మారింది. ఏదైనా ఒక పురాతన ప్రదేశాన్ని, భవనాన్ని లేదా వస్తువుని వెలికి తీసి, దాని సంబంధిత కాలాన్ని నిర్ధారించి దాన్ని ప్రపంచదేశాలకి పరిచయం చేయటం

ఎంత కష్టమో అలాగే భద్రపరచటం కూడా అంతే కష్టం. ముఖ్యంగా మానవుల నుండి. ఈ నమస్య భారతదేశంలోనే కాదు అభివృద్ధి చెందిన, చెందుతున్న దేశాలన్నిటో ఉంది. అయితే ఒక ప్రదేశం కాలక్రమేణా ఎలా పురాతత్వ ప్రదేశంగా మారుతుందో చూద్దాం. మొదటగా, చరిత్రలో నిర్మింపబడి, శతాబ్దాల పాటు వెలుగులో ఉండి, ఏదైనా ఒక ప్రకృతి

వైపరీత్యం వల్లనో, (భూకంపాలు, వరదలు, అగ్ని ప్రమాదాలు మొ॥వి) యుద్ధాల వల్లనో (ప్రపంచ చరిత్రలో యుద్ధంలో గెలిచిన ప్రతి రాజ్యాన్ని ఓడిన రాజ్యం నేలమట్టం చేసింది) లేదా అంటు వ్యాధుల వల్లనో (ఫ్లేగు వంటి వ్యాధులు వ్యాప్తి చెందినపుడు) ఆ ప్రదేశాలని వదిలి వేరొక గ్రామానికి వలస వెళ్ళేవారు అక్కడి ప్రజలు. అలా నిర్మాణవ్యంగా ఉన్న ప్రదేశంలో చిన్న చిన్న జంతువులు స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకోవటం, వాతావరణంలోని మార్పులకు అది బయ్యుడడం వల్ల (ఎండ, వాన, మంచు, ఉరుములు, మెరుపులు మొ॥నవి) దాని శోభని కోల్పోయి పాత భవనం లేదా ప్రదేశంగా మారుతుంది. శతాబ్దాలు గడిచే కొద్ది ఆ ప్రదేశం వరదల వల్లనో, గాలి వల్లనో మట్టితో కలుస్తుంది. దాన్ని పురాతత్వ శాస్త్రం (Archaeology) లో Stratification అనే పద్ధతి ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు.

ఇలాంటి ప్రదేశాన్ని కొన్ని వందల లేదా వేల సంవత్సరాల తర్వాత అక్కడున్న స్థానిక ప్రజలో, వ్యాపారులో లేదా పురాతత్వ శాస్త్రవేత్తలో కనుగొంటారు. కొన్ని సార్లు అలాంటి ప్రదేశాల్లో వాళ్ళే తవ్వకాలు మొదలు పెట్టేస్తారు. ఎందుకంటే ప్రాచీన కథలన్నిటిలోనూ నిధి నిక్షేపాలు, లంకె బిందెలు భూమి నుండే దొరుకుతాయి కాబట్టి.

దీని వల్ల పెద్ద ప్రమాదం సంభవించవచ్చు. ఎంతో గొప్పదైన వారసత్వ సంపదని మన చేతులతో మనమే పాడు చేయవచ్చు. ఇటువంటి ప్రదేశాలు, వస్తువులు ఎప్పుడు, ఎక్కడ కనిపించినా వెంటనే సంబంధిత అధికారులకి తెలియజేస్తే వారు సరయిన పద్ధతిలో తవ్వకాలు జరుపుతారు. అంతే కాదు అదే న్యాయబద్ధమైన పద్ధతి. అయితే శిక్షితులైన, నిష్ణాతులైన పురాతత్వ శాస్త్రవేత్తలకు కూడా ఇది పరీక్షే.

ఇలా కనిపెట్టిన ప్రదేశాలని సంరక్షించటంలోనే ఉంది అసలు చిక్కంతా. ఒక ప్రదేశం బయల్పడగానే అప్పటికప్పుడు దాని గురించి వ్యాసాలు రాసి, కాల నిర్ధారణకి పరీక్షా కేంద్రాలకి (ల్యాబ్) పంపి, ఫలితాలు వెలువడే దాకా, క్రమానుసారంగా దాని గురించి వార్తా పత్రికల్లో శీర్షికలు వెలవరిస్తాం. తర్వాత పాత కాలం నాటి నాణేలో, విగ్రహాలో లేదా శిల్పాలో అయితే ఏదో ఒక ప్రభుత్వ వస్తు ప్రదర్శనశాలలో (మ్యూజియం) భద్రపరచుకోవచ్చు. కానీ, బయటపడిన ప్రదేశం ఒక హరప్పా, మొహెంజోదారో స్థానవాటిక అయితే? దాన్ని ఎక్కడ పెడతారు? ఇలాంటి ప్రదేశాన్ని “ఓపెన్ ఎయిర్ మ్యూజియం” అంటారు. అయితే పురాతత్వ శాస్త్రవేత్తలు చేయలేనిది అంటూ ఏదీ లేదు. ఒక వేళ ఈ ప్రదేశాలు ప్రస్తుత నగరం మధ్యలో ఉండి, నగర విస్తరణకి అవసరం అనుకుంటే ఉన్నది ఉన్నట్టుగా పూర్తి శాస్త్రీయ పద్ధతిలో వేరొక ప్రదేశానికి తరలిస్తారు. ఉదాహరణకి నాగార్జున సాగర్ ప్రాజెక్ట్ ప్రదేశంలో ఇక్ష్వాకుల రాజధాని విజయపురి బయల్పడితే అక్కడి కట్టడాలు చిన్నవీ, పెద్దవీ అన్నిటినీ, బుద్ధుని ప్రతిమలు, యజ్ఞవాటికలూ, బౌద్ధ స్తూపాన్ని కూడా వేరొకచోట పునర్నిర్మించారు. ఇది ఇప్పటికీ మనం చూడొచ్చు. ఇది ఒక ఉదాహరణ మాత్రమే ఇలాంటి సందర్భాలు కోకొల్లలు.

అయితే భారతదేశ భిన్నత్వంలో ఏకత్వం మనకు పురాతత్వ సంపదలో కూడా కనబడుతుంది. అజంతా చిత్రాలు, ఎల్లోరా శిల్పాలు, భింభేట్కా ప్రాచీన మానవ గుహలు, బుద్ధుని గాంధార శిల్పాలు, సింధు నాగరికతలో వెలసిన ఎర్రమట్టి బొమ్మలు (Terracotta figurines), కాంస్య యుగపు ప్రతిమలు, చోళుల కాంస్య విగ్రహాలు, రాతి యుగపు సమాధులు, ఒకటేమిటి? ఎన్నో భిన్నమైన కోణాల్లో భారత దేశ ఐక్యత కనిపిస్తుంది. ఇలా చిన్న చిన్న ప్రతిమలు, కట్టడాల్లో కాదు మానవ సాధ్యమేనా? అనిపించే తంజావూరులోని బృహదీశ్వరాలయం లాంటి గొప్ప గోపుర నిర్మాణాలూ, మహాబలిపురంలోని ఏకశిలా రథాలు, ఖజురహో మందిర

సౌబగలు, కోణార్కలోని సూర్యదేవాలయ వెలుగులు ఇలా ఒకటేమిటి? ఎన్నో మరెన్నో అందాలు భారతదేశానికి పెట్టింది పేరు. అలాంటి మన దేశాన్ని, దేశ సంపదలని మనమే పాడు చేసుకుంటున్నాము. అదెలాగో తెలుసుకుందాం.

బ్రిటీషు వారు ఎంతో అరాచకంగా, రాక్షసు పాలన సాగించారని మనం ఎంత తిట్టుకున్నా భారతదేశ పురాతత్వ శాస్త్రానికి పునాదులు వేసింది వారేనని చెప్పటంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. వారి రాజ్య విస్తరణలో భాగంగా, రోడ్లు, రైలు మార్గాల త్రవ్వకాలలో బయల్పడిన ఎన్నో విలువైన వస్తువులను వారు ప్రపంచదేశాలకు వెల్లడించారు. అయితే వాటిలో సింహభాగం బ్రిటీషు మ్యూజియంలో ఇప్పటికీ ప్రదర్శింపబడుతున్నాయి. అటువంటి అధికారుల్లో ప్రపథమంగా చెప్పుకోవలసింది కల్చల్ కాల్స్ మెకంజీ (1754-1821) గురించి. ఈయన 1797లో ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అమరావతిని సందర్శించారు. దీపాలదిన్నెగా పిలువబడే ఒక దిబ్బను తవ్వి బౌద్ధ చైత్యాన్ని కనుగొన్నారు. సున్నపురాయితో నిర్మింపబడిన ఈ చైత్యంలో కొన్ని పలకలను ఒక స్థానిక జమీందారు తన ఇంటి నిర్మాణానికి వాడుతుండగా అడ్డుకొని, మిగిలిన పలకలతో ప్రస్తుతం మనం చూస్తున్న చైత్యాన్ని నిర్మించాడు. ఇలా పురావస్తు అవశేషాలను వాటి విలువ తెలియక తమ స్వప్రయోజనాలకు వాడుకోవడం తీవ్రమైన మొదటి మానవ తప్పిదం. అంటే, దాని చారిత్రక విలువ తెలుసుకోకుండా ఏదో బయటపడి ఉంది దాన్ని ఎవరూ పట్టించుకోవట్లేదు కాబట్టి నేను తీసుకెళ్తున్నాను అని మనకి మనం సర్ది చెప్పుకోవటం సమ్మతం కాదు. పురాతత్వ కట్టడాలలో వెలుగు చూసిన వస్తువులను ఊరికే పడెయ్యరు, యథాస్థానంగా ఉంచుతారు.

ఇక రెండవది, రోడ్లు, రైలు మార్గాల విస్తరణ. ఇక్కడ అమెరికాలోని అరిజోనా రాష్ట్రంలోని ఉదంతాన్ని ఉదహరిస్తాను. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలని సైతం భయపెడుతున్న సమస్యగా ఈ ఉదాహరణని తీసుకుందాం. అక్కడ రోడ్డు విస్తరణలో Puebloan కాలం నాటి (900-1350 AD) ప్రాచీన ప్రాముఖ్యత కల్గిన ఒక ప్రదేశం బయట పడింది. కాని అస్తవ్యస్తంగా జరిపిన రోడ్డు తవ్వకాల వల్ల, భవన నిర్మాణాల వల్ల అక్కడి వివరాలు పూర్తిగా నాశనమయ్యాయి. అసంపూర్తిగా ఉన్న వివరాల వలన, అధికారులు చేసిన తప్పిదాల వలన ఆ ప్రదేశం వారసత్వ ప్రదేశాల్లో స్థానం సంపాదించలేక పోయింది. ఇది కావాలని చేసిన తప్పిదం కాదు.

ఇటువంటి ప్రణాళికా రహితమైన చర్యల వల్ల జరిగే నష్టం దేశ నాగరికతకు ముప్పు తేవచ్చు.

మూడవ తప్పిదం యుద్ధాలు. ఎంత నాగరికులం అని చెప్పుకుని తిరుగుతున్నా ఇంకా అనాగరిక లక్షణాలు మనల్ని వదలట్లేదు. రాజుల కాలంతో ముగియాల్సిన యుద్ధాలు ఆధునిక యుగంలో మరింత ఎక్కువ అయ్యాయి. ప్రజాస్వామ్యంలో ఎవరికి వారు రాజులే కాని ఆగ్రహావేశాలకు లోనైనపుడు పురాతన కట్టడాలను, అది కూడా శిథిలావస్థలో ఉన్న కట్టడాలను నాశనం చేయటం ఎంత వరకు సమంజసం? తమ ఉనికి ప్రపంచానికి తెలియాలంటే ఏదో ఒక నిర్మాణాన్ని నాశనం చేయాలనుకోవడం అమానుషం. అది తీవ్రవాదం, ఉగ్రవాదం, మతవాదం ఏదైనా కావచ్చు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో నాజీలు ఎన్నో పురాతన నిర్మాణాలను కూల్చివేసిన విషయం తెలిసిందే. అలాగే ఆప్టనిస్టాన్ లో తాలిబన్లు బిమియన్ బుద్ధుడి విగ్రహాన్ని నేలమట్టం చేశారు. సరే తాలిబన్లు మతోన్మాద శక్తులు అనుకుందాం. 2012లో హంపీ నగర గాలి గోపురాన్ని నేలకూల్చింది ఎవరో ఇప్పటికీ ఎవరికీ తెలియదు. దాన్ని పునర్నిర్మించటానికి ఎన్ని కసరత్తులు చేసినప్పటికీ అప్పటి మండప నిర్మాణం ఇప్పటి నిపుణులకు కుదురుతుందా?

దేవాలయాల్లో, ఏమైనా నిధి నిక్షేపాలు ఉన్నాయేమో అని కొందరు అనాలోచితంగా మందిర ప్రాంగణాల్లో తవ్వకాలు జరుపుతుంటారు. దేవాలయానికే కాదు అందులోని దేవుని విగ్రహాలకీ, వాటి ఆభరణాలకీ, చివరికి పూజా వినియోగ వస్తువులకి కూడా దొంగల రూపంలో ప్రమాదం పొంచి ఉంది. కేవలం దేవాలయాలు, చారిత్రక భవనాలు, ప్రదేశాలకే కాదు. చరిత్రకు సంబంధించిన నాణేలు, లోహ శాసనాలకు కూడా మానవులు హాని చేస్తూనే ఉన్నారు. దేవాలయాల్లో, పాత ఇళ్ళ పునర్నిర్మాణాల్లో ఏవైనా నాణాలు, శాసనాలు దొరికితే వాటిని సంబంధిత అధికారులకి ఇవ్వటం వల్ల వాటిలోని లిపి, భాష ఆధారంగా ఎన్నో చారిత్రక, సామాజిక అంశాలు వెలుగులోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది. అలా కాకుండా రాగి, ఇత్తడి శాసనాలను కేవలం లోహాలుగా పరిగణించి, వాటిని కరిగించి ఇంట్లో వాడుకునే పాత్రలు తయారు చేసుకున్న సందర్భాలు ఎన్నో. మరికొంత మంది ఆ శాసనాల్లో ఉన్న భాష అర్థం కాకపోయినా ఏమైనా నిధినిక్షేపాల వివరాలు అందులో ఉన్నాయేమో అని ఎవరికీ

ఇవ్వకుండా ఇంట్లో చుకుంటారు. మనకి దొరికిన చారిత్రక వస్తువు ఏదైనా (తాళపత్రాలు, నాణేలు, శాసనాలు లాంటివి) సంబంధిత అధికారులకు ఇస్తే వాటిల్లోని వివరాలను చరిత్ర పరిశోధకులకు అందించే అవకాశం ఉంటుంది. తద్వారా మన పూర్వీకుల గొప్పతనం తెలిసే అవకాశం ఉంటుంది.

అశోకుని కాలం నుండి రాళ్లమీద, బండలమీద శాసనాలు వేయించడం ఆనవాయితీగా వస్తూనే ఉంది. ఏదైనా ముఖ్య సమాచారాన్ని జనబాహుళ్యానికి తెలియజేయటానికి శాసనాలను ఊరిలోని ఏదైనా గుట్ట లేదా, కొండమీద చెక్కించేవారు. అవి ఆయా ప్రాంతీయ భాషల్లో ఉండేవి. ఒక భూమిగానీ, పొలంగానీ కొన్నప్పుడు దానికి దగ్గర్లో ఉన్న ఒక రాయిపై అందరికీ అర్థం అయ్యే భాషలో సరిహద్దులు వేయించేవారు. కాల క్రమేణా ఆ పద్ధతి మారింది. అయితే ఆ రాళ్ళపై ఏవో మంత్రాలు చెక్కించబడి ఉన్నాయని, ఆ రాయిని తొలగిస్తే గాని ఆ చేసులో పంటలు పండవు అని, మూఢనమ్మకాలతో వాటిని పిండి పిండి చేయటం దురదృష్టకరం. అదేవిధంగా ప్రణాళికా రహితంగా తొందరపాటులో చేసే క్వారీల తవ్వకాల వల్ల, ఆ కొండలమీద ఉన్న విలువైన శాసనాలు కనుమరుగయ్యే ప్రమాదం ఉంది.

అలాగే ఈ యుగంలో ఎందరు పాల్గొన్నా ఉడతా భక్తిగా మీరు చేసే చిన్న సహాయం చిరస్మరణీయం అవుతుంది. ప్రజలతో పాటు ప్రభుత్వాలు కూడా ప్రాచీన సంపద పరిరక్షణకు పూనుకోవాలి. వాటి ప్రాముఖ్యాన్ని అందరికీ తెలిసేటట్లు పత్రికల ద్వారా, దృశ్యశ్రవణ మాధ్యమాల ద్వారా ప్రచారం చేయాలి. గ్రామాల్లో ఉపాధ్యాయులకు వాటి విలువ తెలియజేసి పిల్లలలో అవగాహన పెంచే కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి. పురావస్తు సంస్కృతిని పాఠ్యాంశాలుగా ప్రాథమిక స్థాయి నుండి ప్రవేశపెట్టాలి. పురాతత్వ ప్రదేశాలను కావాలనే పాడు చేసేవారిని కఠినంగా శిక్షించాలి. చరిత్ర, పురావస్తు సంస్థల్లో తగిన సిబ్బందిని నియమించి, వాటి అన్వేషణకు, పరిశోధనలకు, పరిరక్షణకు సహకరించాలి. ఎప్పటికైనా మన దేశ వారసత్వ సంపదే మనకు గర్వకారణం.

- ఇందిరా ప్రియదర్శిని,
శ్రీవేంకటేశ్వర యూనివర్సిటీ, తిరుపతి
e: indirahydtpt@gmail.com

ఓజోన్ పొరను రక్షించుకుందాం

సెప్టెంబర్ 16న ఓజోన్ పొర పరిరక్షణ అంతర్జాతీయ దినోత్సవం

ఓజోన్ పొర, వాయువు యొక్క పెళుసుగా ఉండే కవచం. సూర్యుని కిరణాల హానికరమైన భాగం నుండి భూమిని రక్షిస్తుంది. తద్వారా గ్రహం మీద జీవితాన్ని సంరక్షించడంలో సహాయపడుతుంది.

ఓజోన్ క్షీణత పదార్థాల నియంత్రిత ఉపయోగాల యొక్క దశలవారీ, సంబంధిత తగ్గింపులు ఓజోన్ పొరను దీని కోసం భవిష్యత్ తరాలకు రక్షించడంలో సహాయపడటమే కాకుండా, వాతావరణ మార్పులను పరిష్కరించడానికి ప్రపంచ ప్రయత్నాలకు గణనీయంగా దోహద పడ్డాయి. అంతేకాకుండా, ఇది హానికరమైన అతినిలలోహిత వికిరణాన్ని భూమికి చేరకుండా పరిమితం చేయడం ద్వారా మానవ ఆరోగ్యం, పర్యావరణ వ్యవస్థలను రక్షించింది.

మాంట్రియల్ ప్రోటోకాల్

మాంట్రియల్ ప్రోటోకాల్ ఓజోన్ పొరను రక్షించడానికి ప్రపంచ ఒప్పందంగా జీవితాన్ని ప్రారంభించింది. ఇది ఇప్పటి వరకు అత్యంత విజయవంతమైన పర్యావరణ ఒప్పందాలలో ఒకటిగా నిలిచింది. ఓజోన్-క్షీణించే పదార్థాలను దశలవారీగా తొలగించడానికి ఐక్య ప్రపంచ ప్రయత్నం అంటే నేడు, ఓజోన్ పొరలో రంధ్రం నయం అవుతోంది. తద్వారా మానవ ఆరోగ్యం, ఆర్థిక వ్యవస్థలు. పర్యావరణ వ్యవస్థలను కాపాడుతుంది. కానీ, ఈ సంవత్సరం ప్రపంచ ఓజోన్ దినోత్సవం హైలైట్ చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నందున, మాంట్రియల్ ప్రోటోకాల్ చాలా ఎక్కువ చేస్తుంది. వాతావరణ మార్పులను మందగించడం. ఆహార భద్రతకు దోహదపడే శీతలీకరణ రంగంలో శక్తి సామర్థ్యాన్ని పెంచడంలో సహాయపడటం వంటివి.

నేపథ్యం

సాధారణంగా ఉపయోగించే అనేక రసాయనాలు ఓజోన్

పొరకు విపరీతమైన హాని కలిగిస్తున్నట్లు కనుగొనబడింది. హలోకార్బన్లు, రసాయనాలు, ఇందులో ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ కార్బన్ పరమాణువులు ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ హలోజన్ పరమాణువులతో (ఫ్లోరిన్, క్లోరిన్, బ్రోమిన్ లేదా అయోడిన్) అనుసంధానించబడి ఉంటాయి. బ్రోమిన్ కలిగి ఉన్న హలోకార్బన్లు సాధారణంగా క్లోరిన్ కలిగి ఉన్న వాటి కంటే చాలా ఎక్కువ ఓజోన్-

క్షీణించే సామర్థ్యాన్ని (ODP) కలిగి ఉంటాయి. ఓజోన్ క్షీణతకు చాలా క్లోరిన్ మరియు బ్రోమిన్లను అందించిన మానవ నిర్మిత రసాయనాలు మిథైల్ బ్రోమైడ్, మిథైల్ క్లోరోఫామ్, కార్బన్ టెట్రాక్లోరైడ్ మరియు హలోన్స్, క్లోరోఫ్లోరో కార్బన్లు (CFCలు) మరియు హైడ్రోక్లోరో ఫ్లోరో కార్బన్లు (HCFCలు) అని పిలువబడే రసాయనాల కుటుంబాలు.

ఓజోన్ పొర రక్షణ కోసం వియన్నా కన్వెన్షన్

ఓజోన్ పొర క్షీణత యొక్క శాస్త్రీయ నిర్ధారణ ఓజోన్ పొరను రక్షించడానికి చర్య తీసుకోవడానికి సహకారం కోసం ఒక యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి అంతర్జాతీయ సమాజాన్ని ప్రేరేపించింది. 22 మార్చి 1985న 28 దేశాలు ఆమోదించి, సంతకం చేసిన ఓజోన్ పొర రక్షణ కోసం వియన్నా కన్వెన్షన్లో ఇది అధికారికంగా రూపొందించబడింది. సెప్టెంబర్ 1987లో, ఓజోన్ పొరను క్షీణింపజేసే పదార్థాలపై మాంట్రియల్ ప్రోటోకాల్ ముసాయిదా రూపకల్పనకు దారితీసింది.

- దక్కన్ న్యూస్,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

తెలంగాణలో కొత్త గధేగల్లు (చరికొండ) శాసనం

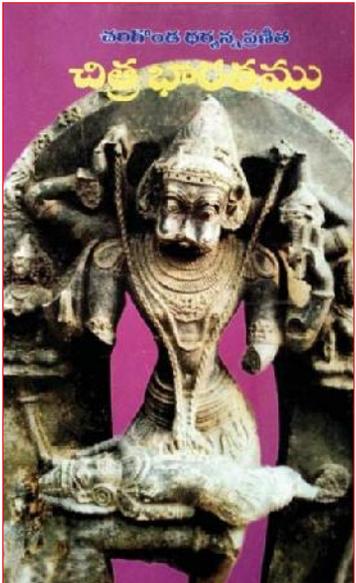
చరికొండ గ్రామము పాత మహబూబ్ నగర్ జిల్లా, కల్వకుర్తి తాలుకా, ఆమనగల్ మండలంలో వుండేది. ఇప్పుడది రంగారెడ్డి జిల్లా, కద్దాల మండలానికి మార్చబడ్డది. గ్రామంలో ఉత్తరదిశలో రుక్మిణీ, సత్యభామా సమేత వేణుగోపాలస్వామి దేవాలయముంది.

ఇంకా ఈగ్రామంలో గ్రామదేవతలు దుర్గమ్మ, పోచమ్మ, కోటమైనమ్మలకు గుడులు వున్నాయి. పాతకాలనాటి మసీదు వుంది. గ్రామానికి ఉత్తరదిశలో ఖిల్లాగుట్ట వుంది. గుట్టమీద కోట ఆనవాళ్ళున్నాయి. గుమ్మటాలని ప్రజలు పిలుచుకునే కట్టడాలు 4 మిగిలి వున్నాయి. ఈ కోటను రేచెర్ల పద్మనాయకులు కట్టించారని చరిత్ర.

చరికొండ ధర్మన్న చిత్రభారత కావ్యం రాసిన కవి. చరికొండ వాడే. పరంగల్ నేలిన పితాబుఖాన్ అనబడే సీతావతి వద్ద మంత్రిగా పనిచేసిన ఎనమలూరి పెద్దనకు చిత్రభారతకవి చరికొండ ధర్మన్న 8 ఆశ్వాసాల ప్రబంధ కావ్యం చిత్రభారతాన్ని అంకితం చేసాడు. పెద్దన ధర్మపురికి చెందినవాడు. ధర్మన్న జీవితాకాలాన్ని ఆయన రచనలతో లెక్కించి క్రీ.శ. 1480 నుంచి 1530గా నిర్ణయించారు. మరొక ప్రతిభావంతుడైన కవి చరికొండకే చెందిన హెన్నయ్య. ఈయన 17వ శతాబ్దంలో 'జ్యోతిష్యరత్నాకరం' రచించాడు. ప్రస్తుతమీ గ్రంథం లాస్ ఎంజెల్స్ గ్రంథాలయంలో వుంది.

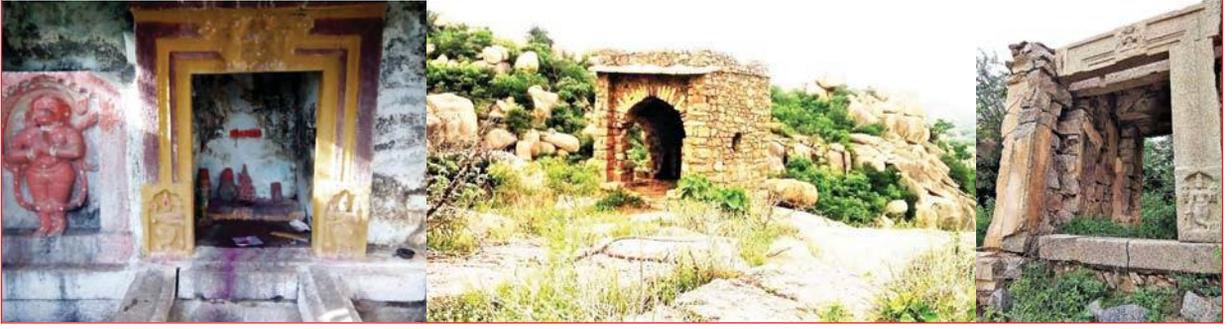
- శాసనస్థలం: చరికొండ ఖిల్లాగుట్ట బండరాము
- శాసనభాష: తెలుగు శాసనలిపి: తెలుగు శాసనపంక్తులు: 12
- శాసన సందర్భం: దాన శాసనం
- శాసన సమయం: శక సం. 1418 నలనామ సం.ర ఆశ్వయుజ శుద్ధ దశమినాడు అనగా క్రీ.శ. 1496 సెప్టెంబర్ 17వ

తేదీ శనివారం
శాసనకాల పరిపాలకుడు: బీదర్ బహమనీసుల్తాను షాబుద్దీన్ మహమూద్ (1482-1518) పాలనలో తెలంగాణా గవర్నర్ కుతుబుల్ ముల్క్

దానగ్రహీత: బొమ్మజియ్యవ తిపజియ్యవ బసవజయ్య

- శాసనపాఠం:
1. స్వస్తిశ్రీ శాక 1418 అగు నల సంవత్సర ఆశ్వజ
 2. శుద్ధ 10గు నాడు ఖానె ఆజంమల్లాఖా నవోదయలుంగారి
 3. మలుక శరఖు మలుక మింన్నాజయినకారు పరమావోదయలు
 4. 0గారు చరికొండ బొంమజియ్యవ తిపజియ్యవ బసవజయ్యగార్కొ ఇ
 5. చ్చిన శాసనవత్రము || హాలిమఖలోను పలివేండ్రి చలిమల వె
 6. స్వకాలం యెనిమిది నెల్లొని(క్యా)పొయను కట్టడిచేశి మీకు సిప్పా
 7. హంజా నవోదయలుంగారు మాకు గవురసముద్రవెన
 8. క ఖా..పుట్టెడు వడ్లపొలం యిచ్చినారు. ఆ పొలంలోన మీ
 9. కు వొరబూవుపొలం యిస్తమి || ఖానె వోదయలుంగా
 10. రు కారు పరమాయచ్చన కవులు క్రమాననిని మున్ను ఇస్తమి యె
 11. ం యిండ్డుకు యవ్వరు తప్పినాంను వాని ఆలి మింద గాడిది
 12. ...యెక్కును మంగళ మహా శ్రీశ్రీశ్రీ శాసనం కొనన స్త్రీపైన పడుతున్న గాడిద బొమ్మ చెక్కివుంది.

శాసన సారాంశం:

బీదర్ బహమనీ సుల్తాను షాబుద్దీన్ మహమూద్ (1482-1518) పాలనలో తెలంగాణ గవర్నర్ గా కుతుబుల్ ముల్క్ వున్నప్పుడు రాజప్రతినిధి ఖాన్ ఆజం అలీఖాన్ మాలిక్ సరఖ్ మాలిక్ మిన్నా జైన్ పరమవొదయలుగారు చరికొండలోని బొమ్మజియ్య గారి బసవజయ్యకు వేసవికాలంతో పాటు 8నెలలు పంటసాగుచేసుకునే, పుట్టెడు వడ్లు పండే భూమిని గౌరసముద్రము వెనక యిచ్చాడు. ఇది కవులుగా యివ్వబడింది. ఇందుకు ఎవరు తప్పినా, శాసనం తప్పినవాని భార్యమీద గాడిద ఎక్కును అంటే వానిభార్య గాడిదచే భోగింపచేయబడునని శాసన శాపోక్తి చెప్పబడింది.

ఇటువంటి శాసనాలను 'గధే(గాడిద)గల్లు'లంటారు.

గధేగల్లులు: వీరగల్లు, సతిగల్లు, వీరశైవభక్తిగల్లు, జంతువీరగల్లులు చూసాం. కొందరికి మాత్రమే తెలిసిన కొత్తది 'గధే(గాడిద)గల్లు'. మహారాష్ట్ర (బరోడా, బీజాపూర్, తుల్జాపూర్), గోవా, గుజరాత్, బీహార్, తెలంగాణలలో ఈ గాడిదగల్లులు కనిపిస్తున్నాయి. ఇవి ప్రధానంగా 11వ శతాబ్దం నుంచి కనిపిస్తున్నాయి. వాస్తవానికి ఇవి దానశాసనశిలలు. సాధారణంగా మూడంతస్తుల శిలాఫలకాలు. మొదటి అంతస్తులో సూర్య, చంద్రులు, కలశం, శివలింగం వుంటాయి. రెండవ అంతస్తులో శాసనం వుంటుంది. సాధారణంగా దానశాసనాలలో అంతిమంగా దానాన్ని తప్పినవారు పాపాన్ని మూటగట్టుకుంటారని హెచ్చరించే శాపోక్తుల శ్లోకాలుంటాయి. అటువంటి హెచ్చరికగా శాసనాల కింద స్త్రీతో గాడిద సంభోగ దృశ్యాలు చెక్కివుండడం 'గాడిదగల్లుల' ప్రత్యేకత. నాటి పాలకుల ఆజ్ఞ, అధికారం, శాసనాన్ని పాటించని, విధేయత చూపనివాడి తల్లిని లేదా వాడింటిలోని స్త్రీని గాడిదతో సంభోగింపచేసే

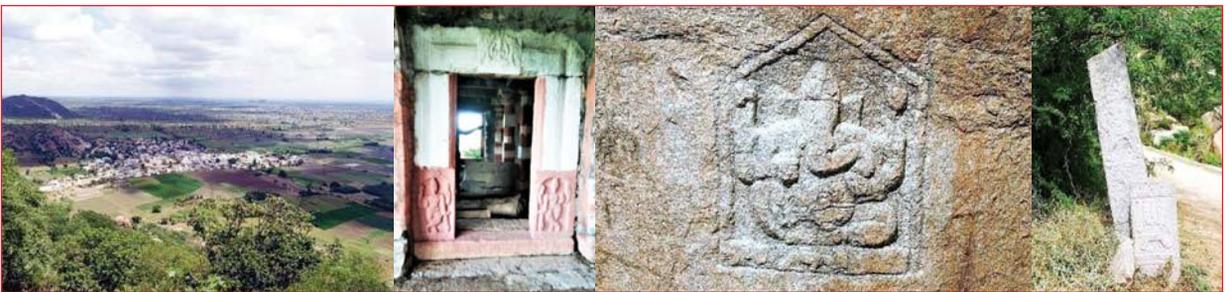
శిక్ష వేస్తారని సూచించే శిలాఫలకం ఈ 'గధేగల్'. ఇది దారుణమైన శాసనం. Harshada Wirkud వంటి చరిత్రకారులు వీటిని (Ass-curse steles) అన్వేషించి బయటకు తీయించి పరిశోధనలు జరిపి పుస్తకంగా తెచ్చారు. ఇంకా కొంతమంది పరిశోధనలు చేసారు. చేస్తున్నారూ కూడా.

పై శాసనం తరవాత వేయబడిన మహబూబునగర్ జిల్లా శాసనాల సంపుటిలో పేజీ.నం.167, శాసనం సం. 70 కోయలకొండ శాసనంలోని 57,58 పంక్తులలో శాసనాన్ని తప్పిన వారు '.....యిదిగాక తమ మానము గాడుదులకు యిచ్చిన....' అని వుండడం చేత ఆ శాసనం మరొక 'గధేగల్లు' శాసనంగా చెప్పువచ్చు.

ఈ శాసనంలో పేర్కొనబడిన గౌరసముద్రం ప్రస్తావన మహబూబునగర్ జిల్లా శాసనాల సంపుటిలో పేజీ.నం.105, శాసనం సం. 34 చరికొండశాసనం, చరికొండలో గతంలో చదివి, పరిష్కరించబడిన శాసనం రేచెర్ల పాలకులు 2వ లింగమనేడు పాలనకాలంలో క్రీ.శ. 1427 సం.లో వేయబడినది. తెలుగులిపి, సంస్కృతభాషలలో వున్నది. లింగమనేడు భార్య గౌరి తనపేర చరికొండలో ఒక చెరువును తవ్వించింది. ఆ చెరువు ఇప్పుడు ఆమె పేరుతో 'గౌరసముద్రమనే' పిలువబడుతున్నది.

ఈ శాసనాన్ని చదివి పరిష్కరించింది: శ్రీరామోజు హరగోపాల్, ఖిల్లాకోట కొత్త శాసనం జాడచెప్పి, శాసనం డిజిటల్ ఫోటోలు తెచ్చినది 'చరిగొండ చరిత్ర' రచయిత యారీదా రాధాకృష్ణారావు(చరిగొండ) గారు.

- శ్రీరామోజు హరగోపాల్,
m : 99494 98698
e: akshara25@gmail.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది!

15

ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

పెను ప్రమాదంలో భూగోళం! - 'ఐరాస'

(Code Red for Globe - UN)

(గత సంచిక తరువాయి)

అది నవంబర్ 6, 2021. స్వాట్‌లాండ్‌లోని గ్లాస్కో నగరం. డ్రమ్ములతో, ట్రంపెట్లతో, వివిధరకాల వాయిద్యాలతో, ప్రమాదాల నేపథ్య రాగాలతో, 'మానవాళికి పెనుప్రమాదం / కాలుష్యకారక పెద్దలారా! నా(మా)కు కోపంగా వుంది / మీ కంటితుడుపు పర్యావరణ సదస్సుల్ని మేం చూస్తున్నాం - ఆపండిక!' లాంటి నినాదాలతో ప్లకార్డుల్ని పట్టుకున్న వేలాదిమంది పర్యావరణ అభిమానులు, ఆలోచనాపరులు, యువతులు, యువకులు, చివరికి పిల్లలు COP-26 సమావేశం సందర్భంగా, గ్లాస్కోనగర వీధుల్లో నిరసనల్ని చేపట్టారు.

మనదేశంలో తప్ప, యూరప్‌లోని మహానగరాలైన లండన్, ప్యారిస్, డబ్లిన్, కొపెన్‌హేగన్, జ్యూరిచ్‌లలో, టర్కిలోని ఇస్తాంబుల్‌లో పెద్ద ఎత్తున COP-26 సదస్సు సందర్భంగా నిరసన ప్రదర్శనలు జరిగాయి. భారతదేశం వక్షాన మోడీతో కలిసి ఈ సదస్సుకు హాజరైన 15 సం||ల తమిళచిన్నారి వినీషా ఉమాశంకర్ (బొగ్గుల ఇన్స్టిట్యూట్ కు బదులుగా కాలుష్యరహిత సోలార్ ఇన్స్టిట్యూట్ కు రూపకల్పన చేసినందుకు వేల్స్ డ్యూక్ ఫ్రీన్స్ విలియం చే ఎర్త్ ఓవర్ షూట్ (Earth Overshoot Day) బహుమతిని ఈ సదస్సు సందర్భంగా అందుకుంది.) మాట్లాడుతూ, 'ప్రపంచ అధినేతలారా, మీకు చేతకాకపోతే ప్రపంచాన్ని మేం నడుపుతాం! ఇంకా మీ చేతల కోసం మేం వేచి చూడలేము. రేపటి మాతరం ఆరోగ్యంగా, సంపన్నంగా వుండాలను కుంటున్నాం. ఇప్పటికే మీరు కుంటినడక నడుస్తున్నారు. కాబట్టి, మా భవిష్యత్తును మేమే నిర్మించుకుంటాం!' అంటూ ఈ సదస్సు నుద్దేశించి మాట్లాడడం గమనార్హం!

పచ్చదనాన్ని తుడ్డిపెట్టే సదస్సులు :

ఈ సదస్సుకు ముందు, నవంబర్ 4న గ్లాస్కోలో జరిగిన మహార్యాలీని ఉద్దేశించి భవిష్యత్ కోసం ప్రతి శుక్రవారం (Fridays for Future) కార్యక్రమ, స్వీడిష్ పర్యావరణ ఆకాంక్షకురాలైన 19 సం||ల గ్రేటా థన్ బర్గ్ (Greta Thunberg) మాట్లాడుతూ, COP-26 సదస్సు ఉత్తరాధ్రగోళ పచ్చదనాన్ని తుడ్డిపెట్టే పండగగా (global north green wash festival) అభివర్ణించింది.

స్వయానా తన తల్లిదండ్రులచే కార్బన్ ఉద్గారాలు తమ ఇంట్లో

సున్నా శాతంగా వుండేలా ఒప్పించిన థన్ బర్గ్ 2018లోనే ప్రపంచ దృష్టిని ఆకర్షించింది. ఈ నేపథ్యమే 2019 సెప్టెంబర్ 21 నుంచి 23 దాకా న్యూయార్క్‌లో జరిగిన వాతావరణ సదస్సులో ప్రసంగించే అవకాశాన్ని కల్పించింది. త్వరితగతిన మార్పు చెందుతున్న వాతావరణ మార్పులపై చేపట్టాల్సిన చర్యల (UN Climate Action Summit-2019)పై జరిగిన ఈ సదస్సులో చివరి రోజున థన్ బర్గ్ తన వయస్సుకు మించి, ఉన్నతస్థాయి ఆశయంతో మాట్లాడడం దేశాధినేతల్ని తలదించుకునేలా చేసింది. 'How dare you! (మీకేం త డైర్యం!),' మా బాల్యాన్ని హరించి, మా తరానికి భవిష్యత్ లేకుండా చేస్తూ, మా కలల్ని ధ్వంసం చేస్తున్నారు. నేతలవన్నీ మాయమాటలే!' అంటూ హెచ్చరికతో మాట్లాడగా, హాలంతా చప్పట్లతో, కేరింతలతో మార్మోగింది.

పోర్చుగీస్ కార్టూనిస్టు గార్టాలో వీరికి ఉ.కొ. కిమ్ కూడా తోడైతే

తిరిగి రెండు సంవత్సరాల తర్వాత కూడా ప్రపంచాధినేతల్లో ఎలాంటి మార్పు కనపడక పోవడంతో గ్లాస్కోలో జరిగిన ర్యాలీలో మరోసారి తన ఆగ్రోహాన్ని వెలిబుచ్చింది. థన్ బర్గ్ తో పాటు పాల్గొన్న అనేకమంది అమ్మాయిలలో ఉగండాకు చెందిన వనెస్సా నకాబే (founder Africa based Rise up Movement), పాక్ కు చెందిన విద్యా ఉద్యమకారిణి మలాలా యూనస్ ఖేజాయిలు కూడా వున్నారు.

అమ్మాయిల ప్రకోపానికి కారణం...

2015లో జరిగిన ప్యారిస్ ఒప్పందాన్ని ప్రపంచాధినేతలు, ముఖ్యంగా G-20 దేశాలు ఉల్లంఘిస్తున్నాయని, కనీసస్థాయిలో కూడా వాతావరణ పరిరక్షణ చర్యల్ని చేపట్టకపోగా, కాలయాపనకై కాన్ఫరెన్స్ ఆఫ్ పార్టీల (COP) పేరున సమావేశాలు పెడుతున్నారని, ఈ సమావేశాల్లో కొందరు అధినేతలతో పాటు ప్రపంచస్థాయి వ్యాపారవేత్తలు, పెట్టుబడుదారులు హాజరై వారి దోపిడికి రచనలు చేసుకుంటున్నారని, వీరివన్నీ అతిశయోక్తులే (blah, blah...) అని బాహోటంగా థన్ బర్గ్ గ్లాస్కో నగర వీధుల్లో నినదించింది. ఇలా ప్రపంచ వ్యాపిత పిల్లల వక్షాన మనదేశ తమిళపాప, స్వీడిష్ థన్ బర్గ్ తో పాటు వేలాదిమంది చిన్న పిల్లలు కూడా పాల్గొనడం గమనార్హం!

అంతర్జాతీయ సదస్సుల సందర్భంగా జరిగే తతంగాలు

గ్లాస్కో (COP-26) సమావేశానికి మూడు నెలల ముందే (ఆగస్టు 9న) ఐక్యరాజ్య సమితి నిర్దేశిత ఇంటర్ గవర్నమెంటల్ పానెల్ ఆన్ క్లైమేట్ చేంజ్ (IPCC) తన ఆరవ అసెస్ మెంట్ రిపోర్టును (AR-6)

విడుదల చేసింది. పోతే, ఈ రిపోర్టు కూడా గత రిపోర్టుల లాగానే భూగోళానికి పొంచివున్న పెను ప్రమాదాన్ని సాక్షాత్కరింప చేసింది. ఈ నివేదికల్ని చదివిన వారు, ఐక్యరాజ్యసమితి బహుపసందైన పనుల్ని చేస్తూ వుంటుందని సంబరపడుతారు. ప్రతీ సంవత్సరం దావోస్ (స్విట్జర్లాండ్)లో జరిగే వరల్డ్ ఎకనమిక్ ఫోరం (WEF) సమావేశాల సందర్భంగా ఆక్స్ఫాం (oxfam) అనే సంస్థ ప్రపంచస్థాయి అసమానతల్ని ప్రపంచస్థాయి కుభేరుల్ని, దిగజారుతున్న అశేష జనాల ఆకాంక్షల్ని కళ్ళకు కట్టినట్టు చూపుతుంది. ఈ నగ్నసత్యాల ముసుగులో దోపిడిని అరికట్టే చర్యల గూర్చి కాకుండా, ఆయా దేశాల్లో దోపిడి ఎలా కొనసాగించాలో చర్యలు జరుగుతాయి.

పై అసెస్మెంట్ రిపోర్టులో భూగోళం ఎలా విలవిల లాడుతుందో చూపుతూ, తీసుకోవాల్సిన చర్యల్ని కూడా ఏకరువు పెట్టింది. పరిస్థితులు ఇలాగే కొనసాగితే, మానవ మనుగడకే కాక, యావత్ జీవావరణ వ్యవస్థ మాడి మసలేతుందని హెచ్చరించింది.

మనిషికి జ్వరం వస్తే...

మనిషికి 0.6°F (98.4°F నుంచి 99°F) ఉష్ణోగ్రత పెరిగితే డాక్టర్ వద్దకు పోయి మందుల్ని వాడుతాం! మరింతగా పెరిగితే (100°F కు పైన) హాస్పిటల్ లో చేరడం, లేదా తడిగుడ్డతో, మంచుతో శరీరాన్ని చల్లబర్చడం చేస్తాం. అయినా తగ్గనిచో వివిధ పరీక్షలు చేయించి, సంబంధిత కారణాలను గుర్తించి మందుల్ని వాడుతాం. అప్పటికే మనిషి బలహీనపడి, చాలా రోజులదాకా కోలుకోలేడు. కొన్నిసార్లు ప్రాణాంతకంగా కూడా మారవచ్చు!

భూమికి జ్వరం సోకితే...

మరి భూగోళం సాధారణ ఉష్ణోగ్రత కన్నా (ధృవాల వద్ద, ఎత్తైన పర్వతాలపై, కర్మకట, మకరరేఖ, భూమధ్యరేఖ ప్రాంతాల్లో, ఎడారులలో ఉష్ణోగ్రతలు కాలానుగుణంగా వేరువేరుగా వుంటాయి) అధిక ఉష్ణోగ్రతకు (40°C-45°C-50°C) చేరుకుంటే పరిస్థితి ఏంటో ఏనాడైనా ఊహించుతున్నామా? ఇప్పుడు జరుగుతున్నది ఇదే! నిజానికి గత 500 సం॥గా చూసినా, లేదా ఇంకా వెనక్కివెళ్ళి 8,000 సం॥ భూ ఉష్ణోగ్రతల్ని చూసినా పెద్దగా మార్పు జరగలేదు. కాని, ప్రస్తుత మార్పంతా పారిశ్రామిక విప్లవం మొదలైన తర్వాత, నూతన ఆవిష్కరణలు, అభివృద్ధి అనే నాటకరంగంలో భూమి మానవుని సుఖాలస జీవితాలకు సమీధగా మారుతున్నది. చిక్కితల్యమైతూ జ్వరపీడితురాలిగా మారిపోయింది.

ఇప్పటికే ఆలస్యం అయింది. ఇప్పుడన్నా భూగోళానికి చికిత్స చేయకపోతే, తనతోపాటు మనను, మన చుట్టూ వున్న జీవావరణను విశ్వంలో కలిపేస్తుంది. ఇది జరుగుతుందా అనే ప్రశ్న రావచ్చు! కాని, భూగోళానికి జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని మన మనస్సుతో వీక్షిస్తేకాని

ఇది అర్థంకాదు. డబ్బున్నదిగా, ఇతర గ్రహాలకు ఎగిరిపోవచ్చుగా అని భ్రమిస్తే, కొందరు పోవచ్చు! కాని, పోయిన వారికి శృశానవైరాగ్యం తప్ప మరేమి మిగలదు. భూమిని రక్షించడం అమెరికాదో, రష్యాదో, చైనాదో లేదా యూరోపియన్ దేశాలదో, భారత్ దో అని కలలుగంటూ పోతే, ఈ కలలు పీడకలలుగా మారే ప్రమాదం మన వెన్నంటే వుంది.

కాబట్టి, భూమిని రక్షించుకోవడం అందరి బాధ్యత అని గుర్తించాల్సిందే!

మానవాళికి పెను ప్రమాదం (Code Red for Humanity):

అనునిత్యం పెరుగుతున్న భూతాపానికి మానవుడి సృజనాత్మక ఆలోచనలతో పాటు, స్వాధ్యపారిత జీవన విధానాలే కారణమని అనేక నివేదికలు చూపుతున్నాయి. నియంత్రణలేని పారిశ్రామిక వ్యర్థాలు ముఖ్యంగా 1850 నుంచి 1990 మధ్యన అనూహ్యంగా పెరిగిన కర్చన

కుడి చివరన - థన్ బర్గ్

ఉద్ధారాలే ప్రధాన కారణం! మానవుడి తప్పిదాలతో ఈ మధ్యకాలంలో 1.1°C ఉష్ణోగ్రతలు పెరగగా, నియంత్రణ జరగనిచో రానున్న 20-30 సం॥లో ఈ ఉష్ణోగ్రత 1.5°C కు, కూడా పెరుగుతుందని నివేదికలు ఘోషిస్తున్నాయి. ఇక 2015 నాటి ప్యారిస్ ఒప్పందం ప్రకారం అత్యధికంగా కార్బన్ డయాక్సైడ్ ను విడుదల చేస్తున్న అభివృద్ధి చెందిన పెట్టుబడి దేశాలు, భారత్ తో సహా కార్బన్ ఉద్గారాలను తగ్గించకపోతే, ఈ పెరుగుదల 2°C

చేరుకుంటుందనేది కాదనలేని సత్యం! కాదంటే, ఈ కింది పరిణామాలు అనివార్యంగా సంభవిస్తాయని నిపుణులు హెచ్చరిస్తున్నారు.

- విపరీతమైన వేడిగాలులు - అరణ్యాలు తగలబడడం.
- అత్యధికంగా అవపాతం (precipitation) ఏర్పడును.
- కరువు కాటకాలు సంభవిస్తాయి - వ్యవసాయం దెబ్బతింటుంది.
- ఉష్ణమండల ప్రాంతాల్లో తుఫానులు - అల్పపీడనాలు - పర్వత ప్రాంతాల్లో కుంభవృష్టి ఏర్పడును.
- మంచు ఖండికలు (glaciers) కరిగి, నదులు ఉప్పొంగి వరదల్ని కరిగించును. సముద్ర మట్టాలు పెరుగును.
- జనజీవనం అతలాకుతలమై, వలసలు పెరగడం, నిరాశ్రయులు కావడం జరుగును.
- జీవావరణ వ్యవస్థ దెబ్బతిని, వేలాది వృక్ష, జంతుజాలం భూమిపైన కనుమరుగు అగును.

ఈ దృక్పథంతోనే, ఐక్యరాజ్యసమితి దీన్ని మానవాళికి పెను ప్రమాద సూచనగా (Code red for Humanity)గా ప్రకటించింది. అయితే ఇలాంటి నివేదికలు, హెచ్చరికలు గత దశాబ్ది కాలంగా

పర్యావరణ పరిరక్షణ ప్రాణంగా భావించిన ఉద్యమకారులు

1. **కెన్ సారో వివా (Ken - Saro - Wiwa) (10.10.1941 - 10.11.1995):**
నైజీరియా - రచయిత, టెలివిజన్ కార్యక్రమాల నిర్మాత పర్యావరణ ఉద్యమకారుడు. ఓగోని తెగ నాయకుడు. ముడిచమురు తవ్వకాలతో ఆవాసాన్ని కోల్పోయి, పరాధీనులైన ఆ ప్రజల కోసం పోరాడిన ధీరుడు. చివరికి ప్రభుత్వ పక్షాన జరిగిన ఓ ప్రదర్శనలో, ప్రభుత్వానికి అనుకూలంగా ప్రదర్శనలో పాల్గొన్న ఓగోని నాయకుల్ని ప్రభుత్వమే చంపి, కెన్ సారో వివాపై ఆ నేరాన్ని మోపి 10, అక్టోబర్ 1995న మిలటరీ కోర్టు ఉరి తీసింది.
2. **కింక్రిదేవి (Kinkri Devi) (30.1.1925 - 30.12.2007):**
భారత్ - హిమాచల్ ప్రదేశ్ లో 48 గనులను అక్రమంగా తవ్వడానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడిన ఓ నిరక్షరాస్యురాలు. ఈ గనుల తవ్వకానికి వ్యతిరేకంగా హైకోర్టులో పిటిషన్ వేసి కోర్టుముందు 19 రోజులు నిరహారదీక్ష చేసింది. చివరికి సుప్రీంకోర్టును ఆశ్రయించగా, గనుల తవ్వకంపై స్టే విధించినా, ఇప్పటికీ తవ్వకాలు జరుగుతూనే వున్నాయి.
3. **వంగారి మాతాయి (Wangari Maathai) (1940-2011):**
కెన్యా - ప్రజాస్వామ్య హక్కులకై, మానవహక్కులకై, పర్యావరణ

- పరిరక్షణకై పోరాడిన ఉద్యమకారిణి. ఆఫ్రికాలో గ్రీన్ బెల్ట్ (Green Belt) ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించి 30 మిలియన్లకు పైగా చెట్లను నాటించింది.
4. **సుందర్ లాల్ బహుగుణ (Sundarlal Bahuguna) (9,1,1927 - 21.5.2021) :**
భారత్-ఉత్తరాఖండ్ లో చిప్కో ఉద్యమకారకుడు. తన భార్య విమల సూచన మేరకు చిప్కో ఉద్యమాన్ని గౌరదేవి, సురక్షదేవి, సుధాశాదేవి, బచినదేవి, ఛాందిభట్, విరుక్షాదేవి లాంటి స్థానిక గ్రామాల మహిళలతో విన్నూతన ఉద్యమాన్ని నడిపాడు. తెహ్రాద్వాం నిర్మాణానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడాడు.
 5. **స్టాన్ స్వామి (Stan Swamy) (26.4.1937 - 5.7.2021):**
భారత్ - తమిళనాడులో పుట్టి, బెంగళూర్ లో ఉన్నతస్థాయి ఉద్యోగాన్ని వదిలి జార్జియాలో గిరిజనులకు అండగా, అక్రమ గనుల తవ్వకానికి వ్యతిరేకంగా పర్యావరణ రక్షణకై పోరాడిన అమరుడు. తప్పుడు ఆరోపణలతో అరెస్టు కాబడి, వృద్ధాప్యంలో బెయిల్ లభించక ముంబాయి ఆసుపత్రిలో 5 జులై 2021న ఆఖరి శ్వాస విడిసాడు.

వింటున్నవేగా అని మనం కొట్టిపారేయవచ్చు. కాని మన చుట్టూ, దేశవ్యాపితంగా, ప్రపంచ వ్యాపితంగా చోటు చేసుకుంటున్న పరిణామాలు, ముఖ్యంగా గత జులైలో నైరుతి రుతుపవనాలు యావత్ దేశాన్ని అతలాకుతలం చేసింది తెలిసిందే. దాదాపు ఆగస్టు దాకా ఉత్తర భారత్ లో వర్షాలు పడని వ్యవస్థ! ముందు అండమాన్ లో, కేరళలో, తమిళనాడులో, ఉమ్మడి తెలుగు, కర్ణాటక రాష్ట్రాల్లో కురిసే నైరుతి రుతుపవన వర్షాలు, కుంభవృష్టిగా దేశమంతా కురవడం, అమర్ నాథ్, చార్ దామ్ యాత్రలు నిలిచిపోవడం భవిష్యత్ భయానక దృశ్యాలే!

అలాగే అభివృద్ధి చెందిన దేశాలుగా విప్రవీగుతున్న అమెరికా, చైనా దేశాలేకాక, మొదటి స్థాయిలో వున్న యూరప్ దేశాలు సహితం అకాల వర్షాలతో, వరదలతో కొట్టుమిట్టాడం చూస్తూనే వున్నాం. ఆల్బన్ పర్వత శ్రేణుల్లోని మంచు శిఖరాలు కృంగిపోవడం రాబోయే రోజులకు పెనుప్రమాద హెచ్చరిక కాదా.!!??

గ్రేటా థనెబర్గ్ క్షమాపణ :

పోర్చుగీస్, ఫ్రాన్స్, ఇటలీ, స్విడ్జర్లాండ్లతో పాటు ఇతర పశ్చిమ

దేశాల్లో, అమెరికాలోని కాలిఫోర్నియాలో గత జులై, ఆగస్టు నెలలో అడవులు తగలబడి వేలాది హెక్టార్లు బూడిదపాలు కావడం చూసాం. ఐబేరియన్ ద్వీపకల్పంలో దాదాపు 1700 మంది వేడిగాలులకు ప్రాణాలు కోల్పోయారంటే పరిస్థితి ఎంత తీవ్రంగా వుందో తెలుస్తున్నది. దాదాపు 40°C ఉష్ణోగ్రతకే ఈ విధంగా వుంటే, ఉష్ణోగ్రత 45°C -50°C చేరుకుంటే, పశ్చిమ దేశాలు రూపులెక్కుండా అట్లాసులో మాయం కావచ్చు? లండన్ లాంటి నగరాల్లో జనాలు సముద్రాలకు వలస వెళ్లారంటే పరిస్థితి ఎంత దారుణంగా వుందో! ఈ సందర్భంగా కొన్ని పశ్చిమ దేశాలు ఏకంగా వేడి అత్యవసరస్థితిని (heat emergencies) ప్రకటించాల్సి వచ్చింది కూడా!

ఈ నేపథ్యంలో ఇటలీలో ఆగస్టు 5, 2022న 55 దేశాలకు చెందిన నాయకులు పాల్గొనగా, పెరు మాజీ దౌత్యవేత్త రికార్డో లునా (Riccardo Luna) మాట్లాడుతూ, 2019లో స్విస్ అమ్మాయి గ్రేటా థనెబర్గ్ మాటల్ని అపహాస్యం చేసామని, అమ్మాయివి కుర్రచేష్టలని భావించామని, కాని రేపటి ఆహ్లాదకర పిల్లల ప్రపంచాన్ని తీర్చిదిద్దే

పర్యావరణ పరిరక్షణే ఊపిరిగా భావిస్తున్న ఉద్యమకారులు

ధైర్యం తమకు లేకండా పోయిందని వాపోయాడు. ఇప్పుడన్నా ఈ పశ్చిమ దేశాలు మేల్కొంటే సంతోషమే మరి!

చీకటిని వెక్కిరిస్తూ కూచోవడం కాదు, చిరు వెలుతురుకై ప్రయత్నిద్దాం అన్న సామెతలా ప్రపంచవ్యాపితంగా పర్యావరణ ఉద్యమకారులు, భూగోళ రక్షణకై తమవంతు పాత్రను పోషిస్తూ వున్నారు. వారిలో కొందరిని కింద చూద్దాం!

1. మేధాపాట్కర్ (Medha Pathkar) (1.12.1954) :

భారత్ - నర్మదానదిపై నిర్మించే సర్దార్ సరోవర్ ప్రాజెక్టు మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, గుజరాత్ రాష్ట్రాలలోని వందలాది గిరిజన, ఆదివాసి గ్రామాల్ని ముంచివేస్తుందని, పర్యావరణానికి, జీవావరణకు పెను ప్రమాదమని ఆ ప్రాంత ప్రజల్ని కూడగట్టి నర్మదాబచావో ఆందోళన (NBA)ను దీర్ఘకాలికంగా కొనసాగించి, అపజయాలతోపాటు, అనేక విజయాల్ని సాధించింది. ఈ ఆందోళనకు జడిసిన ప్రభుత్వాలు, ప్రాజెక్టుకు అనేక మార్పులు చేసినా, కేంద్ర ప్రభుత్వం తిరిగి ఆనకట్ట ఎత్తు పెంచి, వేలాది గిరిజనలను నిరాశ్రయులుగా మార్చాడు.

2. గ్రేటా థన్బర్గ్ (Greta Thunberg) (3.1.2003) :

స్వీడన్ - అతిపిన్న వయస్సులో (16) ఐక్యరాజ్య సమితిలో వివిధ దేశాల పెద్దల్ని 'How Dare You ! (మీకెంత ధైర్యం) అంటూ ప్రశ్నించిన అమ్మాయి. ఇంట్లో జీరో కర్బన ఉద్గారాలు వుండేలా తల్లిదండ్రుల్ని ఒప్పించి, Fridays For Future (FFF) నినాదానికి శ్రీకారం చుట్టి, ఐక్యరాజ్యసమితి వేదికల్ని (Sumits, COPS)లను దద్దరిల్ల చేస్తున్నది. 2018 నుంచి 2021 దాకా 15 అంతర్జాతీయ సమావేశాల్లో పాల్గొని, ప్రపంచ దృష్టిని ఆకర్షించింది.

3. దిశారవి (Disha Ravi) (1998) :

భారత్-బెంగళూర్కు చెందిన దిశారవి (23), ఢిల్లీలో జరిగిన రైతు వ్యతిరేక చట్టాల ఉద్యమం సందర్భంగా, యావత్ ప్రపంచ దృష్టిని ఆకర్షించింది. గ్రేటా థన్బర్గ్ నిర్వహించే టూల్ కిట్ (Toolkit) మాధ్యమంతో సంబంధ ముందని, దేశద్రోహం కింద 13, ఫిబ్రవరి 2021 అరెస్టు అయిన అమాయకురాలు. ప్రతీ శుక్రవారం రేపటికోసం (FFF)ను భారత్లో ధైర్యంగా ప్రారంభించి, పర్యావరణ పరిరక్షణకై నినదిస్తున్న అమ్మాయి.

4. జాదవ్ పేన్ (Jadav Payeng) (1963-) :

భారత్ - అస్సాంలో ప్రవహించే బ్రహ్మపుత్ర నదిలో ఏర్పడిన ఇసుక దిబ్బలలో సరీసృపాలు మరణించడాన్ని చూసిన 16 సం||లా జాదవ్,

మొక్కలు నాటడమే జీవితంగా, గత మూడు దశాబ్దాలుగా నాటుతూనే వున్నాడు. 550 హెక్టార్లలో 46 మిలియన్ల చెట్లను నాటి మానవ నిర్మిత మహా అటవికి కారకుడైన జాదవ్, ఏ ప్రభుత్వాలు చేయని మహత్తర కృషిని చేసాడు. ఇప్పుడా అదవి పులులకు కూడా ఆవాసమైందంటే ఆశ్చర్యమే. అందుకే ఆయనను Forest Man of Indiaగా అభివర్ణిస్తారు. ఈయనపైన సినిమాలు, డాక్యుమెంట్లు అందరికీ ఆదర్శంగా మారాయి. ఈ అటవికి ఆయన తెగ మొలాయి (Molai) పేరుతో పిలవడం గమనార్హం!

5. సాలుమారద తిమ్మక్క (Saalumurada Thimmakka) :

భారత్ - కర్నాటకు చెందిన ఈ మహిళ ఓ మారుమూల గుబ్బి అనే గ్రామంలో పుట్టి, రహదారుల నిర్మాణం పేరున మహా వృక్షాల్ని నరికివేస్తుంటే, చలించి 385 మర్రి చెట్లను (హాలికల్ - కుదుర్ రహదారి) 45 కి.మీ. పరిధిలో నాటి పెంచి పెద్ద చేసింది. వీటికి అధనంగా వివిధ ప్రదేశాల్లో 8000 పైగా ఇతర మహా వృక్షాల్ని నాటి పెంచింది.

6. హార్మాన్ బోర్గ్ (Harmann Borg) :

జర్మనీ - తన స్వంతదబ్బు 50 వేల డాలర్లను ఖర్చు పెట్టి 30 సం||ల పాటు కెన్యాలో వృక్షాల్ని నాటి పెంచాడు.

7. వనజీవి రామయ్య (Ramaiah) (1.7.1937-) :

భారత్ - వనజీవి రామయ్య గుర్తించబడ్డ దర్పల్లి రామయ్య, తన భార్యతో కలిసి చెట్లు నాటడమే జీవిత పరమార్తంగా ఎంచుకున్నాడు. భార్యాభర్తలిద్దరు మెడలో వృక్షోరక్షితి-రక్షిత అనే నినాదం గల చక్రాన్ని ధరించి, గత 40 సం||గా లక్షలాది చెట్లను నాటిన ధన్యజీవి. తనకు వచ్చే నెలవారి 2000 రూ|| పెన్నను, ప్రభుత్వం ప్రకటించిన కోటి రూపాయల్ని కూడా పర్యావరణంపై ఖర్చు చేస్తున్న నిస్వార్థపరుడు.

(నోటు : కొందరు పర్యావరణ ఉద్యమకారులనే ఇక్కడ పరిచయం చేయడం జరిగింది. దేశవ్యాపితంగా, ప్రపంచవ్యాపితంగా వేలాది మంది పర్యావరణ పరిరక్షణ ఉద్యమకారులు తమ ప్రాణాల్ని లెక్క చేయకుండా పోరాడుతున్నారు. అందరికీ వినమ్రంగా తలవంచి నమస్కరించాల్సిందే! అందర్ని పరిచయం చేయలేనందుకు మన్నించాలి. - రచయిత)

- డా|| లచ్చయ్య గొండ్ల,

m : 9440116162

e : drglachaiah@gmail.com

మునగ తిన్నవారికి ఆరోగ్యం -పండించిన వారికి లాభం!

పోషకాల గనిగా పేరు తెచ్చుకున్న మునగ.. రైతుల పాలిట కల్పవృక్షంగా విరాజిల్లుతున్నది. తిన్నవారికి ఆరోగ్యం, పండించిన వారికి లాభాలు అందిస్తున్నది. తక్కువ పెట్టుబడితోనే అధిక దిగుబడులు అందిస్తూ.. అన్నదాతల ఇంట సిరులు కురిపిస్తున్నది.

మునగ చెట్టులో ప్రతీ భాగం ఉపయోగకరమైనదే. వీటి ఆకులు, కాయలు ఆరోగ్యానికి ఎంతో మేలు చేస్తాయి. వీటి విత్తనాలను ఔషధ పరిశ్రమలలో వాడతారు. అందుకే, వీటికి మార్కెట్లో భారీ డిమాండ్ ఉంటుంది. ఆరోగ్యపరంగానే కాకుండా, వ్యాపారపరంగానూ మునగను సాగు చేసేవారి సంఖ్య క్రమంగా పెరుగుతున్నది. ఇటీవలి పరిశోధనలతో ఏకవార్షిక రకాలు.. అంటే ఆరు నెలల్లోనే కాతకు వచ్చే రకాలు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. సాగులో మెలకువలు పాటిస్తే, మేలైన దిగుబడులు సాధించవచ్చని ఉద్యాన శాస్త్రవేత్తలు సూచిస్తున్నారు.

అనుకూలమైన నేలలు :

అన్ని రకాల నేలల్లో మునగను సాగు చేసుకోవచ్చు. ఉదజని సూచిక 6.5-8 శాతం ఉండే ఇసుక రేగడి నేలలు ఎక్కువ అనుకూలంగా ఉంటాయి.

పంట సీజన్ :

జూలై నుంచి అక్టోబర్ వరకు మునగను విత్తుకోవచ్చు. అయితే ఏ సమయంలో విత్తినప్పటికీ, వేసవిలోనే అంటే.. జనవరి-ఏప్రిల్ మధ్యలోనే పూతకు వస్తుంది. ఫిబ్రవరిలో ఎకువ పూత, కాత ఉంటుంది.

విత్తన మోతాదు :

ఎకరానికి 200 గ్రా. విత్తనం అవసరం అవుతుంది. 2.5-3 సెం.మీ లోతు గుంతలు తీసుకొని ఒక గుంతకు రెండు విత్తనాల చొప్పున వేసుకోవాలి. నెల వ్యవధిలో మొలకలను పరిశీలించి, మొలకలు లేని గుంతల్లో మళ్ళీ విత్తనాలు వేసుకోవాలి. లేదా ముందుగానే పాలీ బ్యాగులలో మొక్కలను పెంచుకొని, 35-40 రోజుల సమయంలో గుంతలలో నాటుకోవాలి. ఒక్కో గుంతకు మధ్య 2-2.5 మీటర్ల దూరం ఉండేలా 45 సెం.మీ పొడవు, 45 సెం.మీ వెడల్పు, 45 సెం.మీ లోతులో తవ్వకోవాలి. ఒక్కో గుంతలో 15

కిలోల కంపోస్టు లేదా బాగా చివికిన పశువుల ఎరువు వేయాలి. మొకలు 75 సెం.మీ ఎత్తు పెరిగినప్పుడు మొదలుపై చివర్లను తుంచితే, పక కొమ్మలు ఎకువ సంఖ్యలో వస్తాయి. మునగలో అంతర పంటలుగా టమాట, మిరప, బెండ, బొబ్బర్లను సాగు చేసుకోవచ్చు. అయితే, ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ మొకజొన్నను వేయవద్దు.

ఎరువులు :

విత్తిన మూడు నెలల్లో గుంతకు 45:15:30 గ్రా. చొప్పున నత్రజని, భాస్వరం, పొటాష్ ఎరువులు వేసుకోవాలి. ఆరు నెలలకు పూత సమయంలో మరో దఫాగా ఒక్కో గుంతలో 45 గ్రా. నత్రజని ఎరువు వేయాలి. విత్తిన మూడో రోజు మొదటి తడిని, ఆ తర్వాత 10-15 రోజుల వ్యవధిలో నీటి తడులను ఇస్తూ ఉండాలి.

సస్యరక్షణ :

కాయ పండు ఈగ యాజమాన్యం :

విత్తనం వేసిన 150, 180, 210 రోజుల్లో ఎకరానికి 80 గ్రా. థయోమిథాకోస్ 25 డబ్ల్యూజీని నేలలో వేయాలి. ఎకరానికి 10 కుళ్ళిన టమాటాలతో కూడిన ఫ్రూట్ టాప్ ను 500 లీటర్ల నీటిలో కలిపి వేయాలి. మరో దఫాలో ఎకరానికి 200 లీటర్ల నీటిలో 500 గ్రా. ప్రొఫెనోఫాస్ కలిపి పిచికారీ చేయాలి.

బొంత పురుగు యాజమాన్యం :

మునగ కాండంపై బొంత పురుగులు గుంపులుగా చేరి, బెరడును తొలిచి తింటాయి. ఆకులను తొలిచేస్తాయి. దీంతో ఆకు విపరీతంగా రాలిపోతుంది. ఈ సమయంలో పురుగు గుడ్లను, లార్వాలను ఏరివేయాలి. వర్షాల తర్వాత పెద్ద పురుగులను నివారించడానికి హెక్టారుకు ఒక దీపపు ఎరను ఉంచాలి. లార్వాలను చంపే 'బిర్లింగ్ టార్పి' వాడాలి. లీటర్ నీటిలో 2 మి.లీ. క్విన్సాల్ ఫాస్ లేదా 2 మి.లీ. మిథైల్ డెమటాస్ కలిపి పిచికారీ చేయాలి.

కార్పి పంట :

మొదటికాయ కోత తర్వాత భూమట్టం నుంచి 90 సెం.మీ ఎత్తులో మొక్కను కత్తిరించాలి. దీంతో 4, 5 నెలల్లో చెట్టు మళ్ళీ

కాపుకొస్తుంది. మూడు సంవత్సరాల వరకు ఇలా కార్ని పంటను తీసుకోవచ్చు. కత్తిరించిన వెంటనే మొకకు 45, 15, 30 గ్రాముల చొప్పున నత్రజని, భాస్వరం, పొటాష్ ఎరువులు వేయాలి. 30 గ్రాముల చొప్పున నత్రజని, భాస్వరం, పొటాష్ ఎరువులు వేయాలి. ఏటా 25 కిలోల చొప్పున బాగా చివికిన పశువుల ఎరువును వేయాలి.

దిగుబడి:

సాలీనా చెట్టుకు సగటున 220 మునగ కాయల చొప్పున హెక్టారుకు సుమారు 50-55 టన్నుల దిగుబడి వస్తుంది.

మునగ రకాలు :

కేఎం-3 : ఈ రకాన్ని విత్తనాలతో సాగు చేయాలి. సాలీనా ఒక చెట్టుకు 400-500 కాయలు వస్తాయి. నాటిన ఆరు నెలలకే కాపుకొస్తుంది. కాయలు 25-30 సెం.మీ పొడవు ఉంటాయి. మొకలు పొడలుగా ఉంటాయి. కాబట్టి కాయ కోత చాలా సులభం. మొదటి కోత తర్వాత భూ మట్టానికి ఒక మీటరు మందం కాండం వదిలి, మిగతా భాగాన్ని కత్తిరించాలి. కార్ని పంటగా 2-3 సంవత్సరాలు దిగుబడిని ఇస్తుంది.

పీకేఎం-1 : ఈ రకం విత్తిన 5-6 నెలలకు పూతకొస్తుంది. 7-8 నెలల్లో కోతకొస్తుంది. మార్చి-ఆగస్టు మధ్యలో దిగుబడి ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఒక సంవత్సరంలో 4-6 మీటర్ల పొడవు పెరుగుతుంది. 6-12 కొమ్ములు వస్తాయి. కాయలు 75 సెం.మీ పొడవు ఉండి, 150 గ్రాముల బరువు తూగుతాయి. సాలీనా మొకకు 220 కాయలు వస్తాయి. హెక్టారుకు 52 టన్నుల దిగుబడి ఉంటుంది. ఈ రకం మునగ తోటలో అంతర పంటగా మిరప, వేరుశనగ, ఉల్లి పంటలను వేసుకోవచ్చు.

పీకేఎం-2 : ఇది సంకర రకం. విత్తనాల ద్వారా సాగు చేసుకోవాలి. నాటిన ఆరు నెలల్లో కాతకొస్తుంది. వివిధ పంటల సరళిలో సాగుకు అనుకూలం. కాయలు 120 సెం.మీ పొడవు ఉండి 70 శాతం కండతో 280 గ్రాముల బరువు తూగుతుంది. కాయలలో విత్తనాలు తక్కువ. కండ ఎక్కువగా ఉంటుంది. సాలీనా చెట్టుకు 220 కాయలు వస్తాయి. హెక్టారుకు 98 టన్నుల దిగుబడి వస్తుంది. కార్ని పంటను మూడేండ్ల వరకు సాగు చేయవచ్చు.

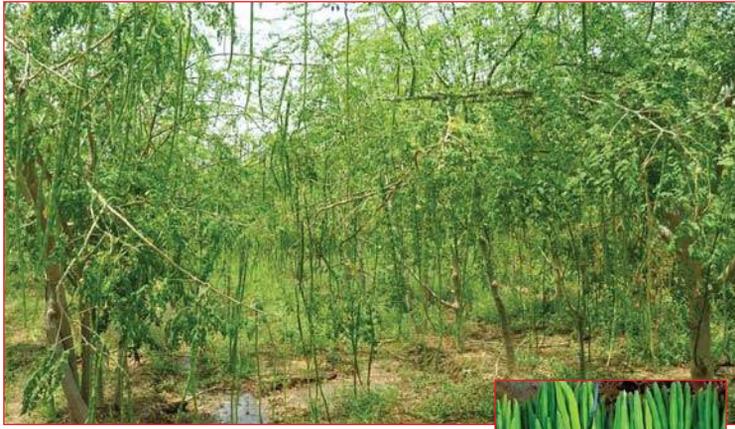
వ్యాపార కోణంలో :

వ్యాపార కోణంలో మునగ సాగు చేయాలనుకునే రైతులు అధిక సాంద్ర పద్ధతిని ఎంచుకోవాలి. సాధారణ పద్ధతికి బదులుగా మొక్కల మధ్య దూరం 1 మీ., వరుసల మధ్య దూరం 1.5 మీ. వచ్చేలా గుంతలు తీసుకోవాలి. దీంతో హెక్టారుకు 13,333 మొకలు వస్తాయి. మొకల సాంద్రత పెరగడం వల్ల భారీ దిగుబడి సాధించవచ్చు. ఈ పద్ధతిలో బిందు సేద్యం ద్వారా సాగునీరు అందించాలి. ప్రతి మొక్కకూ ఫెర్టిగేషన్ ద్వారా 135:23:45 గ్రాముల చొప్పున నత్రజని, భాస్వరం, పొటాష్ను అందిస్తే దిగుబడులు పెరుగుతాయి. నత్రజని, పొటాష్ ఎరువులను యూరియా, మ్యూరేట్

ఆఫ్ పొటాష్ రూపంలో డ్రిప్ ద్వారా అందించాలి.

విత్తనోత్పత్తి

మునగ సాగు చేయాలనుకునే రైతులు సొంతంగా విత్తనోత్పత్తి చేపట్టవచ్చు. పూత సమయంలో వర్షాలు రాకుండా ఉండే కాలంలో విత్తనం నాటుకోవాలి. ఒక రకం మొక్కల నుంచి మరో రకం మొక్కలకు 500 మీ. దూరం ఉండేలా చూసుకోవాలి. అలాగే పూత సమయంలో వేడి వాతావరణం ఉండాలి. మొక కాండం లక్షణాలు, కాయ అభివృద్ధి దశలలో లక్షణాలను బట్టి కల్తీలను ఏరివేయాలి. ఏడాది చెట్టుకు 200-250 కాయలు వస్తాయి. ఒకే కాయలో 10-13 విత్తనాలుంటాయి. అంటే.. ఒకే చెట్టుకు 600 గ్రా. నుంచి కిలో వరకూ విత్తన దిగుబడి ఉంటుంది. కాయలు కోసి రెండు రోజులపాటు ఎండలో ఆరబెట్టాలి. ఆ తర్వాత పగులగొట్టి విత్తనాలను

సేకరించాలి. 8-10 శాతం తేమ వరకు ఆరబెట్టుకోవాలి. కిలో విత్తనానికి 2 గ్రా. బావిస్టిన్ తో విత్తనశుద్ధి చేసి నిల్వ ఉంచుకోవాలి. పాలిథీన్ బ్యాగులలో విత్తనాలు ఎక్కువ కాలం నిల్వ ఉంటాయి. వీటిని ఒక ఏడాది వరకు నిల్వ ఉంచుకుని విత్తనంగా వాడుకోవచ్చు.

చిన్న, సన్నకారు రైతులకు లాభం

ఏకవార్షిక మునగ సాగు చిన్న, సన్నకారు రైతులకు ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. ఈ పంటకు తక్కువ మొత్తంలో నీరు అవసరం పడుతుంది. కూలీల అవసరం కూడా తక్కువే. కుటుంబ సభ్యులే వివిధ పనులు పూర్తి చేసుకోవచ్చు. అంతేకాకుండా, ఎరువులు, పురుగు మందులు కూడా ఎక్కువగా వాడాల్సిన అవసరం ఉండదు. తక్కువ విస్తీర్ణంలో సాగు చేసుకుంటూ రాబట్టి, కాయలను సులభంగా, తక్కువ కాలంలోనే స్థానిక మార్కెట్లకు తరలించవచ్చు.

ఆనబోయిన స్వామి,

m : 9963 87 2222

e: swamyannaboina@gmail.com

ఈనాటి పిల్లలకు గాంధీతాత పరిచయం -బాలల తాతా బాపూజీ

డా॥ పత్తిపాక మోహన్ రాసిన “బాలల తాతా బాపూజీ” అనే బాల గేయాల పుస్తకం 2020లో వచ్చింది. కవర్ పేజీమీద సకిలం ముకిలం వేసుకుని కూర్చున్న గాంధీతాతను వెనకనుంచి ప్రేమతో పెనవేసుకున్న ఓ చిన్న పాప, పక్కన నిలబడి ఓ ఆనంద గీతం చదువుతున్న బాబూ, వాళ్ళందరి ముఖాల్లో పున్నమి వెన్నెలలాంటి నవ్వులూ అందరినీ ఆ పుస్తకంలోకి రమ్మని ఆహ్వానిస్తాయి.

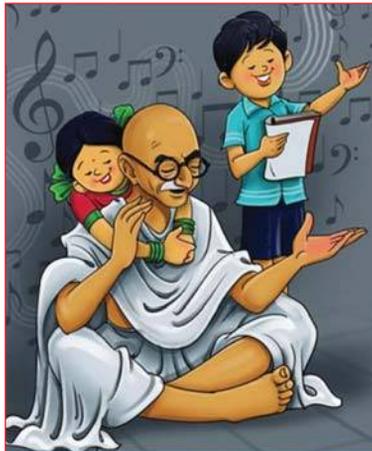
బాపూజీ గేయాల్లో గొప్ప గుణాలు, ఆయన చేసిన మంచి పనులు, సమాజోద్ధరణ కార్యక్రమాలు, ఆయన జీవన శైలీ, ఆయననుంచి ఈనాటివాళ్ళు నేర్చుకోవలసిన మంచి లక్షణాలు వెన్నుముద్దలు తినిపించినట్లు వినిపించాడు. వాటిలో ‘జోతలు’ గేయంలో గాంధీజీ గురించి ఇలా అంటాడు. “శివమెత్తిన స్వేచ్ఛకు నీ పిలక ప్రతీక/ నీ బోసి నవ్వే కదా భరత జాతి జ్ఞాపిక” ఎంత గొప్ప ప్రతీక లివి! తాత పిలక పిలకకు నవ్వు తెప్పించేది. బోసి నవ్వులు బాగుంటాయా అంటే పిల్లల బోసి నవ్వులు చాలా బాగుంటాయి, కానీ పక్కాడిపోయిన పెద్ద వాళ్ళనవ్వులు మనం బాగుంటాయని అనుకోం. కానీ ఎప్పుడూ నవ్వుతూ కనిపించే బాపూజీ బోసినవ్వు ఎంతో అందమైన ‘భరతజాతి జ్ఞాపిక’ అని చెప్పడం ఎంతో అద్భుతమైన పిల్లలకు నచ్చే భావన!

ప్రపంచీకరణలో పల్లెలన్నీ తమ నిజమైన ఉనికిని కోల్పోతున్న ఈ తరుణంలో బాపూజీ ఆశించిన ‘గ్రామరాజ్యాలు’ గురించి రామరాజ్యం అనే గేయంలో పల్లెలంటే తెలియని పట్నం పిల్లలకు పల్లెల్ని ఇలా పరిచయం చేస్తాడు. “పల్లెటూర్లు దేశానికి ప్రగతి పట్టుకొమ్మలు/ గాంధీతాత ఆశించిన/ గ్రామరాజ్య కేంద్రాలు/... పల్లెలు సమృద్ధిగుంటె/ అదే రామరాజ్యం... పల్లెలు బాగుంటేనే/ సంపదలు, సాభాగ్యం” అంటూ గాంధీ బోధల వెలుగులో పల్లెల్ని కాపాడుకోవాలనే అవగాహన బాలలకు ఇస్తాడు.

బాపూజీ గురించి ఇలా ఇన్ని అద్భుతమైన, ఆశ్చర్య కరమైన విషయాలు పాడుకున్న పిల్లలు తరువాత తప్పకుండా బాపూజీ కథ పూర్తిగా చెప్పాలని అడిగి తీరుతారు. కనుక తరువాత గేయకథలో బాపూజీ జీవితాన్ని పూర్తిగా ఓ పూల చెండులా, చిలుకల దండలా మొదలుపెట్టి, అందంగా, ముద్దుగా, కుతూహలం కలిగించేలా

వినిపిస్తాడు.

పిల్లలు హాయిగా పాడుకోగలిగేలా ఉండే ఈ గీతాల పుస్తకంలో ప్రతి పేజీలో బాపూజీ, పిల్లలూ కలిసివున్న బొమ్మలు ప్రత్యేక ఆకర్షణగా కనిపిస్తాయి.

డా. పత్తిపాక మోహన్
బాలల తాతా బాపూజీ
• పిల్లల కోసం గాంధీ గేయాలు • గేయ కథ •

ప్రత్యక్షంగానూ, పరోక్షంగానూ ఆయన సేవలు, సహకారాలు అసామాన్యమైనవి. అలా బాలసాహిత్య బంధిపూల హారాలు అల్లుతూ, అందంగా తీర్చి దిద్దుతున్న పత్తిపాక మోహన్ అందరికీ ఇష్టమైన, ఆత్మీయుడు, స్నేహితుడు, సోదరతులుడు.

కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ బాల సాహిత్య పురస్కారం పొందిన “బాలల తాతా బాపూజీ పుస్తకం” అట్ట చివరిపేజీలో పత్తిపాక మోహన్ గురించి చేసిన చిన్న పరిచయం ఇక్కడ ఇస్తున్నాను.

“డా॥ పత్తిపాక మోహన్ కవి, రచయిత, విమర్శకులు, బాల సాహితీవేత్త. మహాకవి డా॥ సి. నారాయణ రెడ్డి గారిచే ‘వ్యాఖ్యాన

దక్షుడు'గా ప్రశంసలు పొందిన వ్యాఖ్యాత. స్వస్థలం రాజన్న సిరిసిల్ల జిల్లా కేంద్రం సిరిసిల్ల. నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ ఇండియాలో సహాయ సంపాదకులు. 'సముద్రం', 'బంతిపూలు', 'పచ్చబొట్టు', 'కొముది' సాహిత్య వ్యాసాలు, 'తెగిన పోగు' దీర్ఘ కవిత, 'కఫన్' చేనేత నానీలు మొదలగు ముప్పైకి పైగా పుస్తకాలు వీరి రచన, సంపాదకత్వంలో వచ్చాయి.

'పిల్లల కోసం మన కవులు' (2005), 'చందమామ రావే' (2009), 'వెన్న ముద్దలు' (2016), ఆకుపచ్చని పాట' స్వచ్ఛ సర్వేక్షణ తొలి బాల గేయాలు, 'ఒక్కేసి పువ్వేసి చందమామ' బాలల బతుకమ్మ పాటలు (2018), 'అ ఆ ఇ ఈ' బాల లయలు (2019), పిల్లల కోసం సినిమాల కథ' (2020) బాల సాహిత్య రచనలు. 'పిల్లల కోసం మన పాటలు' (2014), 'పిల్లల కోసం పొడుపు కథలు' (2017), 'వానావానా వల్లప్పా' బాల గేయాలు, 'ఆకుపచ్చని ఆశలతో' (2019) తెలంగాణ బడి పిల్లల కవితా సంకలనానికి సంపాదకత్వం వహించారు. ఆంగ్లం, ఇతర భారతీయ భాషల్లోంచి పదహారు పుస్తకాలు పిల్లల కోసం తెలుగులోకి అనువదించారు.

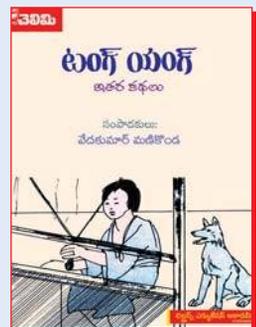
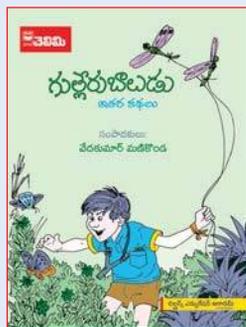
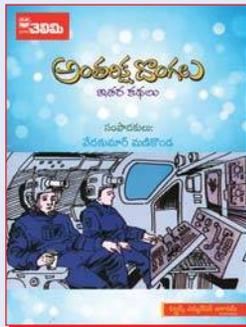
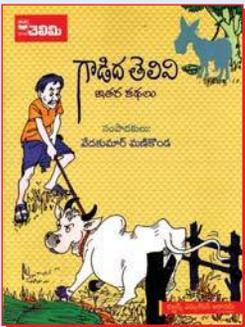
తెలంగాణ ప్రాథమిక స్థాయి తెలుగు పాఠ్య పుస్తక సంపాదకుల్లో ఒకరు. 1997లో 'ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర తొలి యువ విశిష్ట సాహిత్య పురస్కారం', 2009లో తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం 'కీర్తి పురస్కారం', 2011లో 'తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం బాల సాహిత్య పురస్కారం' లభించాయి. 2017 తెలంగాణ ఆవిర్భావ వేడుకల్లో 'రాజన్న సిరిసిల్ల జిల్లా విశిష్ట సాహిత్య పురస్కారం', 'డా. నన్నపనేని మంగాదేవి బాల సాహిత్య పురస్కారం', 'డా. తిరుమల శ్రీనివాసాచార్య సాహిత్య పురస్కారం', 'మధురకవి మల్లవరపు జాన్ కవి స్మారక సాహిత్య పురస్కారం', 'డా. వేదగిరి రాంబాబు బాల సాహిత్య పురస్కారం', 2018 లో 'అంగలకుదుటి సుందరాచారి సాహిత్య పురస్కారం', బాల గోకులం 'బాలనేస్తం' పురస్కారం, 'డా. చింతోజు బ్రహ్మయ్య-బాలమణి బాల సాహిత్య పురస్కారం', 2019లో 'సాంస్కృతిక బంధు

సారిపల్లి కొండల్ రావు జన్మదిన లలిత కళా పురస్కారం', 'శకుంతలా జైని స్మారక తొలి బాల సాహిత్య పురస్కారం', 'మై గిట్ల యువ సాహిత్య పురస్కారం', 'కాళోజీ కర్మయోగి పురస్కారం', 'బాలబంధు సమతారావు బాల సాహిత్య పురస్కారం' అందుకున్నారు."

తెలంగాణలో జరిగిన బాల వికాస కార్యక్రమాల్లో పత్తిపాక మోహన్, తనను నడిపించిన మిత్రబృందం పాత్ర గణనీయమైందని అంటాడు. అందులో 2017 నుంచి దాదాపు రెండేండ్ల పాటు జరిగిన 'బాలచెలిమి ముచ్చట్లు' కార్యక్రమం ఒకటి. 'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమి' నిర్వహణలో మణికోండ వేదకుమార్ గారి సారధ్యంలో జరిగిన బాలచెలిమి ముచ్చట్లకు పత్తిపాక మోహన్ కన్నీసర్గా ఉన్నాడు. తెలంగాణలోనే కాక రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల బాలసాహితీ వేత్తలను ఒక వేదికపైకి రప్పించి బాలసాహిత్య వికాసాదిగా జరిగిన అనేక చర్చలకు ఈ ముచ్చట్లు భూమికగా నిలవడమే కాక, బాల వికాసానికి సంబంధించిన అనేక అంశాలను వెలుగులోకి 'బాలచెలిమి ముచ్చట్లు' తెచ్చాయి, ఆలోచింపజేశాయి. 'తనది టీం వర్క్ అనీ, గరిపెల్లి అశోక్, చొక్కాపు వేంకటరమణ, మాడభూషి లలితా దేవి, డా.వి.ఆర్.శర్మ, డా. సిరి, డా|| అమరవాది నీరజ, పైడిమర్రి గిరిజ, డా.వాసరవేణి పరుశురాములు, ఇంకా మరికొందరు బాల సాహిత్య మిత్రులతో కలిసి తాను రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా వివిధ సంస్థలతో నిర్వహించిన, నిర్వహిస్తున్న సృజనాత్మక రచనాశాలలు ఈనాడు బాల సాహిత్యాన్ని ప్రధాన ప్రవంతి సాహిత్యం సరసన నిలబెట్టడానికి తోడ్పడుతున్నాయని పత్తిపాక మోహన్ తన మనసులో మాటగా చెప్తుంటాడు.

కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ నుంచి బాలసాహిత్య పురస్కారం అందుకున్న ఆత్మీయ మిత్రునికి బాల సాహిత్య ప్రపంచం తరపున మరోసారి హృదయ పూర్వక ఆభినందనలు!

- డా|| వి. ఆర్. శర్మ
m : 917788749

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలిమి ప్రచురించిన 'గాడిద తెలివి', 'అంతరిక్ష దొంగలు' (2018 నవంబర్), 'గుళ్లర బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పొందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

- మరియు
- Nava Telangana ● Manchi Pustakam
 - Nava Chetana ● Navodaya Book House

దయా హృదయం

సోమయ్య, రంగయ్య కొబ్బరికాయల వ్యాపారం చేసేవారు. వారు ఆ గ్రామంలోని దేవాలయానికి వచ్చిన యాత్రికులకు పోటీపడి కొబ్బరికాయలను అమ్మేవారు. సోమయ్య అంటే రంగయ్యకు ఎక్కువ అనూయ, ద్వేషం ఏర్పడింది. సోమయ్య తన కన్నా ఎక్కువ కొబ్బరికాయలు అమ్ముతున్నాడని రంగయ్య సోమయ్య పై ద్వేషం పెంచుకున్నాడు.

ఇలా ఉండగా ఒకసారి ఏదో వనిమీద సోమయ్య లింగాపురానికి వెళ్ళాడు. అక్కడ దారిలో ఒక వ్యక్తి సొమ్మసిల్లి పడిపోయి ఉన్నాడు. అతడు ఎవరో కాదు తమ గ్రామానికి చెందిన రంగయ్యనే. వెంటనే సోమయ్య కొన్ని చల్లని నీటిని తీసుకొనివచ్చి అతని ముఖంపై చల్లాడు. అతడు కళ్ళు తెరవగానే అతన్ని పైకి లేపి కొన్ని మంచి నీళ్లను త్రాగించాడు. తన సంచితలో నుండి అరటిపళ్ళను కూడా తీసి రంగయ్యకు తినిపించాడు. సోమయ్య రంగయ్యను ఊరడించి “రంగయ్యా! నీవు ఇక్కడికి ఎందుకు వచ్చావు? ఎందుకిలా పడిపోయావు?” అని అడిగాడు. అప్పుడు రంగయ్య తనకు మూర్ఛరోగం ఉందని తన బంధువుల ఇంటికి వచ్చానని తెలిపాడు.

ఆ తర్వాత అతడు సోమయ్యకు కృతజ్ఞతలు తెలిపి “సోమయ్యా! నేను నీ పట్ల, నీ వ్యాపారం పట్ల అనూయను, ద్వేషాన్ని అనవసరంగా పెంచుకున్నాను. కానీ ఈరోజు నీవు నా ప్రాణాన్ని కాపాడావు. ఆ దేవుడే నీ రూపంలో వచ్చి నన్ను రక్షించాడు” అని అన్నాడు. అప్పుడు సోమయ్య నవ్వి “అవును రంగయ్యా! నీవు అనవసరంగా నా పైన, నా వ్యాపారం పట్ల అనూయను, ద్వేషాన్ని పెంచుకున్నావు. వాస్తవానికి ఎవరి వ్యాపారం వారిదే. ప్రజలు కొబ్బరికాయలను తమకు ఇష్టమైన వారి దగ్గర కొంటారు. అంతమాత్రాన నీవు అనూయను, ద్వేషాన్ని పెంచుకోవడం భావ్యం కాదు. మన మధ్య వ్యాపారంలో పోటీ ఉండాలే తప్ప వ్యక్తిగతంగా కక్ష ఉండకూడదు. అంతేకాదు. అది అనూయంగా, ద్వేషంగా మారకూడదు. నేను ప్రతి సంవత్సరం ఈ ఊరిలోని కొంతమంది బీదసాదలకు దుస్తులు, నిత్యావసర సరుకులు పంచి పెడతాను. అందుకే ఈ లింగాపురానికి మధ్యమధ్యలో వస్తుంటాను” అని అన్నాడు. “మరి మన ఊరిలో పేదవారు లేరా! అక్కడే నీవు వీటిని పేదలకు ఇవ్వవచ్చుకదా!” అని ప్రశ్నించాడు రంగయ్య. అప్పుడు సోమయ్య “ఎందుకు లేరు? అక్కడ నా మిత్రుడు ఆ పని చేస్తున్నాడు. మేము ఇద్దరం ఒకే ఊరు ఎందుకని అనుకున్నాము. అందువల్లనే ఎక్కువ మంది పేదలున్న ఈ గ్రామాన్ని నేను ఎన్నుకున్నాను” అని అన్నాడు.

అది విన్న రంగయ్య “సోమయ్యా! నీవెంత మంచి వాడివి? అయినా నీకు వారికందరికీ పంచి పెట్టే డబ్బు ఎక్కడిది?” అని

ప్రశ్నించాడు? అప్పుడు సోమయ్య “నాకు వ్యాపారంలో వచ్చిన లాభం లోనే కొంత భాగం తీసి నేను వీరికి ఇలా దానం చేస్తున్నానయ్యా! అలా చేయడం వల్ల నాకు మరింత లాభాలు వస్తున్నాయి!” అని అన్నాడు. అప్పుడు రంగయ్య “సోమయ్యా! నేను కూడా నీలాగే ఇతరులకు సాయ పడతాను” అని చెప్పాడు.

ఆనాటి నుండి రంగయ్య వ్యాపారం బాగా పుంజుకుంది. అతడు కూడా సోమయ్య వలెనే మిక్కిలి లాభాలను ఆర్జించసాగాడు. కానీ తన లాభాల్లో కొంత భాగం మరో ఊరిలోని పేదవారికి దుస్తులు మరియు నిత్యావసరసరుకులు పంపిణీ చేసి మంచివాడుగా పేరు తెచ్చుకున్నాడు. రంగయ్య సోమయ్య స్నేహం వీడకుండా అతని వల్ల వ్యాపార మెలకువలు కూడా తెలుసుకుని మంచి స్నేహితుడు అనిపించుకున్నాడు.

- సంగనభట్ల చిన్న రామకిష్టయ్య

m: 9908554535

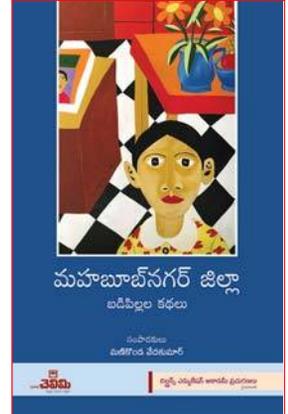

e : ramakistiah195906@gmail.com

అభినందనలు

పిల్లల రచనలకు ప్రాచుర్యం కల్పించడం, ప్రచురించడం, పంపిణీ చేయడం, మార్కెటింగ్ లాంటి సమస్యలు ఉన్నా 'చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ' 'బాలచెలిమి' తెలంగాణాలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల "బడి పిల్లల కథలు" సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది. ఆ 'పది జిల్లాల బడి పిల్లల కథలు' దక్కన్ ల్యాండ్ పాఠకులకు పరిచయం చేయడంలో భాగంగా 'మహబూబ్ నగర్ జిల్లా బడిపిల్లల కథలు' గురించి బాల సాహితీవేత్త డా॥ ఎం. రాములు గారి విశ్లేషణ.

కథల కోసం చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ బాలచెలిమి వారి ఆహ్వానం మేరకు మహబూబ్ నగర్ జిల్లా 'బడిపిల్లల కథలు' ఎంపిక కోసం 90కథలు రాగా కథల కార్యశాలలో పాల్గొన్న నిష్ణాతులైన బాల సాహితీవేత్తలు 13కథలను ఎంపిక చేశారు. ఈ పుస్తకానికి తునికి భూపతి, వడ్డేపల్లి వెంకటేశలు చక్కటి బొమ్మలు వేశారు. ఈ బాధ్యతను నెరవేర్చే క్రమంలో 'చిల్డ్రన్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ' బాలచెలిమి నిష్ణాతులతో ఎన్నో సమావేశాలు, సదస్సులు, చర్చలు, బాల చెలిమి ముచ్చట్లు నిర్వహించింది.

ఉమ్మడి మహబూబ్ నగర్ జిల్లా సంస్థాన జిల్లాగా తెలంగాణ రాష్ట్రంలో గుర్తింపు పొందింది. అనేక సాహితీ గ్రంథాలు సాహితీ లోకానికి తలమానికంగా నిలిచాయి.

సాహిత్యరంగంలో బాలసాహిత్యం పాత్ర అమోఘము, అద్భుతము. మొక్కైవంగనిది మానవగునా అన్న సామెత చిరకాలం గుర్తుకోవాల్సిన అంశము. చిన్నప్పుడే పిల్లల్ని సన్మార్గంలో నడిపిస్తే వారు పెరిగి పెద్దయ్యాక అదే మార్గంలో పయనించి నీతివంతమైన సమాజాన్ని నిర్మిస్తారు. పిల్లల్ని నీతిమంతులుగా చేసే అంశాలలో పిల్లల కథల "పాత్ర వర్ణనాతీతము. మేము చదువుకునే రోజుల్లో ఒకటవ తరగతి నుండే కథలను పాఠ్యాంశాలుగా చేర్చేవారు. ప్రతిరోజు ఒక కథల పీరియడు ఉండేది.

నేటి పాఠ్యగ్రంథాలలో కథలకు చోటులేకుండా పోయింది. మన పూర్వీకులు పిల్లలకు రామాయణం, మహాభారతం, పంచతంత్ర కథల నీతిని బోధించి పిల్లలను ధర్మపరులుగా తీర్చిదిద్దేందుకు కృషి చేసారు.

నేటి తరానికి పూర్వవైభవం తేవాల్సిన అవసరం ఉంది. అందుకే పిల్లల్లో నీతి కథల పాత్రను గొప్పతనాన్ని గుర్తింప చేయాలి. వారిచే చిన్న చిన్న కథలు రాయించాలి. అందుకు ఉపాధ్యాయుల ప్రోత్సాహం కావాలి.

అనేకమంది ఉపాధ్యాయులు పిల్లల్ని కథలు రాయించేందుకు ప్రోత్సహిస్తున్నందులకు అందరికీ ప్రత్యేక ధన్యవాదములు. పిల్లల కథలు అన్నీ చాలా బాగున్నాయి. ప్రతి కథ ఒక సందేశాత్మకంగా ఉంది. ఉదా: మనిషికి క్షమాపణముండాలి. మానవత్వం, నిజాయితీ లాంటి కథలు అద్భుతంగా ఉన్నాయి.

ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు కూడా పిల్లలను కథలు రాయించే దిశగా మరింత ప్రోత్సాహమివ్వాలని మరి మరి ప్రార్థిస్తున్నాను.

-డా॥ ఎం. రాములు

బాల సాహితీవేత్త

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

హైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

బాలచెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు

కథలంటే ఆసక్తి చూపించని పిల్లలు ఉండకపోవచ్చు. పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేవి ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పాఠ్యపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా లోకజ్ఞానాన్ని బాల సాహిత్యం అందిస్తుంది. కథలు భాషకు సంబంధించిన ప్రాథమిక పరిజ్ఞానాన్నే కాక మంచి చెడుల విచక్షణము నేర్పి, బాలల ఊహ ప్రపంచానికి, ఆశలకు ఊపిరి పోస్తాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, విజ్ఞానం, మానవ స్వభావం, జీవ జంతుజాలం పట్ల ప్రేమ, ఆరోగ్యం, ప్రకృతి విజ్ఞానం- ఒకటేమిటి బాలల ప్రాథమిక విజ్ఞాన సర్వస్వం బాల సాహిత్యం. మనమంతా అలా ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని చదువుకుని వచ్చిన వాళ్ళమే.

ఆడుతూ పాడుతూ కాలంగడిపే పిల్లలు రచయితలుగా మారి వారివారి ఆలోచనలకు అక్షర రూపం యిస్తూ రాసిన కథలను తెలంగాణలోని ఉమ్మడి పదిజిల్లాల వారీగా పది సంకలనాలను అందమైన బొమ్మలతో చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ వెలువరించింది. అవి రెండు రాష్ట్రాల్లోనూ విశేష ఆదరణ పొందాయి. బాల రచయితలకు, బాల సాహితీకారులకు, బాల సాహిత్య ప్రచురణ కర్తలకు ప్రేరణగా నిలుస్తున్నాయి. అలాగే యిప్పుడు పిల్లలకోసం తెలంగాణలోని ఉమ్మడి పది జిల్లాల బాల సాహిత్య రచయితలు రాసిన 'పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు' పది సంకలనాలను అందమైన బొమ్మలతో వెలువరిస్తున్నది. చిన్నారులు, పెద్దలు, సాహితీ వేత్తలు ఎప్పటివలె ఈ పుస్తకాలను ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాం.

- మణికొండ వేదకుమార్
చైర్మన్, చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ.350 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.

మరియు

'భూపతి సదస్' 3-6-716,

స్ట్రీట్ నెం.12,

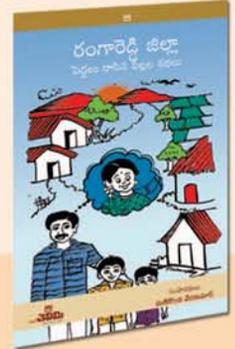
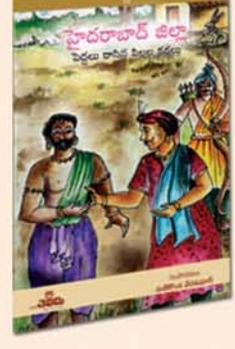
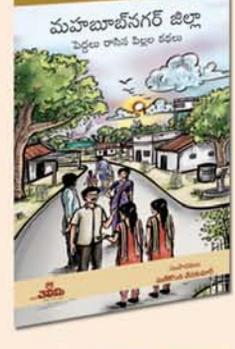
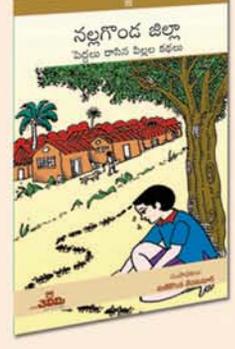
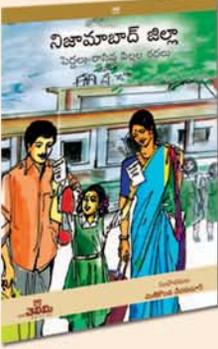
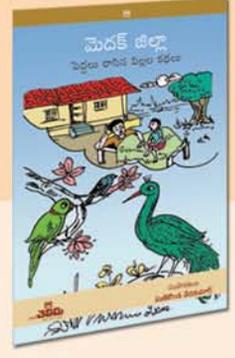
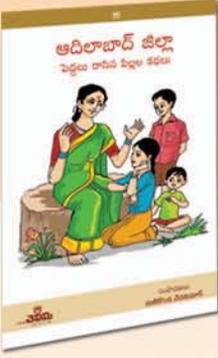
హిమాయత్ నగర్,

హైదరాబాద్-500029

ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com

website : www.balachelimi.com

I go to **Oxford (ogs)**
to learn life!

Oxford
Grammar School

13TH STREET, HIMAYATNAGAR, HYD.

CBSE & SSC

**RECONNECTING
CHILDREN WITH NATURE**

Phone: 040-27636214, Mobile: 9959612345,
email: ogshyd@gmail.com
website: www.oxfordgrammarschool.com